

BEN BİR İNSANIM

KARDEŞİM OŞİN
AHPARİĞ YALÇIN
anısına

ANKARA 2022

BEN BİR İNSANIM

KARDEŞİM OŞIN
AHPARİG YALÇIN

anısına

ANKARA 2022

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ	5
BİYOĞRAFI	7
BENSİZ NE İŞE YARAR! Yalçın ÇİLİNGİR	11
TMMOB VE DAYATILAN SAVAŞ Yalçın ÇİLİNGİR	13
SİRELİ YALÇIN Ayla ÇİRİNGEL	15
SÜKÛNET Gülçe ÇİRİNGEL	18
YALÇIN Çetin UYGUR... ..	21
ARKADAŞIM YALÇIN Ömer YENEL	24
YAZMAK ZOR Murat TURAN	30
SEVGİLİ BİR YOLDAŞIN ANISINA Yavuz ÖNEN	34
YALÇIN ÇİLİNGİR'E SEVGİYLE Kaya GÜVENÇ	37
YALÇIN ÇİLİNGİR Turan DÜNDAR	40
BİR "ÇİLİNGİR SOFRASI" SAKİSİ M. Fikret ÖZBİLGİN	44
KARARLI VE ÇALIŞKAN BİR DEVRİMCİ Oğuz TÜRKYILMAZ	49
HER ŞEYİ EN İYİ YAPTI Tayfun MATER	51
ÖĞRETMENİM YALÇIN Mehmet KAYADELEN	53
İYİ Kİ BU DÜNYADAN YALÇIN ÇİLİNGİR GEÇTİ Orhan ÖRÜCÜ.....	58

KALEM USTASI - MADENCİ	
Ahmet ATAK	61
YALÇIN'LI ANILARIM	
Abdullah SADIKOĞLU	64
OŞİN ÇİLİNGİR'E VE KAYIP YANLARIMIZA REQUIEM	
Arat DİNK	65
BİR YALÇIN ADAM	
Hüseyin IRMAK	71
YALÇIN, OŞİN, ABDÜRREZZAK	
Raif TOKEL	74
İÇİMİZDEKİ AYDINLIK	
Masis KÜRKÇÜGİL	80
"İÇİMİZDEKİ KARA DELİK" VE OŞİN	
Zakarya MİLDANOĞLU	83
OŞİN ÇİLİNGİR İLE KARŞILAŞMALAR	
Ohannes ŞAŞKAL	88
YALÇIN ÇİLİNGİR'E DAİR	
Mustafa SÖNMEZ	91
GÜLE GÜLE OŞİN YALÇIN ÇİLİNGİR	
Nadire MATER	95
KIRK YIL SONRA OŞİN ÇİRİNGEL'LE DİYARBAKIR	
Şeyhmus DİKEN	100
UĞURLAR OLSUN	
Garabet Yaşar YANIK	106
İŞİLTİLİ VE HEYECANLI	
Jaklin ÇELİK	110
"YUVAMIZDAN BİR GÜVERCİN DAHA UÇTU"	
Jale MİLDANOĞLU	113
SELAM OLSUN	
Oğuzhan MÜFTÜOĞLU	117
CİHAN ATEŞ'İN SIRRI	
Cumhur AYTULUN	119
OŞİN 3 ÇEYREKLİK OLDU AMA HÂLÂ BENDEN GENÇ	
Nazar BÜYÜM	129

SUNUŞ

60'lı yılların gençlik mücadelesi pratiğinden gelen mühendis ve mimarların, çoğulcu ve katılımcı bir örgüt anlayışı vardı.

Bu anlayış TMMOB örgütlenmesinin ciddi anlamda evrilmesini sağladı. Emek ve demokrasi mücadelesindeki örgütlerin arasında TMMOB; görüşlerine, kararlarına ve eylemlerine en çok itibar edilen “saygın” bir konuma yükseldi.

TMMOB halk diyordu... Halktan yana mühendislik mimarlık diyordu...

TMMOB Genel Kurulu'na katılım çabalarıyla başlayan, son tahlilde TMMOB bütünselliği için çalışma yürüten kadrolar; TMMOB'nin, demokrat bir kimlik kazanması yolunda çalışmışlar ve TMMOB'nin bugünlere taşınan konumu bağlamında sonuç almışlardır.

O yıllarda, TMMOB'nin mücadele ve yönetim anlayışına, “Mühendis ve mimarların çalışanların bir parçası olduğu, mühendislik mimarlık bilgilerinin halkın çıkarları ve toplum için kullanılacağı” temel ilkesi yerleştirilmiştir. 1973-1979 yıllarını kapsayan bu dönemde etkinliklere en büyük katkısı Maden Mühendisleri Odası (MMO) kadroları sağlamıştır.

Yağın Çilingir o kişilerin başta gelenlerindendi. 1973 yılından itibaren MMO ya da TMMOB Yönetim Kurullarında yer almış Teoman Öztürk yönetimlerinde II. Başkanlık ve Yönetim Kurulu üyelikleri yapmıştır. 19 Eylül 1979 teknik elemanların ülke çapında iş bırakma eyleminin hazırlayıcısı, yürütücülüğü ve sonra da yorumlayıcılarından biri; ayrıca TMMOB *Birlik Haberleri* ve MMO *Madencilik Haberler* gazetelerinin düzenleyicisi, yazarı ve dağıtımcısı olmuştur.

TMMOB'nin ve Odaların temeli, bahsi geçen dönemde Teoman Öztürk ve arkadaşları tarafından atılmıştır. O kadroların önemli isimlerinden olan arkadaşımız Yalçın Çilingir'i saygı ve özlemle anıyoruz. Bu kitap onun yaşamının büyük bir bölümüne aittir. Bu da onu ölümsüzleştirmeye yetmiştir.

60'lı yıllarda "Benim ustam 2000 yılında yaşadı" diyen Yalçın'a mühendis mimar örgütlülüğü içerisindeki çalışma ve başarılar yetmemiş ve "usta" olmak üzere İstanbul'a gitmiştir.

Yalçın'ı bizlerden farklı kılan İstanbul'daki yaşamıdır.

Demokrat gazetesinde Cihan Ateş adı ile yazmış olduğu yazı ve yayınlar bu dönemin başlangıcıdır. 12 Eylül cuntasının ilk icraatı olarak *Demokrat* gazetesinin kapatılması sonrasında 1990'lı yılların ortasından itibaren *Agos* gazetesindeki "Çilingir Sofrası" başlıklı köşesinde ve çeşitli yayın organlarında yazdığı edebi, felsefi yazı ve yayınlar ile ustasından bile yirmi yıl ileride yaşadığını söyleyen Yalçın'ın devrim anlayışı herkesi ışık tutmalıdır.

Bu değerlendirmeleri, İstanbul'daki yakın arkadaşları ve birlikte olduğu insanların bu kitaptaki anılarında ve en sonunda da yayınladığı *İçimizdeki Kara Delik* kitabında görmekteyiz.

Yalçın, mühendisliği, sendikacılığı, yazarlığı ve çeşitli görevlerinin yanında çok fazla insanın, özellikle çocuk ve genç hayatına dokundu.

2010 yılında parkinson teşhisi konduktan sonra Moda ve Büyükkada'da yaşamını devam ettirdi. Bu arada da boş durmadı, *Agos* gazetesi ve *Adalı* dergisine yazdı. Yaşamının son bir yılına kadar entelektüel faaliyetlerini sürdürdü.

Bu anı kitabının basılmasını sağlayan başta Cumhuriyet Özdemir olmak üzere Arkadaş Yayınevi'ndeki emeği geçen herkese teşekkürlerimizle.

Arkadaşları

Aralık 2021

BİYOĞRAFI

Yalçın Çilingir 1945 yılında Diyarbakır'ın Hançepek "mahale"sinde ("Gâvur Mahallesi'nde") doğdu. 1950'lerin toplumsal-politik konjonktüründe, ailesi İstanbul'a göçtü ve Yalçın da Üsküdar/Bağlarbaşı'ndaki Özel (leylî-yi meccanî) Surp Haç Tıbrevank Ermeni Lisesi'ne kaydoldu.

Liseyi 1963'te bitiren Yalçın, aynı yıl girdiği sınavda İTÜ Maden Fakültesi'ne giriş hakkı kazandı ve Maden İşletme Bölümü'ne kayıt yaptırdı. Mitingdi, yürüyüşü, boykottu, işgaldi, yurtdışında stajdı derken bir yıl gecikmeyle 1969'da mezun oldu.

Askerlik görevini yerine getirdikten sonra 1971 yılında o yıllardaki adı EKİ olan Zonguldak Kozlu Bölgesi İhsaniye kömür madenlerinde işe başladı. 1972 yılı başlarında, ocakta kaza geçirerek kolu kırılan arkadaşlarına hastanede reva görülen muameleye karşı, sigortalı olmak istediklerine dair bir bildiri yazarak işyerinde dağıttılar ve direnişe geçtiler. 1972 yılının sonunda işine son verildi. Kısa bir süre özel sektörde çalıştı.

1973 yılı ikinci yarısında Ankara'ya yerleşen Yalçın, 1975-1979 sonuna kadar TMMOB Yönetim Kurulu üyelikleri ve son dönemde 2.Başkanlık görevlerini yürüttü ve aynı yıllarda Ma-

den Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu üyelikleri 2.Başkanlığı da yaptı. Bu yıllarda;

– 15 günde bir çıkan ve bütün TMMOB üyelerine postalanan *Birlik Haberleri* ile *Madencilik Haberler* gibi yayınların örgütlenmesi, yönetimi, yazarlığı, redaksiyonu,

– Bütün ülke sathında büyük bir katılımıla gerçekleşen 19 Eylül 1979 iş bırakma eyleminin örgütlenmesi, yürütücülüğü ve eylem sonuçlarının yorumlanması,

– Başlangıçta bağımsız olan DİSK/Yeraltı Maden-İş Sendikası'nın kuruluşunda ve örgütlenmesindeki katkıları ile ayrıca sendikanın teknik danışmanlığının, toplu iş sözleşmesi uzmanlığının, basın yayın yönetimi görevinin yürütümü, vb. gibi çok yönlü bir dizi etkinliğin yürütümünde yer aldı.

1979'da Ankara'dan ayrılarak İstanbul'a geçen Yalçın Çilingir *Demokrat* gazetesi başyazarlığını ('Cihan Ateş' takma adıyla) üstlendi. 12 Eylül askeri faşist cuntasının ilk icraatı olarak *Demokrat* gazetesinin kapatılması sonucu görevi sonlandı ve Cihan Ateş mahlası ile çeşitli yayın organlarında yazmaya devam etti. 1983 yılında Ayla Ertuğrul ile evlendi.

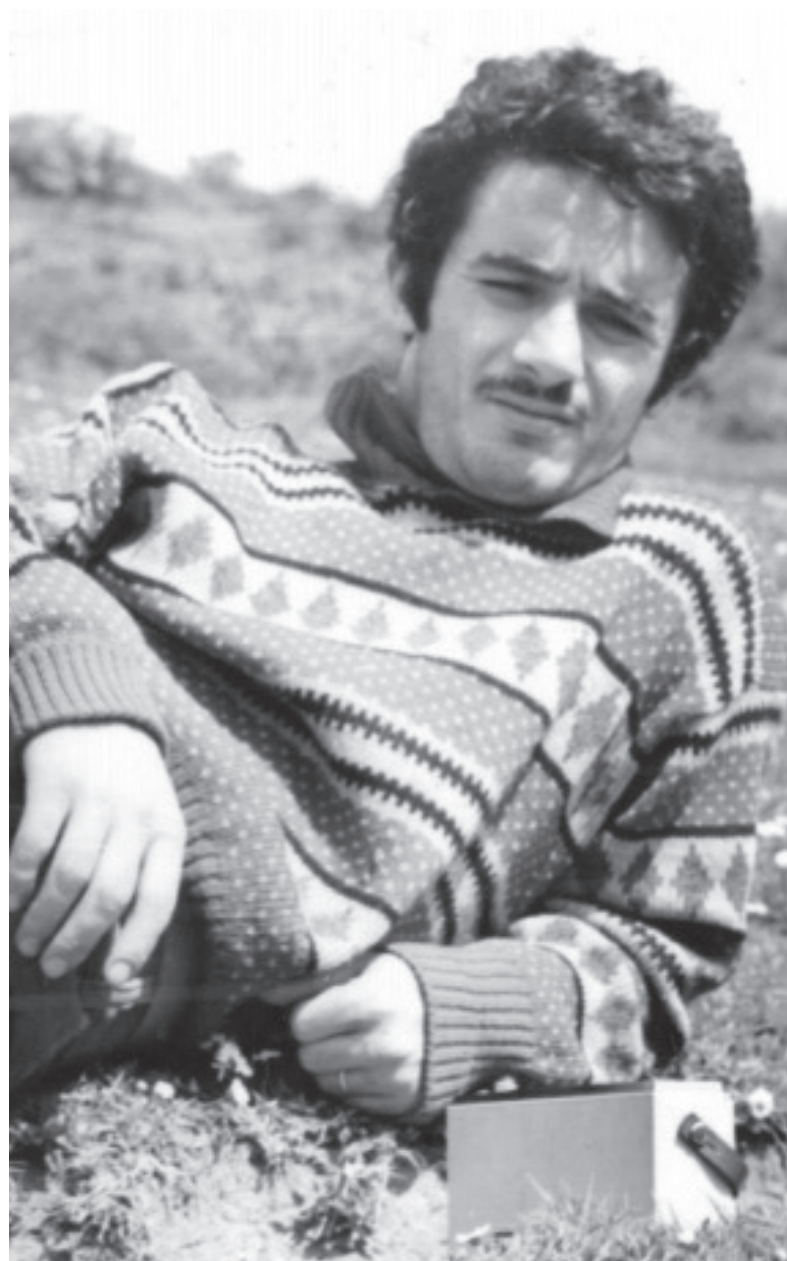
Bu dönemde, geçimini atlas, ansiklopedi, çocuk dergileri vb. muhtelif yayıncılık işleri ile uğraşarak sağladı. 80'lerin ortasında bir kızı* oldu. 90'ların başında lise arkadaşı Hrant Dink'in Bakırköy'deki Beyaz Adam Kitabevi'ni yönetti. 90'ların ortasında Hrant'ın haftalık ve bilingual *Agos*** gazetesindeki "Çilingir Sofrası" köşesinde yazdı ve tutulmuş olduğu parkinson hastalığı kendini elden ayaktan düşürene kadar da köşesini hiç terk etmedi...

* Kızı Gülçe Çiringel bir müddet konservatuara devam ettiyse de sonradan İTÜ İşletme Fak. Endüstri Müh. bölümünü bitirdi.

** Osmanlı döneminden günümüze kadar iki ayrı dilde birden (Türkçe ve Ermenice) yayınlanan haftalık *Agos* gazetesi.

Yalçın'ın Agos'ta yazdığı, "... hiçbir türe girmeyen...", "Tasavvufun dili olan 'kuşdili'nin sırrını arayan...", "Tanrı Ötesindeki Tanrı" ve "İnsanı aşan insan..." gibi özbeöz kendi icadı olan kavramların mahiyetini irdeleyen ve "İnsanın satır aralarında usulca teferrüce çıktığı..." denemeleri, 2002'de Aras Yayıncılık tarafından bir kitapta toparlanıp *İçimizdeki Kara Delik* ismiyle yeniden yayınlandı.

Yalçın uzun yıllar mücadelesini verdiği amansız hastalıktan 10 Ocak 2021'de İstanbul'da yaşamını yitirdi ve Feriköy Latin Katolik Mezarlığı'na defnedildi.

BENSİZ NE İŞE YARAR!

Ben bir insanım.

Bu dünyadaki en büyük buluşum *soyutlamadır*. Uygarlık adına bugüne dek gerçekleştirdiğim ne varsa, tümünü bu yeteneğime borçluyum. Bunun için de diyorum ki bensiz bu dünyaya hiçbir şeydir! Eğer soyutlama yeteneğim olmasaydı, ben de maddi dünyanın maddi bir parçası olur, biyolojik bir hayvan olarak kalır, bireysellikten toplumsallığa, toplayıcılıktan üreticiliğe, yıkıcılıktan yapıcılığa, gaddarlıktan vicdanlı oluşa, doğadan sanata ve cinsellikten aşka geçemezdim.

Ben bir insanım.

Evrende ne var ne yok her şeyi soyutlayabilirim. Hatta içinde yüzdüğümüzü sandığımız yaşam-ölüm diyalektiğinin en büyük arenası *zamanı* da! İşte bunun için, bensiz ne işe yarar zaman; hangi yaşantıya, hangi *bene* tanıklık eder, içinde ben olmasam!

Ben bir insanım.

Bu evrende ne varsa bana *göre*: Dünya, güneş, deniz, orman, dağ, tepe, ırmak, balık, kedi, hak hukuk, adalet, arkadaşlık, dostluk ve sevda, ne varsa hepsi bana göre... Zaman nasıl bana göreyse *mekân* da bana göre. Bensiz ne işe yarar mekân, şöyle sere serpe uzatıp vücudumu, içinde keyif çatmasam!

Ben bir insanım.

Dağ da, orman da, deniz de, ırmak da, rüzgâr da benim! Bensiz ne işe yarar bütün bu oluşumlar? Dağ dağılığını, or-

man ormanlığını, deniz denizliğini, ırmak ırmaklığını ve rüzgâr rüzgârlığını bana borçludur. Sorarım size ey dostlar, rüzgâr ne işe yarar çiçek bahçelerinde esip dururken, ben olmasam!

Ben bir insanım.

Okyanustaki su damlası misali durmuşum evrenin ortalık yerinde. Açmışım ellerimi iki yanıma. Gel etmişim cümle kavramlara. Tıpiş tıpiş uymuşlar çağırma. Uymak zorundalar, çünkü maddi dünya gibi manevi dünya da benden sorulur. Kavram kavramlığını nereden bilecek ben olmasam. Sözcükler nasıl hayatıyet kazanabilir ki ben olmasam!

Ben bir insanım.

Puta tapan da benim, peygamberlere inanan da ve dahi hiçbir şeye inanmayan da... Tur-ı Sina'da haykırıyorum avaz avaz... Evrende perde perde yankılanıyor sesim. Cümle peygamberlere diyorum ki ne işe yarardı vaazlarınız ben duymasam!

Ben bir insanım.

Ve sen ele avuca sığmaz koca Tanrı! Sırlarının dipsiz kuyularında boğulur, koskoca evrende bir başına *garip* kalırdın, seni bulmasam!

Ben bir insanım.

Zaman da benim, mekân da benim. Esen rüzgâr da benim, şeytan da benim, melek de... Benden sorulur bütün evren. Tanrıları da yaratan benim kadim zamanda...

Yalçın ÇİLİNGİR

TMMOB VE DAYATILAN SAVAŞ

1954'te kurulan mühendis ve mimar odalarının başlangıçtaki gündemleri, mesleki taleplerle sınırlıydı. Bu taleplere Cumhuriyet tarihinde ilk kez tanık olunuyordu.

1950'lerin devletçi ve ulusalcı ideolojiyle formatlanmış mühendis ve mimarları, bu taleplerle aynı zamanda nispi bir özerklik de talep etmiş oluyorlardı. Devletten bu kopuş eğilimi, sonraki 25 yılda mühendis ve mimarların gerek örgütlülüğünü, gerekse ideolojisini giderek artan oranda etkileyecekti.

27 Mayıs 1960, politik ve toplumsal sistemde etkili bir dönüşüme yol açarken, aynı zamanda sol ideolojinin yaygınlaştığı, toplum yaşamına enikonu girdiği bir dönemi de araladı. Bu ideoloji, toplumun tüm çalışanlarını olduğu gibi, mühendis ve mimarları da derinden etkiledi.

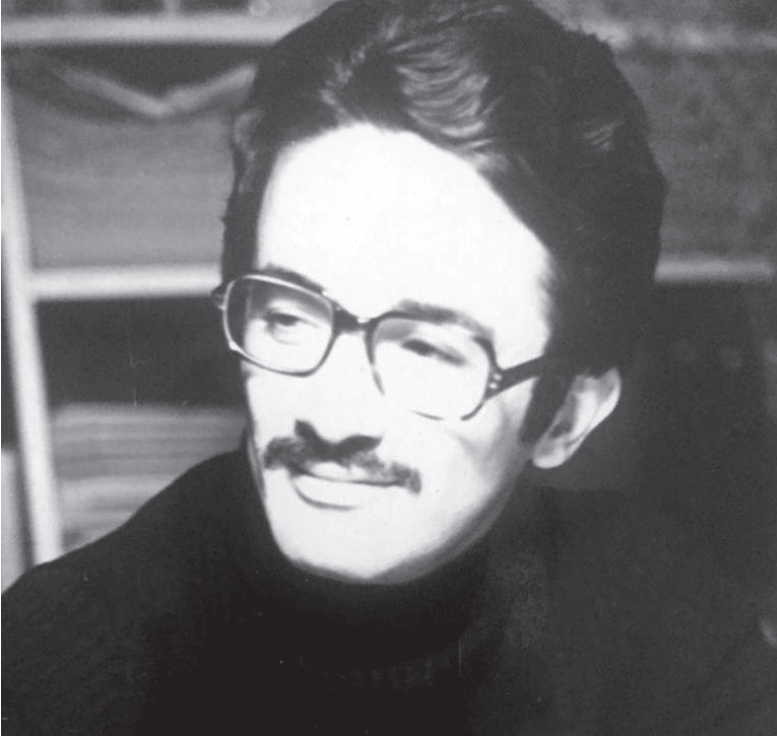
1970'li yıllara gelindiğinde Birlik, mühendis ve mimarlardan, kapitalizme, emperyalizme ve faşizme karşı yurttan sürdürülen genel mücadeleye katılmalarını isteyecekti. Böylece, 1950'li yılların salt mesleki sorunlarla sınırlı bakış açısı terk edilecek, bunun yerine devrimci bir eylemlilik anlayışı benimsenecekti. Grevli ve toplu sözleşmeli sendikalaşma hakkı başta olmak üzere, her türlü ekonomik ve demokratik hak talebi politik bağlamda dile getirilecekti. Bununla da yetinilerek politik ve toplumsal sistemin değişmesi istenecek, bütün sorunların çözümü devrime endekslenecekti. Mühendis ve mimarların hiçbir dönemde homojen bir yapıları olmadı. Bazı dönemler iktidar erkinin unsuru oldular, bazı dönemler-

de de egemen bloğun dışına savrulduklar.

Hem Kemalist modernleşmenin taşıyıcısı hem de sol ya da sağ muhalefetin taşıyıcısı oldular. **TMMOB, 1975-1980 döneminde sol muhalefet bir çizgi izledi, üyelerine ve kendisine dayatılan savaşı kabul etmek zorunda kaldı. Bu savaş sırasında mesleki talepler, ikinci plana itilmek zorunda kalındı.** TMMOB'nin o dönemdeki duruşunu eleştirenlerin bu zorunluluğu görmeleri gerekir.

Tarih, biraz da istemedikleri halde savaşmak zorunda bırakılmışların tarihi değil midir?!.. Bu tarihin iki özgün ve önemli ürünü, *Birlik Haberleri* ile 19 Eylül 1979 eylemidir.

Yalçın ÇİLİNGİR

SİRELİ*** YALÇIN

“Ölür ise ten ölür, canlar ölesi değil.”

Yunus Emre

Yalçın'la “yol”umuz 1980 yılının ocak ayında yayına başlayan *Demokrat* gazetesinde keşişti. Çok zor şartlarda çıkarılan *Demokrat* birçok çalışanın olduğu gibi, benim de ilk gazetecilik deneyimimdi. Yalçın Çilingir, *Demokrat*'ı çıkaran ekiple Ankara'dan gelmişti.

Onu ilk kez gazetenin Yalçın Ağabeyi olarak tanıdım. Esprili, güler yüzlü, çalışkan bir 68'li... Aynı zamanda gazetesinin köşe yazarı Cihan Ateş'ti.

Demokrat, bir yılını tamamlayamadan 12 Eylül cuntasının ilk icraatlarından biri olarak kapatıldı. Eylül karanlığında herkes bir yerlere savruldu. Birkaç ay sonra *Dünya* gazetesinde işe başladım. İzinli bir günümün ertesinde “Hüsamettin isimli birinin telefonla beni aradığını, not bırakmadığını” söylediler. Birkaç gün sonra Hüsamettin yine aradı, şifreli konuşmalarla görüşmeye başladık. Yarım saat görüşmek için trenden otobüse, indi-bindi yapıp iz kaybederek bir saat süren yolculuklardı.

1981 yılının sonlarında sahte pasaportla ailesinin göç ettiği Fransa'ya gitmeye karar verdi. Bu vesileyle Oşin olduğunu öğrendim. Bu arada çalıştığım gazeteyi değiştirdim. Yeni iş yerimden, birkaç ay sonra Abuzittin Bey aradı, böylece gitmekten vazgeçtiğini öğrendim. Devrimciliğinden ve de fitratından

---

*** Sireli: Ermenicede sevgili

kaynaklanan ketumiyet, kalma sebebini söylemesini engelledi.

1983 yılında “din-dil-ırk-yaş” a takılsak da evlendik ve uzun yıllar sürecek “bizi biz yapan” hikâyemiz başladı. Bu yıllar boyunca “hikâye icabı” erkek kahramanın ismi dönem dönem değişse de içindeki “ben” hiç değişmedi. Entelektüel, zeki, müzikçi, üretken, vicdanlı, alicenap, hakiki bir insan. Çoğu zaman (kızımın çocukluğunda kafasının karışmasına da yol açan) soyismi de değişiyor, böylece “giydirilmiş kimlik”lerle oyun oynuyordu. 1915’te 5 yaşında Erzurum’dan Polatyan soyadıyla ve “Tehcir Kanunu”yla çıktığı ölüm yolculuğundan sonra, Diyarbakır’da kilise yetimhanesinden Çilingir “soy” ismiyle çıkarılan bir babanın oğlu olmasının da şüphesiz bunda dahli vardı. Çilingir “soy” ismini Çiringel yazan nüfus memurunun da...

Yalçın’la neredeyse kırk yıl önce başlayan ve “karma” diye tanımlanan evlilik, bu evlilikle birlikte bir insanın şekillenmesi kızıma, bana ve yakın çevreme çok fazla değer kattı. Çoğu zaman onun kişiliğinde önyargılar tuzla buz oldu ya da bizi kuşatan çevre “doğal seçilime” uğradı. Her şeyi birlikte omuzladık, birlikte “yalnız”laştık. İncancımızı da kendimiz yarattık. Bu

coğrafyada azınlık olmanın, insanın insana yabancılaşmasının nasıl da haksızlıklara, gönül kırıklıklarına, kabuk bağlamadan tekrar kanıtılan yaralara sebep olduğunu yaşayarak öğrendim. Yalçın'ın on yaşında bir din adamı gözetiminde terk ettiği Diyarbakır'daki çocukluk arkadaşı Necmettin'i niye unuttuğunu anladım. Küçük bir çocuğun Hançepek'teki (Gavur Mahlesi) "gavur" arkadaşına sahip çıkışındaki vicdanı da...

Yalçın son on yıldır parkinson hastalığıyla savaşıyordu. Bu süre boyunca devrimcilikten kaynaklanan mücadele ruhunu hiç kaybetmedi. Hastalıkla didiği, onun da ismini değiştirdi. Kas egzersizlerini "perküsyon çalışmaları", ses egzersizlerini "ses açma" olarak niteleyip bizi yüreklendirdi. Yaşamının son iki gününe kadar içindeki ve gözlerindeki ışık hiç sönmeydi. Konuşamadı ama duydu, anladı. Bir gün önce kızı yurtdışından geldiğinde çocuk gözleri kapalıydı ama yüreğiyle gördü onu, yüzü aydınlandı.

Birkaç gündür ona Yan Lianke'nin *Günler Aylar Yıllar* kitabını okuyordum. O sabah yine kitabı elime aldım. Yalçın yatıyor, sol eli Gülçe'nin avuçlarında. Sağ el-sol el tutma tartışması baba-kız arasında kırık bir anı artık. Kitabı "kaldığımız yer"den okumaya başladım. Yalçın yalnızca nefes veriyor. Biliyoruz ki birazdan dünya açılacak, Yalçın başka bir boyuta geçecek.

Zaman duruyor, 41 yıl evvel bir ocak günü başlayan hikâyemiz yine bir ocak günü sonlanıyor. Kızımın gözyaşlarımız Yalçın'ın bedenine akıyor. Gülçe, "Babam şimdi kafasında ölümünün şiirselliğiyle ilgili bir yazı kurguluyordur eminim," diyor.

Biz Yalçın'ı çok sevdik. Birlikte yaşadığımız zaman ve mekân değiştiğinde yanı başımızdaki bilge, kılavuzumuz, en çok da muzip arkadaşımız gitti. Yalçın'sız her şey biraz eksik, biraz hüznü, dünyanın rengi soluk olacak.

Ayla ÇİRİNGEL

SÜKÛNET

Babamla olan anılarımın çoğunun ortak noktası sükûnet. Aynı odada farklı kitaplara dalarak geçirdiğimiz saatlerde, yan yana oturup aynı matematik problemine kafa yorduğumuz akşam üstlerinde. Balkonda ansiklopedi okurken arada kafamı kaldırıp baktığım babamın not defterine bakışlarında. Kullandığı kalemin kâğıtta dansındaydı sükûnet...

Çok konuşmazdık babamla. Sessizlikle anlaşırdık. Kelimeler konuşulduğunda değil, kâğıt üzerinde güzeldi bizim için. Bana söyleyecek bir şeyi olduğunda, masamda bir mektup ya da gazetede yayımlanmış bir makale bulurdum. Bana öğretmek istediklerini kitap olarak getirirdi eve. Her akşam eve gelmesini

hevesle beklerdim, her gelişi başka bir kitap demekti, başka bir hayat, başka bir hikâye. Her birini okuduğumda biraz daha iyi anlardım babamın kim olduğunu, kimliğinde daha keşfedilecek çok şey olduğunu. Getirdiği kitapların sayfa aralarındaydı sükûnet...

Yazmaya başladığım dönemde hikâyelerimi ve şiirlerimi ortak kullandığımız çalışma masasının çekmecesine koyardım. Ertesi gün okuldan gelip hızla odama geçer, çekmeceyi açardım. Yazılarım ve şiirlerim kırmızı kalemle alınmış notlarla bezenmiş olurdu, babamın notları. Okurdum, tekrar yazardım. Tekrar koyardım çekmeceye yazılarımı. Konuşmazdık. Anlaşırdık. Satır aralarındaki notlarındaydı sükûnet...

Yurtdışına taşındığımda, babamla yazışmaya devam ettik. E-postalar, masa çekmecesinin yerini aldı, yaşam kurgusal hikâyelerin yerini... Güncelleme isterdi, yaşadığım zorlukları ve deneyimlerimi paylaşmamı isterdi. Ne zaman umutsuzluğa kapılsam bunun geçici bir dönem olduğunu hatırlatır, ne zaman bir hedefimi başarsam çalışmayı bırakmamamı öğüt verir, bir sonraki hedefimin ne olduğunu sorardı. "Disiplin disiplin disiplin..." derdi. Seveceğimi düşündüğü şiirler atardı, ne okuduğumu, nerelere seyahat ettiğimi sorar, sonra bu yerleri kendi araştırır, bana notlarını gönderirdi. "Annemi aradın mı?..." diye sorardı. "İyi besleniyor musun?..." Birkaç gün cevap vermezsem, yeni bir e-posta gönderirdi. "Neredesin?..." Babamın en sevdiği işaretin, üç noktalarının arasındaydı sükûnet...

E-postalar gittikçe azaldı, gelmez oldu. Annem aracılığıyla konuşabiliyorduk telefonda. Alışkın değildik telefon konuşmalarına. 30 sene yazılarla anlaştıktan sonra, doğal gelmiyordu konuşmak, zordu. Çabaladık. Zorlandık. Çoğu zaman sessizliğe teslim olduk...

Son yıllarında en yakın arkadaşşı penceresinin önünde-

ki zeytin ağacıydı. Balkon kapısının önündeki sandalyesinde oturup zeytin ağacına bakar, onu dinler, onunla konuşurdu. Ağacın hikâyesini yazıyordu kafasında, emindim. Çoğu zaman babam ağaca bakarken, ona ne düşündüğünü sormak istedim; benimle ve dünyayla henüz paylaşmadığı şeyleri olup olmadığını. Soramadım. Son dakikalarında annemin ona okuduğu kitabı dinleyişindeydi sükûnet...

Sözlük sükûneti dinginlik, huzur olarak tanımlıyor. Benim için sükûnet: Yalçın'dı, Oşin'di, babamdı. Hâlâ babam. Yazdığım yazılarda. Seyahatlerimde. Okuduğum kitaplarda. Köpeğimle çıktığım yürüyüşlerde. Annemle konuşmalarımızda. Göz yaşlarımızda, kahkahalarımızda. Planlarımızda. Hayallerimizde...

...

Gülçe ÇİRİNGEL

YALÇIN...

*Biz olmasak gökyüzü, biz olmasak üzüm,
Biz olmasak üzüm göz, kömür göz, ela göz;
Biz olmasak göz ile kaş, öpücük, nar içi dudak;
Biz olmasak ray, dönen tekerlek, yıkanan buğday,
Ayın on beşi;
Biz olmasak Taşova'nın tütünü, Kütahya'nın çinisi,
Yani bizziz anne dizi, kardeş dizi, yar dizi,
Güzel değıldir...*

Sabahattin ÇAKIR, 60'lardaki öğrenci gençlik mücadelemizin içinde yer almış sosyalist bir arkadaşımızdı. Malatya Hekimhan'da özel bir maden işletmesinde maden mühendisi olarak çalışırken, sanki şirketi o temsil ediyormuş, işveren oymuş gibi işverence hedef haline getirildi. Neticede, 11 Ekim 1974 günü "işçilerce", işveren vekili diye linç edilen Sabahattin ÇAKIR arkadaşımız 15 Ekim 1974 günü yaşamını yitirdi. Bu vahim olay sonrasında bizlerde, Devrimci Yeraltı Maden İş Sendikası'nı kurma fikri gelişti.

Sendikamızın kuruluş çalışmalarını tamamladıktan sonra, süratle maden işyerlerinde örgütlenme çalışmalarımıza başladık. Meşakkatli ama inançlı bir çalışma; her türlü baskı ve yıldırma politikalarına karşı dirençli ve devrimci...

Maden işçisini öğüten çarklara karşı; Erzurum Aşkale'de, Amasya Suluova Yeni Çeltek'te, Malatya Hekimhan'da, Mardin Cizre'de, Tokat Turhal'da, Ankara Çayırhan'da, Artvin Murgul'da, Sivas Divriği'de, Zonguldak'ta yürüttüğümüz ça-

lışmaların neticesinde, yöre halkının da katılımıyla yoğun mücadele içinde etkinliğimizi artırıyorduk. Bu süreçte Yalçın arkadaşımız, sendikamızda eğitim sekreteri, teknik danışman ve TİS uzmanı olarak çalışmalarımıza katkı koyuyordu.

Yalçın'ın ürettiği yazılar, yayınlar; ğreticilik ve ışık tutuculuk açısından son derece başarılı çalışmalardı. Hekimhan demir madenlerindeki örgütlenme çalışmalarımız ve gerçekleştirilen haklı grev neticesinde ortaya çıkan *Hekimhan Grevi, Kayısı ieği ve Faşizm* isimli alışma, Yalçın'ın sendikal mücadele açısından önemli ve öğretici bir eseriydi. Bu önemli çalışmada; **“Hekimhan'daki grevli işçi; dalında aan bir kayısı çiçeğidir... Hekimhan'da kayısı çiçeği milyarlarca cevher tozunun oluşturduğu öldürücü etki bulutunu yırtarcasına güneşe doğmaktadır... Hekimhan'daki grevli işçi, faşizmin sardığı sarmaladığı çemberi yırtarak düze çıkmaktadır...”** cmlerinin sahibi **Yalçın, dne dair mücadele ve izlerde, yarına dair umutlarda vardır.**

Yalçın, Yeraltı Maden-İş rgtlenmemizin ve işçi sınıfı mücadelesine yol göstericiliği ve geçerliliği hâlâ devam eden Yeni eltek ve diğer tüm deneyimlerimizin rgtleyicilerindendi.

Yalçın düşünürdü...

Yalçın retirdi...

Yalçın yazardı...

Yalçın yoldaştı...

Yalçın, ete kemiğe bürünen çalışmaların hepsinde vardı...

68 gençlik mücadelesinde,

Madenlerin halk yararına üretilmesi politikalarının geliştirilmesinde,

TMMOB'nin yeniden örgütlenmesi, etkinleşmesi sürecinde,

Ve DİSK / Devrimci Yeraltı Maden-İş'in serpilip gelişmesinde...

Yalçın hep vardı; üretkenliği, mücadele anlayışı ve yoldaşlığı, yarının kayısı çiçeklerinde **hep var olacak.**

Göz pınarlarımızda Yalçın...

Yüreklerimizde Yalçın...

Umutlarımızda Yalçın...

Bizde Yalçın...

Çetin UYGUR

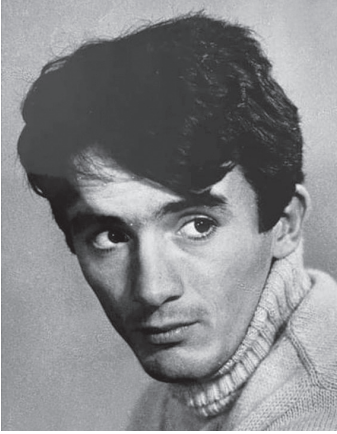
HEKİMHAN'DAKİ GREVLİ İŞÇİ: DALINDA AÇAN BİR KAYISI ÇİÇEĞİDİR... HEKİMHAN'DA KAYISI ÇİÇEĞİ MİLYARLARCA CEVHER TOZUNUN OLUŞTURDUĞU ÖLDÜRÜCÜ ETKİ BULUTUNU YIRTARCASINA GÜNEŞE DOĞMAKTADIR... HEKİMHAN'DAKİ GREVLİ İŞÇİ, FAŞİZMİN SARDIĞI SARMALADIĞI ÇEMBERİ YIRTARAK DÜZE ÇIKMAKTADIR.

ARKADAŞIM YALÇIN

Yalçın çok yönlü bir insandı. Ona olan sevgimden dolayı abartıyor şeklinde anlaşılmamak için kendimi frenleyerek yazıyorum. Yaşamımızın büyük bir bölümünde birlikte olduk. Ancak ara sıra görüştüğümüz İstanbul'da yaşadığı dönemde de çok değerli çalışmaları oldu ve bu dönemde birlikte olamadık. Ama bir araya geldiğimizde anlatırdı.

Gençlik Yılları

Dostluğumuz, üniversiteye girdiğimiz 1963 yılında başladı. Hemen şunu söyleyeyim ki derslerde çok başarılı öğrenciler değildik. Ülke sorunları derslerden önce gelirdi. Yalçın o günlerde de hep analitik düşünürdü. Renkli kalemler, değişik karakterde harflerle yazdığı çok güzel ders notları vardı ve ben çoğu zaman sınavlara onun notları ile hazırlanırdım. Bizim dönemde İTÜ'den beş yıllık eğitimin sonunda yüksek mühendis olarak mezun olunurdu. Son sömestirde diploma tezi hazırlamamız gerekiyordu. Yalçın'ın diploma tezi Zonguldak'ta bir bölümün basınçlı hava şebekesinin iyileştirilmesi idi ve yaptığı çalışma mükemmeldi. Mevcut şebeke ve renkli çizgiler ile önerilen proje hâlâ gözümün

önündedir. Tabii o zamanlar bilgisayar, AutoCAD gibi olanaklar da yoktu. Mezun olduktan sonra mühendis olarak çalışmaya Zonguldak'a gitti. O yılları, amiri olan sevgili Turan Dünder arkadaşım ve birlikte çalıştığı diğer arkadaşlar anlatacaktır.

Biz yine dönelim üniversite yıllarına. Üniversite gençliğinin her anı dolu dolu yaşayarak geçirdiği, 6.Filo olayları, Boğaz köprüsü, Ortak Pazar, Özel Okullar eylemleri ve üniversite işgallerinin yaşandığı 1968... Ben apandisit ameliyatı olmuşum ve İstanbul-Ankara özel okullar yürüyüşüne katılmamıştım. Sonradan duydum ki İstanbul'dan Ankara'ya kadar yürüyüşü, sağlık nedeniyle olsa bile otobüse binmeden tamamlayan kişilerden biri olmuştu Yalçın.

1968 yılındaki üniversite işgallerinde ben Talebe Cemiyeti Başkanı idim ve Yalçın da İşgal Komitesi Başkanı olmuştu. İşgalin 3. gününde fakültenin kapılarını arkadaşlarımıza açmış, yaptığımız forumlarda işgal nedenlerini tartışmıştık. Kapılarını öğrenci arkadaşlarımıza ilk açan fakülte olmuştuk. Üzüntülü ve acılı günlerimizde, ki sık olurdu, Karacaoğlan, Dadaloğlu, İhsani gibi ozanlardan türküler söyledik ve Yalçın davudi sesi ile sürükleyici olurdu.

Burada ilk defa işgaller sonundaki bir anımı anlatacağım. İşgal bittikten hemen sonra beni Dekanlık'a çağırdılar. Galip Sağıroğlu hoca orada idi ve bilmediğimi düşünerek bana Yalçın'ın Ermeni olduğunu söyledi. 68 olaylarının Yahudiler tarafından planlandığı ve başında Kızıl Rudi'nin, Türkiye ayağının da Yalçın olduğunu anlatıp beni aydınlatmış (!) ve ona göre tavir almam konusunda ikaz etmişti.

Bunlar dışında zaman bulup da yaşadığımız gençlik maceraları, şakalar ve espriler ile geçen 5 yıldan sonra odalarda buluşalım diyerek ayrıldık.

Maden Mühendisleri Odası ve TMMOB

Boğaz'a köprü, özel okulların devletleştirilmesi ve Ortak Pazar karşıtı eylemler, üniversitelerde reform için işgaller, 6.Filo'nun "dışarı" atılması gibi mücadelelerden çıkıp gelen 68 Kuşağı, ODTÜ'lü arkadaşları ile 1970'li yılların başında odalarda buluştular ve odalara büyük bir dinamizm getirdiler.

TMMOB'nin bütün mühendisleri temsil eder konuma gelmesi, odaların tamamının katılımı ile güçlü bir örgüte dönüştürülmesi ve halktan yana mühendislik gibi yeni hedefler belirlidiler.

O zamana kadar TMMOB ve bağlı odalar yarı kamu kurumu anlayışında, mühendisler de işveren vekili konumunda idi. Bu nedenden ki mühendisler, haksız saldırılara maruz kalabiliyorlardı.

Bu algının ve anlayışın neticesinde, 11 Ekim 1974 yılında Maden Yüksek Mühendisi Sabahattin Çakır'ı, Hekimhan'da bir özel sektör işletmesinde, işçiler linç ederek öldürmüşlerdi.

Daha sonra DiSK Yeraltı Maden-İş Sendikası'nın Hekimhan'daki çalışmaları neticesinde; kararlı, devrimci ve eylemci sendika şubesi olarak işletmede büyük bir dönüşüm ger-

çekleştirildi. Bölge insanının değişiminde ve anılan Őubenin devrimci bir yapıya kavuşturulmasında Yalçın Çilingir'in Hekimhan'daki çalışmalarının büyük katkıları vardır. *Hekimhan Grevi Kayısı Çiçeği ve Faşizm* adlı kitabında o dönemi anlatır.

Odalar ve bağlı olarak TMMOB yönetimine devrimci demokrat anlayışın hâkim olması neticesinde Teoman Öztürk başkanlığında; mühendislerin de çalışanların bir parçası olduğu, ekonomik ve demokratik haklarının diğer emekçi kesimlerle birlikte savunulacağı anlayışı yerleşti.

Yüreğimizdeki insan sevgisi ve yurtseverlik ile bilimi ve tekniği emperyalizmin ve sömürgenlerin değil, emekçi halkımızın hizmetine sunma mücadelesi, yoğunluğu artırılarak devam ettirildi.

Adeta TMMOB'nin yeniden doğduğu 1970'li yılların başından, 19 Eylül 1979'daki, ülke genelinde tüm çalışan örgütlerinin desteği ile gerçekte, 100 bine yakın mühendisin katıldığı iş bırakma eylemine kadarki süreçte Yalçın Çilingir'in çok büyük emeği ve katkısı olmuştur. 19 Eylül 1979 eylemi TMMOB mücadelesinde bir kırılma noktasıdır ve Yalçın, o eylemin yol haritasını oluşturan, örgütleyen ve gerçekteşmesini sağlayan üç beş kişiden biridir.

Yine o dönemde çıkan ve Yalçın Çilingir'in başında olduğu TMMOB *Birlik Haberleri* bülteni, haberleriyle, makaleleriyle, tahlilleriyle ve yol göstericiliğiyle çok önemli bir işlevi yerine getirmiş ve Türkiye siyaset gündemini etkilemiştir

12 Eylül cuntasında, TMMOB Maden Mühendisleri Odası kapatılmış ve askerler, onca evrakın ve dokümanın arasından sadece bir bülten götürmüşlerdi. Bültenin o sayısında, Yalçın Çilingir'in yazmış olduğu başyazıda; ülkedeki gidişat tahlil ediliyor ve bir yıl içerisinde askeri bir darbenin kaçınılmaz olduğundan söz ediliyordu. Maden Mühendisleri Oda-

sı yapılan müzakerelerle kısa bir sürede açıldı. Bunun üzerine, cunta geleceğini merak edip bırakalım da bizim sonumuzu da yazsınlar diye odayı açtılar, esprisi yapılmıştı.

İstanbul'a Gitti

İstanbul'a gittikten sonra *Demokrat* gazetesi nedeniyle ara ara görüşürdük. Siyasi kadroların hepsi içeri atılınca gazetenin sahibi olan Bassan AŞ'nin yasal yükümlülüklerini yerine getirmesi ve yaşatılması için "emanetçi" bir yönetim kurulu oluşturulmuştu. Aklımda kaldığı kadarıyla Yönetim Kurulu'nda Aslan Başer Kafaoglu, Emil Galip Sandalcı, Gülten Akın, Rezzan Önen ve bir de eşim Çiğdem Yenel vardı. Diğer iki ismi hatırlayamadım. Yönetim Kurulu toplantılarına Ankara'dan İstanbul'a, sevgili arkadaşım İbrahim Tezan ile birlikte üç kişi giderdik. İbrahim Tezan ile ilgili küçük bir anıyı da araya sıkıştırıp yaşamlarında çok yakın olan iki dostu anılarda da bir araya getirmiş olayım.

Demokrat gazetesinde salonun sonundaki camlı bölmeye oturmuş toplantıya hazırlanırken salonun kapısından İbrahim Tezan girdi ve hepimizin dudaklarına bir tebessüm yayıldı. Kapıya sadece Gülten Hanım'ın arkası dönüktü, merakla dönüp baktı ve "İbrahim olduğunu anlamalıydım," dedi.

İstanbul'a gittikten sonra Yalçın'la görüşürdük fakat ne yazık ki hep kısa olurdu. Ancak hastalandıktan sonra özellikle Yalçın ve Ayla ile görüşmek amacıyla birkaç kez gittik. Ne mutlu bize ki uzun uzun konuşup birlikte olmuşuz.

Yine küçük bir anı ile bitireyim. Bir yaz günü öğleden sonra idi, Yalçınların Moda'daki evlerine gittim ve hava almak bahanesiyle dışarı çıktık. O zaman yürüyebiliyordu. Yürüyerek Kadıköy'e geldik ve meyhanelerin olduğu sokakta bir masaya oturup bir de ufak söyledik. Konuşması biraz zor anlaşılıyor-

du. Bende de işitme zorluğu ve üstüne bir de sokağın gürültüsü var. O ne söyledi, ben ne kadarını anladım bilmiyorum ama çok keyifli iki saat geçirmiş, hasret giderip çok mutlu olmuştuk.

Yaşamının bir yarısında birlikte olduk. O yarı bile senin büyük adam olmana yeterdi be çocuk.

“Benim ustam 2000 yılında yaşadı” derdi. 1960’lı yıllarda 2000 yılı çok uzak bir tarihi ve Yalçın gençlik yıllarında, devrimciliğini böyle tanımlardı. Gelecek ile ilgili yorumlarda ve siyasi değerlendirmelerde hep önde idi. Menzile de hepimizden önce vardı.

Seni çok özleyeceğiz Yalçın.

Ömer YENEL

YAZMAK ZOR

Yalçın için bu şartlar altında yazmak zor. Böyle olmamalıydı... Her şeye rağmen, geçmişe, anılara dönmek zor da olsa, bizim için kaçınılmaz bir görev...

Yalçın ile ilk tanışmam, daha doğrusu tanışmadan ilgilenmem 1972'ye uzanır. O dönem Zonguldak/EKİ'nin çeşitli bölgelerinde ve özellikle Kozlu'da çalışan mühendis arkadaşlarımızın kimileri (mecburi hizmetliler) farklı zamanlarda yapılan operasyonlarla Zonguldak dışına sürülmüş, burslu olmayanların da işlerine son verilmişti. Bu arkadaşların (Yalçın Çiringel, Ender Pekdemir, Tayfun Özuslu ve Abdullah Sadıkoğlu) maruz kaldığı uygulamalara ilişkin olayların nedenlerini araştırmak ve tepkilerimizi koymak amacıyla, TMMOB/Maden MO adına Zonguldak'a gitmiş, yetkililer ile sorunu uzun boylu tartışmıştık. Kozlu Bölge Müdürü Sayın Zeynel Ergin yaşanan olayları ve nereden kaynaklandığını 1972 gerçeklerinin ışığı altında anlatmıştı. Y. Çiringel ile tanışmamız bu olaylar sürecinde başlamıştı.

Daha sonraları oda yönetimlerinde beş dönem (20, 21, 22, 23 ve 24.) Yalçın ile görev üstlenmiş, ülkemizin 70'lerdeki siyasal yapılanmasının tüm olumsuzluklarına birlikte göğüs germiştik.

Yalçın'ı kısa ve öz tanımlarsam şunları söyleyebilirim:

- Her konuda çalışkan ve çok üretken,
- İyi bir araştırmacı ve örgütçü,
- İyi bir hatip ve gerçek bir dost,
- Gerçek anlamda demokrat ve devrimci...

Onu tanımak için odamızın yayınlarında yer alan makalelere ve oda arşivlerine bakmak yeterli olacaktır sanırım.

1979'da yaşadığım bir başka anımı da şöyle ifade edebilirim: KBI'nin Merkez, Samsun, Küre ve Murgul işyerlerini kapsayacak toplu iş sözleşmesi yapıyorduk. Murgul işletmemizdeki yetkili sendika Yeraltı Maden-İş'ti. Bu sendikanın başkanı Çetin Uygur ve TİS (Toplu İş Sözleşmesi) Uzmanı ise Yalçın Çiringel idi. Başka bir deyişle, Çetin Uygur ve Yalçın Çiringel işçileri, ben ise Genel Müdür olarak işveren tarafını temsil ediyordum. Bunu tarihin garip bir tecellisi olarak değerlendirdim. Bizler yıllar yılı işçi hakları için mücadele ettik. Emeğin en yüce değer olduğunu söyledik. Bunun gerçekleşmesi için, söylediklerimizin kanıtlanması için, bir uygulama alanında karşı karşıya idik. Savunduklarımızı, söylediklerimizi kanıtlamamız gerekirdi. Kanıtladık... **O sözleşmeyi Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nın ve Türk-İş Konfederasyonu Başkanı Halil Tunç'un itirazlarına rağmen imzaladık.** Bu sözleşme KBI işyerlerinde ve o bölgede halâ dillendirilmektedir.

Burada üzerinde duracağım konu; sendikanın işverene sunduğu talep dosyasının kapsamı ve içeriğidir. İşletmenin tüm birimlerinin verimlilik analizleri, maliyet eğrileri ve tabloları, işçiliğin maliyet içerisindeki yüzdeleri tüm detayları ile incelenmiş ve iki kapsamlı klasörün içeriğini oluşturmuş... Bu çalışmanın Yalçın tarafından hazırlandığı tartışmasız belirgindi. Zira Yalçın'ın üslubunu ve tarzını, yıllarca beraber çalışmanın verdiği alışkanlıkla tanıyordum. Talepte mükemmel bir teknik ve yadsınamaz bir mantık vardı. İşçi sınıfının, salt lafla değil de ancak ortaya konacak eylemle ve bu eylemin karşı konulamaz mantığı ile temsil edilebileceğinin somutlaşmış hali idi talep dosyası!...

Yalçın için söylenecek çok şey var; ama son anımı hiç de hoş olmayan bir olayla kapatmak istiyorum. 1977 yılıydı. Odadan telefonla arandım; acilen gelmem isteniyordu. Yalçın Çiringel, Çetin Uygur ve Tayfun Özuslu arkadaşlarımız evlerinde silahlı saldırıya uğramış, hastaneye kaldırılmışlardı. Hacettepe Hastanesi'ne gittiğimde, arkadaşlarımızın ayakta tedavi edilip gönderildikleri söylendi. Rahatlamıştım. Ayakta tedavi edildiklerine göre, önemli bir şeylerinin olmadığı kanısına vardım. Oysa arkadaşlarımız Çankaya karakoluna gönderilmişlerdi. Gittiğimde karşılaştığım manzara ise, hiç de ayakta tedavi edilip bırakılacak bir boyutta değildi. Yalçın bacağından ve kulağından, Çetin, çenesinden ve her iki kolundan, Tayfun Özuslu ise baldırlarından ve sırtından kurşun yemişti.

Arkadaşlarımızın hepsi de ev kıyafetliydi (ayaklarında terlik, üstlerinde pijama üzerine parka); bu durumda nasıl ayakta tedavi ile bırakılmışlardı. Anlamıyor, anlam da veremiyordum. Yanlarında TMMOB'nin efsanevî başkanı Teo-

man Öztürk'ü görünce rahatlamıştım. Ayrıca serzenişte de bulunmuştum. "Arkadaşlarımızı bu halde nasıl hastaneden çıkardın," dediğimde, başkanın tereddütlerine hak vermiştim. Haklıydı. "Bu olayı yapanlar devamını Hacettepe'de getirirler," demişti (o yıllarda Hacettepe Ortopedi Servisi netame-liydi) Karakol yetkilileri, ifadelerinin alınacağı gerekçesiyle arkadaşlarımızı tutuyorlardı. Oysa Çetin'in çenesi dağılmıştı. Konuşamazdı. Açıkça işkence yapıyorlardı. Polisler, sol içi tartışmalar nedeniyle arkadaşlarımızın birbirlerini vurduklarını söylüyorlardı. Arkadaşlarımızı akşam geç vakitlerde alabildik.

Yalçın için başkaca ne söyleyebilirim ki?!... Onun yaşamının her anı acı ve çileyle dolu, beklenmeyen bir ayrılık. Oysa 70'lerde görev yaptığımız kadroların en sağlıklısı Yalçın'dı. Bu acele neden? Daha yapacak çok şey vardı!... Ama ne mutlu sana ki giderken arkada hoş bir sada bıraktın... Sevgili Yalçın, ışıklar yoldaşın olsun... Rahat uyu...

Murat TURAN

SEVGİLİ BİR YOLDAŞIN ANISINA

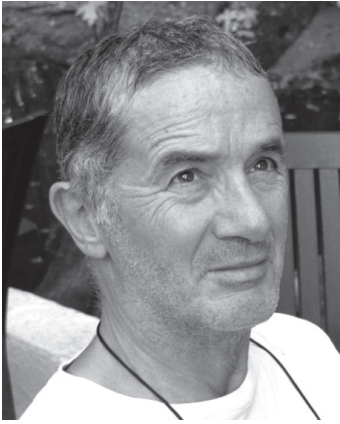

Yalçın Çilingir anısına yayınlanacak olan kitaba benden yazı istendiğinde anında kabul ettim. Uzun olmayan birlikteliğimize rağmen hakkında yazabileceğimi hissettim ve yazmak istedim. Yarım yüzyıl öncesinden tanıştığım Yalçın'la son olarak 2000'li yıllarda TMMOB'nin düzenlediği ve dergide emeği geçen Nevzat Şenol dostumuzun da katıldığı bir toplantıda *Birlik Haberleri* dergisini konuştuk. Görüşmediğimiz yıllar boyunca hafızamda bıraktığı izlerle hep birlikteydik ve işte bu yazıda tekrar bir aradayız. Yalçın'ın arkadaşı olarak bu kitapta yer almamı sağlayan arkadaşlarıma teşekkür ediyorum.

Hakkında yazmayı düşünmeye başladığım anda ilk algıladığım sevgi dolu gülen bir yüz oldu. 1975 yılında TMMOB *Birlik Haberleri* Yayın Kurulu'nda birlikte çalıştık. Toplantılarda, yüzüne tebessümle yansıyan içten dostluğu, diline yansıyan mizahı tattım. Sohbetlerde Diyarbakır ağzıyla ve sokağın diliyle konuşmayı, anlatmayı severdi. Kardeşlik, yoldaşlık, içtenlik duygusu yayardı çevresine. Birlikteliği keyifli olurdu. 68 Kuşağı'nın devrimci düşünceleriyle yüklüydü. Yayına önerdiği konuları coşkulu bir neşe içinde anlatırdı. Yalçın'la birlikte olan dostlarında bıraktığı izlenimin benzer olduğunu, ölümünden sonra *Bianet*'te yayımlanan Nadire Mater'in ve Diyarbakırlı hemşehrisi Şeyhmus Diken'in yazılarında da gördüm.

1970'li yılların ikinci yarısından sonra devrimci ve toplumcu muhalefete karşı devletin ve örgütlediği ülkücü faşist çetelerin saldırıları yaygın ve yoğundu. Bu saldırıların hedefinde

olan TMMOB ortamında da devrimci demokrat ve sosyalist bir dayanışma-direnış vardı. İşte Yalçın bu dönemde Maden Mühendisleri Odası'nda sekreter üye TMMOB Yönetim Kurullarında 20 ve 22. dönemlerde Yönetim Kurulu üyeliği, 23. dönemde 2. Başkanlık görevlerini üstlendi. TMMOB sosyal mücadele tarihinde önemli bir yer tutan 19 Eylül 1979 tarihli bir günlük iş bırakma eyleminin öncülerinden ve örgütleyenlerindendi. Mühendis-Mimar mücadelesinde işyerinde örgütlenmenin ve merkezi bir yayın organının önemine inandı. Bu nedenle TMMOB işyeri temsilciliklerinin ve TMMOB Birlik Haberleri'nin geliştirilmesi çalışmalarına üretkenliği ve çalışkanlığıyla emek verdi.

İnandığı ideolojinin sınıf esaslı aidiyeti nedeniyle maden işçilerinin mücadelesinde de yer aldı. Devrimci Yeraltı Maden-İş Sendikası'nın çalışmalarına katıldı. Bu çabaları onu ölümcül bir saldırının hedefi haline getirdi. 12 Ocak 1977 günü gece yarısı sonrası arkadaşlarıyla birlikte kaldıkları evde silahlı saldırıya uğradı, kulağından yaralandı. O

tarihte Maden Mühendisleri Odası Sekreter Üyesi ve TMMOB *Birlik Haberleri* dergisi Yayın Kurulu üyesiydi. Aynı saldırıda meslektaşları Yeraltı Maden İş Sendikası Başkanı ÇETİN UYGUR çenesinden ve kollarından, TAYFUN ÖZUSLU kasiğından ve sırtından ağır yaralandılar. Kurtulmaları bir mucizeydi.

Son on yıl içinde AGOS gazetesinde yazdı Yalçın. Gazetenin Genel Yayın Yönetmeni sevgili Hrant Dink'le İnsan Hakları Vakfı'nın düzenlediği yıllık etkinliklerde birlikte ve arka-

daş-dost oldum. Yalçın'la bu ortamda da yan yana düştüm sayıyorum kendimi. Ancak bizi aynı ortamlarda buluşturan düşünsel birlikteliğimize rağmen görüşemediğimiz uzun yıllar boyunca bir hayıflanma duygusu da içimde at koşturdu. Keşke Yalçın'la ve aynı ortamın diğeri yoldaşlarıyla daha fazla birlikte olsaydık. Seni unutmayacağız Yalçın-Oşin Çilingir, sevgili kardeşim. Mücadelen devam edecek. Düşüncelerimiz hayallerimiz gerçekleşecek, BİR GÜN MUTLAKA!

Yavuz ÖNEN

YALÇIN ÇİLİNGİR'E SEVGİYLE

Yalçın, TMMOB'de 1973'ten 1979'a kadar aktif görevler üstlendi. Ama belki de en çok çabaladığı, aynı zamanda en çok mutlu olduğu konuların başında *Birlik Haberleri* çalışmalarının geldiğini düşünüyorum.

Bilindiği gibi, 1970'ten itibaren kendini ayrıcalıklı bir meslek topluluğu değil de emekçi halkın bir parçası olarak gören mühendis ve mimarların mücadelesi, 1973'te bu yeni anlayışı TMMOB'nin yönetimine de yansıttı. TMMOB topluluğunun söyleyeceği çok şey vardı ve bir yandan yeni anlayış zemininde örgütlülüğünü geliştirmeye, öte yandan bu örgütlenmenin ideolojik zeminini oluşturmaya

başladı. *Birlik Haberleri*, bu ihtiyacın bir sonucu ve mücadeledenin de temel aracı oldu. *Birlik Haberleri*'nin üyelerin bütününe seslenmesi; anlayış birliğinin sağlanması çabalarına katkıda bulunmakla kalmadı, meslek alanlarımızdaki gelişmelerin sosyalist anlayışla yorumlanmasıyla, ülkenin siyasi yaşamına da çok önemli katkılarda bulundu. Eşsiz ve başarılı bir deneyim oldu *Birlik Haberleri!*... Kolay değildi hiç; **15 günlük, 50.000 tirajlı ve tüm üyelere postalanan bir tabloid derginin içeriğinin doldurulması, basılması, dağıtılması çok ciddi bir**

emek ve özveri gerektiriyordu. Bu işin üstesinden ancak devrimci enerji ve heyecanla beslenen bir ekip gelebilirdi. Yalçın bu ekibin yorulmaz bir üyesiydi.

Ekim 2001’de düzenlediğimiz “Birlik Haberleri ve TMMOB Örgütlülüğündeki Yeri” konulu panelde, yayın organımızı değerlendirmeye çalıştık. Panele Yalçın’la birlikte Yavuz Önen ve Nevzat Şenol da katılmışlardı. Yalçın; o etkinlikte mühendis mimar hareketinin tarihinden başlayarak, *Birlik Haberleri*’nin rolünü, çalışma anlayış ve ilkelerini anlatmış, ayrıca yayının yola çıkmasından yaklaşık iki yıl sonra neden devam edemediğini de yorumlamıştı.

Birlik Haberleri Ağustos 1977’den sonra çıkarılmadı. Konu 22. Dönem Çalışma Raporuna şöyle yansımıştı: “İki yılı aşkın bir süre, aksamadan yayınına sürdüren Birlik Haberleri 1 Ağustos 1977’den bu yana çıkarılmamaktadır. Mali olanaksızlıklar nedeniyle yayınına ara veren Birlik Haberleri’nin yeniden yayınlanabilmesi için sürdürülen çabalar bir sonuç vermemiştir.” Yalçın ise paneldeki konuşmasında bu durumun odalarımızın yönetimlerindeki siyasi farklılaşmalardan doğduğunu belirtmiş ve şöyle devam etmişti: “... özellikle 1977’den itibaren Türkiye’de siyasette, özellikle sol siyasette ayrışma tamamlanmış; ayrışmanın da ötesinde, artık ayrışan bu gruplar bir arada yaşayamaz bir noktaya gelmişlerdi. Bu, odaların dışında gerçekleşen bir olaydı; ama odalara da tümüyle yansırıyordu... **Makina Mühendisleri para göndermezdi...**” Ben konuyu özetleyen bu kısa alıntıyla yetindim; ama panel konuşması çok daha kapsamlıdır. Bu yorum önemlidir. Biz “sol siyasetteki ayrışmayı” açık bir biçimde tartışmadık. **Bu tutumun arkasında, konunun öznel ayrıntılarının; bizi ileriye taşıyacak bir sentez oluşturmaya engel olabileceği endişesinin yattığını düşünüyorum.**

TMMOB'yi TMMOB yapan temel anlayış; uzmanlıklar ve onları temsil eden **odalar arasındaki çıkar çatışmalarını reddetmek, bunun yerine mühendis-mimar topluluğunun sınıfsal temeldeki çıkar birliğini sağlamaktı.** Birlik; 1973'ten itibaren, varlığını artık büyük çoğunluğu emekçi olan üyelerinin kimliği üzerinde yükseltmiş ve bu topluluğun ortak çıkarlarını ön plana çıkarmıştı. 1970'ten başlayarak yıllarca, kimi zaman faşistlerin silahlı müdahalelerine karşın, oda yönetimlerinin elimizden gitmemesi için ortak mücadeleler verildi. Bu mücadeleyi başlatanların, sürdürenlerin ve 1973'te TMMOB yönetiminin değişmesini sağlayanların ön saflarında sosyalist meslektaşlar vardı. Doğal olarak Türkiye sosyalist solundaki gelişmeler bu kadroları doğrudan etkiliyordu. Zaman içinde kimi oda yönetimleri kapsayıcı olmaktan uzaklaşıyor, daha dar bir yönetim anlayışını benimsiyorlardı. Yönetimlerin ait oldukları siyasal eğilimlerin öncelikleri, yer yer ve zaman zaman belirleyici oluyordu. Yavuz Önen'in panel konuşmasındaki ifadeyle: **"... İhtiyaçlar değil, sol içindeki ihtilaflar, çatışmalar ve rekabet belirleyici oldu."**

Bu koşullara karşın, **TMMOB birliğini korumayı başarmıştır. Yalçın bu başarıda önemli katkıları olan bir arkadaşımızdır. O, TMMOB'nin yeni dönem kadrolarının inançlı ve çalışkan bir üyesi oldu. Kendisini sevgiyle ve saygıyla anıyorum.**

Kaya GÜVENÇ

YALÇIN ÇİLİNGİR

Yalçın ile ilk tanışmamız **Zonguldak/EKİ** Kozlu bölgesinde oldu. Belki ilk mühendislik deneyimi idi. Zonguldak'tan ayrılıncaya dek birlikte çalıştık. İyi eğitilmiş, soran sorgulayan, çalışma arkadaşları ve işçilerle iyi iletişim kuran bir mühendis idi. Zonguldak'ta kaldığı dönemde TMMOB/Maden MO / Zonguldak şubesi yönetiminde de bir dönem birlikte çalıştık. İş ilişkilerimizin yanı sıra, sosyal ilişkilerimiz de kısa zamanda gelişti, vefatına kadar devam etti.

70'li yıllarda, işletmede 68 Kuşağı'ndan birçok mühendis vardı. Üniversitelerde olduğu gibi, sosyal ve iş yaşamında da etkileri hissediliyordu. Ülkede 12 Mart 1971 muhtırası sonrası askeri yönetim hüküm sürüyordu. Özellikle Kozlu bölgesinde çalışan bazı arkadaşların bazı etkinlikleri işletme yönetiminin izleniyordu. Arkadaşların işletme yönetimini de eleştiren, kamuoyuna açık bir bildirisi bardağı taşıran son damla oldu. Değişik zamanlarda, bu arkadaşlardan bazıları ülke genelinde değişik kömür işletmelerinde görevlendirildi. Yalçın ve bazı arkadaşlar kendi istekleri ile ayrıldı.

1971 sonlarında bir toplantı için Ankara'ya gitmiştim. Oda da bir ara Yalçın, "... abi ben ayrılırken sol içerikli bazı kitaplarımı paketleyerek kümese koymuştum..." dedi ve onları evime götürmemi istedi. Akşam eve geldiğimde evimin etrafı askerlerce sarılmıştı. Evde arama yaptılar, daha sonra 1. Şubeye gittik, sorgu Yalçın'ın üzerinde yoğunlaşmıştı. Ertesi gün Yalçın'ın evinin de arandığı haberini aldık.

1975'te I. MC iktidarı hüküm sürmeye başladıktan sonra, Şube başkanlığımın ikinci döneminde, Zonguldak'tan ayrılıp Ankara/TKİ'de görevlendirildim. Oda ile ilişkilerim Genel Merkez'de de devam etti. 22. Dönemde MYK 2. Başkanı ve 24. Dönemde de (25.02.1978-24.02.1979) MYK Başkanı iken oda yönetiminde Yalçın ile birlikte çalıştık.

Yalçın'ın odamızın çalışmalarına olağanüstü katkısı olmuştur. Bunların belli-başlıları arasında:

- 24. Dönemin 19-23 Şubat 1979 tarihlerinde gerçekleştirilen “**Türkiye Madencilik Bilimsel ve Teknik 6. Kongresi**”-nin hazırlık çalışmaları;

- 14.10.1978'de yürürlüğe giren “**2172 Sayılı Devletçe İşletilecek Madenler Hakkında Kanun**”un hazırlık ve uygulama çalışmaları;

- 18-20 Aralık 1978 tarihlerinde ilk kez düzenlenen, **1. Bilimsel ve Teknik Sondaj Sempozyumu**,

gibi etkinlikler bulunmaktadır Diğer bir etkinlik de 1979'da İstanbul'da gerçekleştirilen ve yönetiminde odamızın da bulunduğu, **10. Dünya Madencilik Kongresi** olmuştur. Yalçın'ın tüm bu etkinliklerde payı çok büyüktür.

1980 sonrasında uzun yıllar Libya'nın petrol sanayiinde çalıştım. Kesin dönüş yaptığım 2000 yılına kadar, her yıl iki kez izine geliyordum. Bu zamanlarda da ilişkilerimizi sürdürdük. Son 10 yılımızda, Kadıköy'e yerleşen eski arkadaşlarımızla haftanın üç günü birç oynuyorduk. Yalçın sık sık büromuza uğrar, sohbetlerimize katılırdı.

Dört yıl kadar önce Yalçın'ın yürüme sorunları başladı. Daha sonra konuşması etkilendi. İki yıl önce, kendisini eşi Ayla Hanım mekânımıza getiriyor ve götürüyordu. Artık konuşma güçlüğü de başlamıştı. Son bir yıl pandemi nedeniyle bir araya gelemedik. Anlaşabildiğimiz kadar kendisinden, daha çok da eşi Ayla Hanım'dan sağlık bilgilerini alıyordum. Vefatından iki hafta önceki telefon görüşmemizde Ayla Hanım, Yalçın'ın giderek daha da ağırlaştığını vurguladı.

Ben 1958'de Zonguldak Maden Teknik Okulu'ndan mezun oldum. Toplumsal kültürümüz, *Varlık* dergisi ve benzeri diğer edebi yayınlar ile sınırlı idi. Okul döneminde başkanlığını yap-

tığım Talebe Cemiyetimiz TMTF'ye bağılı idi. Toplumcu demokrat kùltür ile oda çalışmalarımnda tanıştım ve benimsedim. Başta Yalçın olmak üzere, oda ve birlik yönetimlerinde birlikte çalıştığım tüm arkadaşlarıma teşekkür ediyorum.

10 Ocak 2021 Pazar günü telefon çaldı: **“Ben Gülçe, babam Yalçın'ı kaybettik!...”** 50 yıllık gerçek bir dostluğun, abikardeş ilişkisinin sonu...

Turan DÜNDAR

BİR “ÇİLİNGİR SOFRASI” SAKISI

“Beyyy” diyerek yanıma ilişti bir işçi. *“Bizim çok sevdiğimiz bir mühendizimiz vardı, Yalçın Bey... Tanır mısınız?”* Biz mühendislerin ekseriyetinin proleterleştiği olgusunu yeterince içselleştiremediği, haliyle işçi sınıfının en alt katmanlarıyla arasına her daim belli bir mesafe koyduğu düşünülürken bu soru ve o işçinin olumlu yanıt arar gözleri hayli ilgi çekiciydi. Bu “Yalçın Bey”i -her kimdiyse- tanıımıyordum ama işçinin gözlerindeki ferî de dindirmek istemedim. *“Hayırdır, neden sordun?”* diye yokladım. Yanıtı son derece sarıhtı: *“O bizdendi, o bizleri düşünürdü.”*

Yalçın ile arkadaşlığımızın miladı her ne kadar 1977 yılının soğuk mart akşamlarında Maden Mühendisleri Odası’ndaki çalışmalarımız olsa da esasen hayatıma ilk girişi 1975 yılında Zonguldak Kozlu Kömür İşletmesi’ndeki bu an ile oldu. Kulağıma çalınanlar bu kadardan ibaret de değildi. Anladığım oydu ki bu “Yalçın Bey” -her kimdiyse- bilgisi, çalışkanlığı, mütevazılığı ile hem bölgede hem de insanlarda hayli derin izler bırakmıştı.

Türkiye toplumsal muhalefeti, 12 Mart’ın heybesine bıraktığı yük ile mücadelesinin ibresini faşizme karşı mücadeleye çevirmeye başlarken; mücadelenin içindeki insanların yolları da daha sık keşşiyordu. Tıpkı aramızda birkaç yıl olmasına karşın 1. Milliyetçi Cephe hükümeti döneminde aynı bölgede aynı faaliyeti yürütürken aynı sonuçla yüzleşen, işine son verilen iki insan olarak bizim yolumuzun keşşmesi gibi...

Maden Mühendisleri Odası’nın kapısının kapanmadığı,

ışığının sönmediği, ocağındaki çayın eksilmediği günlerden gecelere yakınlaştık Yalçın ile. Bir diğer yakın arkadaşımız özlemle andığım Zeki, bu güzel birlikteliğin olmazsa olmazıydı. Çok düşündük, çok konuştuk, çok yazdık, çok güldük, çok dertlendik o günlerde. Düşüncelerimiz, duygularımız, sözlerimiz birbirine karıştı. Yalçın'ın, Zeki'nin ardından kaleme aldığı satırlar tam da bu iç içeliğin ürünüydü:

“Zeki Doğan'ın sayısız dil sürçmelerinden biri, belki de en ünlüsü, ‘halbusam ki’dir! Garip, bu sözcük yüzünden az çekmedi benden. Öyle ki zamanla roller değişti; o, bu sözcüğü terk ederken, ben ise her cümleinin başında ‘halbusam ki’yi kullanır oldum. Bana kızmaz, yalnızca belli belirsiz bir yüz mi-miğiyle gülümserdi. Bilirdim, o bu gülümsemeyle yetinmez, yüreğinin derinliklerinde güleç yerler açardı. Zeki Doğan öldü! Doğru mu bu? Sakın bu ölüm bir dil sürçmesi olmasın!”

“Dil sürçmesi bir ölüm” demişti o yazısında; oysa dil, Yalçın'da âdeta hayat buluyordu. Yazdıklarının ve söylediklerinin yeri geldiğinde bir kılıç keskinliğine, yeri geldiğinde bir dost şefkatine dönüştüğüne sıklıkla tanık oldu yakınındakiler. Gün oldu, yazdıklarıyla TMMOB ve odadaki arkadaşlarının zihnini aydınlattı. Gün oldu, Fikret ile birlikte özlemle andığımız Teoman Öztürk'ün evine

gidip onun küçük kızları Elif ve Aslı'nın “Yalçın gelmiiiiş” çığlıklarına eşlik eden gülüşlerini aydınlattı.

İlerleyen yıllarda çok daha fazla insanın aydınlanmasına katkı sunacaktı. TMMOB'deki *Birlik Haberleri*'nden Maden

Mühendisleri Odası'ndaki *Madencilik Haberler'e*; toplumu mühendisliğin tarihine kalın harflerle yazılmış madencilik sektörü eleştirilerinden Devrimci Yeraltı Maden-İş'in yazı, rapor, broşür, kitap ve toplu sözleşme gibi her tür metnine; "Cihan Ateş"li *Demokrat* gazetesinden "Oşin Çilingir"li *Agos'a*; *İçimizdeki Kara Delik'ten* insanları içinden çıkardığı kara deliğe...

Devrimciliği, Yalçın'ın sözünü de kalemini de yasladığı yerdiki kuşkusuz.

İyi bir hatip ve gerçek bir 68'li olan Yalçın, 1979 yılındaki Maden Mühendisleri Odası Genel Kurulu'nda seçimi kazana-çağından gayet emin bir tavır takınan karşı grubun moral, motivasyon ve direncini paramparça eden bir konuşmaya imza atmıştı. Konuşması yarım saat sürmüş olsa da; asıl püf noktası, o konuşmanın arkasında yıllardır süregelen birikimimizi, emeğimizi taşıyor olmasıydı.

Madencilik Haberler'de yazdığı başyazılarda hak mücadelelerini politik bir bağlamda ele almak, alametifarikasıydı.

19 Eylül 1979 Direniş'i'nin ekonomik, demokratik ve mesleki hakları hedefleyen bir eylemin ötesine geçip, her geçen gün daha da tırmanan açık faşizme karşı bir öz savunma pratiğine dönüşmesinde Yalçın'ın ve yazılarıyla çizdiği politik hattın katkısı asla yadsınamazdı. "*Hiçbir zaman üyelerimizin sorunları tüm çalışanların sorunlarından ve buna bağlı olarak ülkemiz sorunlarından soyutlanamaz. Bu sorunun hepimizce bilinmesi, paylaşılması ve ortak çözümler aranması demokrasi mücadelesinde önemli bir ilkedir. (...) Bugün birçok üyemiz anti-demokratik baskı ve uygulamalarla zaman zaman da faşist terörle yüz yüzedir. Bireysel savaşımın bu baskılara çözüm üretmediğinin olası bulunmadığı gerçeğinden hareketle gazetemiz kanalıyla bireyselden kitlesele dönüşen bir sa-*

vaşım ortamı yaratılacaktır” cümleleri ile direnişin fitilini yakan Yalçın’dı.

Yalçın -o günden bu güne hiç değişmeyen bazı yol arkadaşlarının aksine- devrimciliği salt bir politik tavra indirgemez, onu bir yöntem olarak bulunduğu her mücadele alanına taşırdı. Birlikte üretmek, birlikte sorumluluk almak, birlikte değiştirmek ve daha nice... .

“Oda çalışmalarının en geniş kitle tabanına yaygınlaştırılması, öneri ve istemlerin yönetime aktarılması ve her konuda örgütlü hareket edebilmek” temel ilkemizdi ve Yalçın, bu ilkenin ete kemiğe büründüğü en kurucu özneydi.

Devrimciliği insanlara ince ince işlerdi Yalçın.

Maden Mühendisleri Odası’nın Şubat 1979’daki genel kurulu öncesi faaliyet raporunu hazırlamak üzere Bahçelievler’de MHP Genel Merkezi’ne 400 metre mesafedeki evimizde bir araya geldik. Karnımızı doyurduk, çayımızı demledik, Yalçın’ın Diyarbakır şivesiyle anlattığı bir fıkrayla kahkahalarımızı attık ve çalışmak için kolları sıvadık.

Ev sahibi olarak masayı çalışma düzenine uydurmakla uğraşırken, Yalçın’ın “Yerde çalışalım” demesi bir oldu. Bir düşünün: Yerde... Faaliyet raporu... Haliya uzandı, yastığı koltuğunun altına aldı ve Yalçınlığını yapmaya başladı. Yazdıkça okudu, okudukça yazdı. Fikir aldı, fikir verdi. Ne yaptı etti, gün aymaya yüz tuttuğunda o raporu bitirdi. Nihayetinde arkasına yaslandı. Üretimimizin keyfini ve gururunu yansıtacak bir cümle bekliyorduk ki, “Bir an önce taşının buradan,” dedi. Çünkü bizim için “şüphe” olan, Yalçın için “öngörü” idi.

Biz, evimizin faşistler tarafından izlendiğini ancak bir süre sonra anlayıp adres değiştirdik. Taşındığımız gecenin sabahında “tüymemizi” haber etmediği için apartmanımızın girişindeki bakkalın faşist çetelerin saldırısına uğradığını öğrendik.

Yalçın'ın "verde çalışma" önerisinin, geçmişte yaşadığı evde kursunların hedefi olmasının verdiği deneyim ve içinden geçtiğimiz politik havayı iyi koklamasının bir ürünü olmadığına kim inandırabilir ki beni?

Devrimci fikirlerinden hiç vazgeçmedi Yalçın, devrimci arkadaşlarıyla fikir alışverişinden de.

İnce işçiliğinden hiç kopmadı, nerede bir yük var, giriverdi altına.

Kalemini hiç bırakmadı. Sözlerine her geçen gün yenilerini ekledi. Mahlaslarına da tabii; "Fikret Yenal" örneğinde bizi güldürdüğü gibi.

"Çok yönlülük", Yalçın'ı nitelemek için naif bir kavram olarak kaldı.

Son yıllarda pek az yüz yüze görüşüp özlem giderebildik. Çokça sitem etti haklı olarak; "Neden sık gelmiyorsun?!"

Biliyorum; bu sorusu, hep bir mahcubiyet ve üzüntü sebebi olacak içimde. Ama şunu da biliyorum; Yalçın saatlerinizi, günlerinizi, aylarınızı, yıllarınızı bile geçerseniz hiçbir zaman tam doyamayacağınız bir insandı.

Sevgili Yalçın...

Canım kardeşim, canım arkadaşım, can dostum, yoldaşım...

Çilingir sofrası hayatımızın en güzel sakisi...

Unutulmayacaksınız...

M. Fikret ÖZBİLGİN

KARARLI VE ÇALIŞKAN BİR DEVRİMCİ

Yalçın'la yollarımız 1970'li yıllarda kesişti. TMMOB Yönetim Kurulu'nda görev aldığı 1975-1976 döneminde, ben de oda çalışmalarında faal bir şekilde yer almış, 1976'da MMO Yönetim Kurulu'na seçilmişim. Yalçın'ın, TMMOB Yönetim Kurulu'nda üye olduğu 1977-1978'de, ikinci başkan olduğu 1978-1979'da, ben de TMMOB'de Genel Sekreter Yardımcısı idim. Yine bu yıllarda TMMOB'nin etkin yayın organı *Birlik Haberleri*'nin Yayın Kurulu'nda da birlikte çalıştık.

Onu hep kararlı, sorgulayıcı konuşmalarıyla, alçak gönüllü halleriyle hatırlıyorum.

Sosyalizme inanan, savunan devrimci bir mühendis olarak Yalçın, yalnız dinleyenleri bir anda saran etkili konuşmaları ile değil, vurucu yazıları, araştırmaya dayanan bildirimleri ile de öne çıkardı. 1974'te, TMMOB'ye bağlı odaların İstanbul Şubeleri tarafından düzenlenen Ulusal Kaynaklar Kongresi'nde sunduğu bildiriye, emperyalizmin

Osmanlı'dan 1970'lere, madenlerimize yönelik niyet, program ve politikalarını sergilemişti. Bildirinin sonunda yer alan şu ifade ne kadar anlamlı ve doğru:

“BİR ÜLKEDEKİ YERALTI KAYNAKLARININ DOĞAL SAHİBİ O ÜLKENİN HALKIDIR.

HALK BİR ÜLKEDE, EMPERYALİZMİN ÇIKARLARIYLA KENDİ ÇIKARLARINI BÜTÜNLEŞTİRENLERİN DIŞINDAKİ SINIF VE TABAKALARDIR.”

Yalçın'ın, yine bir dönem TMMOB'de yöneticilik yapmış meslektaşı Çetin Uygur'la birlikte Yeraltı Maden İş Sendikası'ndaki çalışmaları da önemli ve kayda değer.

Yalçın'la yolumuz, 1979-80 döneminde, benim Ankara bürosunda araştırma-inceleme servisi sorumlusu olduğum, onun her köşesine değdiği, editoryal sorumluluk üstlendiği, Cihan Ateş adıyla cesur yazılar yazdığı *Demokrat* gazetesinde bir kez daha kesişti.

Sonra 12 Eylül açık faşizm dönemi, gazetenin kapatılması, cezaevine düştüğüm, içerden çıktıktan sonra yaşam galesi ile boğuştuğum dönemler.

Sonraki yıllarda TMMOB etkinliklerinde kısa rastlaşmalar.

Eşinin ve kızının desteklerinin hiç eksik olmadığı, boğuştuğu ciddi sağlık sorunları.

Yüreklerimizi yakan ölüm haberi.

Hoşça kal Yalçın, Cihan Ateş, Oşin yoldaşım!

Oğuz TÜRKYILMAZ

HER ŞEYİ EN İYİ YAPTI

1976 Kasımı'nda ODTÜ'den mezun olduğumun ertesini günü Maden Mühendisleri Odası'na gittim ve Yalçın'la görüş-tüm. O sıra Yönetim Kurulu üyesi idi ve ben 1 hafta içinde Se-lanik Caddesi'ndeki oda merkezinde oda müdürü olarak gö-reve başladım.

Yani Yalçın'la arkadaşlığımız 45 yıl sürdü.

Yaşamımdaki eksiksiz insanlardan biriydi.

Her Şeyi iyi yaptı.

Mühendisliği, sendikacılığı, gazeteciliği, köşe yazarlığını, devrimciliği, evet her Şeyi mükemmeldi.

1980'e doğru iç savaş ortamında sıkıştığımız anlarda, dev-rimci hareketimize oldukça önemli yardımı oldu. Ayrıca *De-mokrat* gazetesine katkısı da unutulmazdır.

1986 Mayıs'ında hapisten çıktığımın ertesini günü, Bakır-köy'de Beyaz Adam Kitabevi'ne götürdü beni ve orada sevgi-li Dink ailesi ile tanıştım, onlarla da böylece 35 yıl, tabii 15'e yakını Hrant'sız, geçti.

Yalçın'ın yönlendirmesiyle Ermeni cemaatinden de birçok arkadaşım oldu.

Agos'un yayına başlamasıyla birlikte, Oşin Çilingir adı ile "Çilingir Sofrası"nda köşe yazıları yazdı.

Geçenlerde, Aras Yayıncılık tarafından yayınlanan *İçimizdeki Kara Delik*'i tekrar okumaya başladım ve o yazı stilinin taşıdığı derin anlamı bir kez daha tattım.

Entelektüel seviye olarak edebiyat ve sinemada çok ileriydi.

Sevgili Ayla ve Gülçe özellikle son 15 yıl ona çok önemli bir destek sağladılar.

Velhasıl onun olmaması, beni epey yalnızlaştıracak.

Tayfun MATER

ÖĞRETMENİM YALÇIN

Yalçın Çilingir'i, TMMOB Maden Mühendisleri Odası'nın Merkez Yönetim Kurulları'nda üç dönem birlikte görev yaptığımız ve *Madencilik Haberler* adlı yayının yayımlanmasında birlikte çalıştığımız 1976-1980 yılları arasında yakından tanıyabildim. Pek çok meziyeti ve hasleti olan bir arkadaşımızdı: Çalışmalarında düzenli, disiplinli ve titiz, araştıran, sorgulayan, mütevazı, dürüst, insancıl, çok birikimli, çok çalışkan, çok üretken, çok iyi bir yazar, çok iyi bir hatip, gerçek bir demokrat, özverili bir yurtsever ve devrimci...

Yönetim Kurulu toplantılarında dünya, ülke, sektör, meslek ve meslektaş sorunları ile TMMOB ve diğer odalarla ilişkilere dair hayli verimli tartışmalar yapılabiliyor, herkes diğerlerinden bir şeyler öğreniyordu. Ama Yalçın'ın özellikle siyasal-toplumsal-ideolojik kökenli konuları ele alışı ve çözümlemeleri; daha sistemli ve ayrıntılı, dolayısıyla da daha ikna edici, ufuk açıcı, adeta ders niteliğinde olurdu.

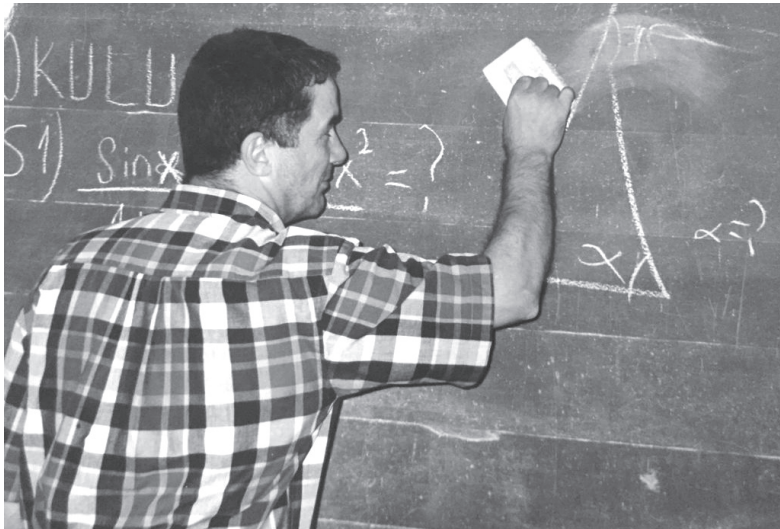
Görev aldığı Yönetim Kurulları adına yayımlanan başyazıları, basın açıklamalarını, araştırmaları, çalışma raporlarını çoğunlukla o kaleme alırdı. Hepsi de bilgi dolu, nitelikli, yoğun emek ürünü olan, kolay anlaşılabilen yazılardı. Açık yüreklilikle hakkını teslim etmek gerekir ki yazdıkları, kendi türleri arasında, bugüne kadar oda çalışmalarında görülenlerin en niteliklileridir.

Çeşitli toplantılarda dile getirdikleri, yazıları, sorularına verdiği cevaplar, beni yeni yeni okumalara yönlendirirdi. Bu

nedenle, Yalçın ile birlikte çalıştığım dönemde, bilgi ve bilinç düzeylerimde önemli sıçramalar oluştu.

Yalçın, anılan yıllarda, TMMOB'nin ve DİSK/Yeraltı Maden-İş Sendikası'nın çalışmalarına da önemli katkılarda bulundu. Örneğin, her yıl 19 Eylül'ün "TMMOB Mühendis, Mimar ve Şehir Plancıları Dayanışma Günü" olarak kutlanmasına yol açan mühendis-mimar ve şehir plancılarının **19 Eylül 1979'daki İş Bırakma Eylemi'nin başarılı biçimde kotarılmasında, TMMOB 2. Başkanı olarak Yalçın'ın çok önemli katkısının olduğunu özellikle belirtmek gerekir.**

Yalçın'ın çalışkanlığının, üretkenliğinin, bilgi birikiminin oda çalışmalarına yansıyan bazı somut örnekleri, ki çok azında yazarı olarak adı bulunmaktadır, oda arşivlerinde hâlâ duruyor olmalı. Bunlardan, 1978 yılında çıkarılan 2172 sayılı Madenlerin Devletçe İşletilmesi Hakkında Kanun'un o dönemin koşullarında ne anlama geldiğini açıklamak üzere kaleme aldığı ve *Madencilik Haberler* adlı yayının 8. sayısında (Kasım 1978) yayımlanan "**Devletleştirme Yasası Üzerine...**" baş-

lıklı yazısı, kanımca, özü itibarıyla hiç eskimeyen bir yazıdır. Çünkü bu yazıda, **Türkiye'nin son kırk üç yılında gündeminden hiç düşmeyen devletleştirme/özelleştirme** tartışmalarının ve son yıllarda yoğunlaşan **“kamusallığı yeniden düşünmek”** konulu arayışların öznesi olan devlet işletmelerinin kapitalist devletteki işlevleri konu edilmektedir. **Mustafa Sönmez'in** Tüm İktisatçılar Birliği yayınlarından olan ***Kapitalist Devlet İşletmeleri ve Türkiye*** adlı yapıtından da yararlanarak hazırladığı bu yazıda Yalçın, öz olarak şunları ifade etmişti: **Devletin temel işlevi toplumsal sistemin kendini yeniden üretebilmesinin koşullarını sağlamaktır; devlet işletmeciliği, devletin ekonomiye doğrudan müdahale yöntemlerinden biridir ve kapitalist devletin bu tür müdahalelerden beklentisi de sistemin kendini yeniden üretiminde bir araç olmasıdır.** Yazı, yaygın söylemlerden farklı bu bakış açısı ile, anılan tartışma ve arayışlara katkıda bulunabilecek nitelikte bir yazıdır.

Yalçın *Demokrat* gazetesini çıkaran ekipte yer almak üzere 1979 sonlarında İstanbul'a taşınınca, görüşemez olduk. “Cihan Ateş” mahlası ile yazdığı köşe yazılarını keyifle okudum. 2002'den sonra onu birkaç kez görebildim. 2007'de yazışmaya başladık. Her yazısından yine bir şeyler öğrendim.

Siyasal-ideolojik boyutlu yazılarıma/bildirilerime dair bir başkasından görüş alma ihtiyacı hissettiğimde, aklıma önce hep o gelirdi. Görüşlerini esirgemezdi. O da birkaç konuda benim görüşümü sormuştu. 13 Mayıs 2014'te meydana gelen ve 301 kişinin öldüğü Soma maden faciasının hemen sonrasında kaleme aldığım, “Madenciliğimiz Soma-Eynez'de Duvara Tosladı!” başlıklı yazıma ilişkin görüşünü de sordum. Bildirdi. Yine objektif ve yine yönlendirici idi. Ve o kadarla da yetinmedi, arka arkaya gönderdiği iki e-posta ile el yükseltti.

Ekinde 1'den 8'e kadar numaralandırılmış 8 adet dosya bulunan birinci e-postasında, amacının iş kazalarını ilginç bir anlatıyla sergilemek olduğunu belirtti. Dosyalarda, düşündüğü yazıda kullanılabilecek "malzemeler" vardı. Bir kısmında iş kazaları ile ilgili raporlar yer alıyordu. Birinin başlığı "TMMOB'nin 'İş Cinayeti!'" idi. Bir diğerinin başlığı "Madenci Mario'nun Tanrı-Şeytan Diyalektiği" idi. Birisinde anılan yazımda geçen, "Şili'de bir madende altmış dokuz gün mahsur kaldıktan sonra kurtarılan ve Soma'daki kazada yakınlarını kaybedenlere destek vermek için ülkemize gelen madencilerden biri (Soma Gerçeğini) şöyle ifade etmiş: 'Burada her şey yanlış!'" ifadeleri vardı. Birinde de dördü *Agos* gazetesinde yayımlanmış olan beş yazısı bulunuyordu: "İş kazalarında etik sorun", "Tavandaki boya lekesi", "Hangisi daha güçlü: Arzu mu, kader mi?", "Dipsiz kuyu: Kader!" ve "Tanrı'nın dili"...

İkinci e-postasında "İş kazalarını senden başkası yazamaz. Yardımcı olurum. Kolektif bir çalışma" notu ile birlikte şu ifadeler vardı:

"Kusursuz bir yazının peşindeyim. Ne ki bu yazıyı yine sen yazacaksın. Ben yazının kurgusunda var olacağım. Bunun için öncelikle 4., 6. ve 7. raporları okuyup adamakıllı güncelleştirmek gerekiyor. İkinci adımda 1. ve 3. dosyalar birleştirilecektir. Benim Şilili kahramanım Mario ile senin yine Şilili madencin, aynı beden ve aynı ruhta bir ve tek olurlar. Tanrı'yla şeytan arasında gidip gelen Mario, Soma trajedisine tanık olduktan sonra durum için görkemli bir genellemede bulunur: "Burada her şey yanlış!" der. Şilili için yanlış olan her şey, iş kazaları için potansiyel kaynak oluşturur. Artık diyalog tekniğine dayalı özgün bir anlatının eşliğindeyiz. Soma trajedisi tüm yönleriyle masaya yatırılır. Şilili Mario her şeyi sorgular, maden iş kazalarının kaynaklarını didik didik eder.

Şilili madenci, madenciliğin evrensel doğrularını bir başka deyişle madenciliğin etiğini temsil eder. Anlatının açılıma olanak sağlayan bölümünde tahlilin öne çıkar. Mario ile bütünleşir, sen de madenciliğin evrensel ilkelerini dile getirirsin (5). Anlatının iki doruğundan ilki, iş kazalarının cinayet olup olmadığına yoğunlaşır (1). Uzun yıllar cinayet sözcüğüyle tanımlanan kazalar artık daha gerçekçi ve daha etik bir yaklaşımla iş kazası olarak tanımlanmaktadır. Anlatının ikinci doruğunda ise felsefi boyut öne çıkar, iş kazalarının kader olup olmadığı sorgulanır (8). İş kazaları analizi bu çerçevede sonlanır.”

Yalçın'ın bu e-postasına cevap olarak gönderdiğim e-postamda, tanımlanan kurgudaki bir yazının beni aşacağını, ama kendisi istediği için elimden geleni yapmak istediğimi belirttim. **Hastalığı, peşinde olduğu bu yazının yazılmasına izin vermedi.** 8 Ağustos 2014 tarihli e-postasında, “**Her şeye rağmen bu çalışmayı bitirmek istiyorum. (...) Bana biraz zaman...**” dedi. Bu da bana **gönderdiği son e-posta oldu.** Bu e-postasından sonra gönderdiğim iki e-postama cevap ver(e)medi. Yazılmasını çok istediği o yazının üstesinden tek başıma gelemeyeceğimi bildiğimden, hiç denemedim. **10 Ocak 2021’de,** İTÜ’deki öğrencilik yıllarımdan yakın arkadaşı, sevgili Ömer (Yenel) abim, telefonda Yalçın’ı kaybettiğimizi söylediğinde nutkum tutuldu. “Başımız sağ olsun” sözünü mırıldandım, başka **bir şey diyemedim.**

İş kazalarında dair düşüncelerini ilginç bir anlatı ile sergilemeyi amaçladığı o “kusursuz yazı”yı birlikte yazabilseydik, onun kaybı karşısında bana çok anlamlı bir teselli olacaktı. **Yalçın öğretmenimi, o iyi insanı, hep özleyeceğim.**

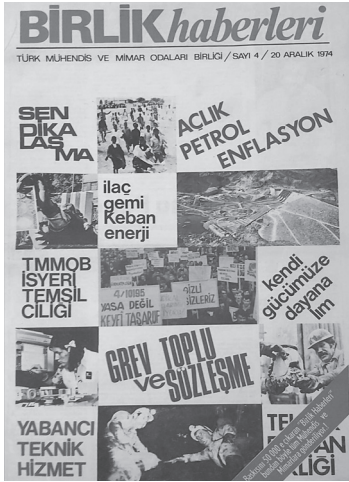
Mehmet KAYADELEN

İYİ Kİ BU DÜNYADAN YALÇIN ÇİLİNGİR GEÇTİ

Çok değerli ve güzel bir insanı, Yalçın Çilingir'i 10 Ocak 2021 günü kaybettik. Herkesin hayatına dokunan ve herhalde kimsenin hakkında bir kötü söz söyleyemeyeceği bir hayat yaşadı, iyi ki yaşadı ve iyi ki Yalçın Çilingir'i tanıdım.

Tanıdığım en güzel insanlardan biri olan Maden Yüksek Mühendisi Yalçın ile 1975 yılında mezun olduktan sonra tanıştım.

TMMOB içinde çok mesai-miz oldu. En son işimiz 19 Eylül 1979 günü yapılan Mühendis Mimarların Genel Direnişi'nin İstanbul kısmını örgütlemektir. O zaman Elektrik Mühendisleri Odası İstanbul Şube Müdürü ve aynı zamanda TMMOB İstanbul İKK'nın iki sekreterinden birisiydim. Zamanın sol içi rekabeti ortamında bu direnişin İstanbul'da örgütlenmesinin tek kahramanı

Yalçın Çilingir idi. Mütevazı, muzip, güleç yüzlü, ikili ilişkileri güçlü olan yapısı ile herkes üzerinde yarattığı güven bu eylemin başarılmasındaki en büyük etkendi. Doğaldır ki birikimi, engin ve derin kültürü ile devrimci mücadelenin ruhuna sahip olması Yalçın'ı yaratan ve bir değer olmasını sağlayan süreçti.

2019 yılı şubat ayında evini ziyaret ettiğimizde bana dedi ki: “12 Eylül’de neredeydik?” “Bilmem hatırlamıyorum,” cevabımın üzerine, “Senin evde 5-6 kişiydik,” demişti. Fiziki olarak hareketleri yavaşlamıştı ama kafası ve zekâsı pırıl pırıldı.

Doğuyoruz, yaşıyoruz ve bu dünyadan göçüp gidiyoruz. Bizlerden geriye ne kalıyor; bir hoş sada mı? Birlikte yaşanan unutulmaz deneyimler mi yoksa yaşadığımız süre boyunca bu dünyaya bıraktığımız ayak izlerimiz mi?

Mühendislik alanında, TMMOB ve Maden Mühendisleri Odası örgütlülüğünde, Yeraltı Maden İş Sendikası’nda, kültürel alanda ve saymakla bitiremeyeceğimiz ortamlarda katkısı unutulamaz.

Elinin iyi kalem tutması yanında dili de kalemiyle yarışır bir arkadaşımızdı. Yanılmıyorsam 1979 yılında yapılan Maden Mühendisleri Odası’nın bir Genel Kurulu’nda yaptığı konuşma, o zamanın muarızlarından düzgün bir insan ve iyi bir devrimci olan Mehmet Yapalak tarafından şöyle anlatılmıştı: “O zamanlar her dernek veya örgütte farklı listeler çıkar ve kıyasıya bir ideolojik-teorik tartışmalar yaşanırdı. Yalçın ile grup içinde yer aldığımızdan her oda içinde neler oluyor ilgi alanımıza giriyordu. Yalçın Çilingir’in içinde yer aldığı grup divan seçimlerini kaybetmiş, Mehmet Yapalak’ın da içinde bulunduğu grup divanı kazanmasının yanında artık seçimleri de garanti kazandık havasında idi. 1980 öncesi genel kurullar ve seçimler çok farklı bir formatta geçiyordu. Mehmet Yapalak, ‘Arkadaş seçimi yüzde 80 kazandık, nerede ise tebrikleri kabul edecek durumdayız,’ demişti. Tam o sırada Yalçın Çilingir söz aldı ve bizim grubu resmen paçavra etti ve bu sıra dışı konuşma bizim seçimi kaybetmemizin nedeni oldu.”

TMMOB’nin 18 Ekim 2001 yılında düzenlediği “Birlik Haberleri ve TMMOB Örgütlülüğündeki Yeri Paneli” içinde yer

alan Yalçın Çilingir konuşması, nasıl bir örgüt, nasıl bir yayın, herkes örgütte nasıl dikkate alınır konularında bir ders niteliğindedir. TMMOB ve kadroları; Teoman Öztürk ve dostları mücadele tarihi ve örgüt içinde var olan tüm görüşleri gözetilen bir çizgiyi titizlikle hayata geçirdiler. Sonrasında bugünlerde de devam eden bu çizgi, solun parçalı yapısı içinde TMMOB'yi farklı bir yere koyuyor ve toplumsal mücadele içinde sözü dinlenen bir meslek örgütü haline getiriyor.

TMMOB'yi toplumsal mücadelenin temel bileşenlerinden yapan mücadele insanlarının hepsini Yalçın Çilingir vesilesi ile saygı ve sevgiyle anıyorum.

TMMOB kadroları ve üyeleri, bu güzel insanları hiç unutmayacak. Anıları mücadelemizin yolunu aydınlatınsın.

Orhan ÖRÜCÜ

KALEM USTASI - MADENCİ

1977 Ocak ortalarında, “Çetin Uygur’un silahlı saldırı sonucu yaralandığını ve Çankaya Karakolu’nda...” olduğunu öğrendiğimde, ‘yaralı-karakol’ ilişkisinin anlamsızlığını çözmeye çalışıp karakola vardığımda, çok farklı ürkütücü bir manzara ile karşılaşmıştım. Çetin’in her iki kolu, bilek ve çene altı sargılar içindeydi ve orada gördüğüm üç maden mühendisinden biri (Yalçın Çilingir) kulak hizasından, diğeri (Tayfun Özuslu) kasiğinden, belinden ve bacağında yaralanmış; Hüseyin Cava ise ayrı odada olduğundan isabet almamıştı. Yaralarının yerleri dikkate alındığında; yaşamaları gerçekten mucizeydi, milimetrik sapma sayesinde hayata tutunabilmişlerdi. Bu ağır tabloya rağmen, komiserin “.... emir gereğince, ifadelerin ayrıca Ankara Emniyet Müdürlüğü’nce alınmasının istendiğini...” belirtmesi üzerine, Çankaya Karakolu’ndan, Emniyet 1. Şube Müdürlüğü’ne sevk edildik. *Tercüman* gazetesinde olay şu şekilde haberleştirilmişti: “Emniyet kaynaklarından aldığımız bilgiye göre, mühendisler örgüt içi çatışma sonucu birbirlerini vurdu.” Ankara’nın en işlek yerlerinden birinde gerçekleşen bu olay da “faili meçhul” olarak emniyet kayıtlarına geçmiş oldu.

Sendikanın toplantı odasına gelen Yalçın Çilingir; önce Diyarbakır şivesiyle fıkrasını anlatıp hepimizi güldürdükten sonra, o gürültülü ortamda bir kenara çekilip yazısını yazdı. Ben de bu çalışma tarzına her zaman imrenirdim. 1977’deki sendika (DİSK/Yeraltı Maden-İş) örgütlenme çalışmaları kapsamında, bir maden mühendisinin işçiler eliyle linç edildiği He-

kimhan'daki demir ocakları da vardı. Yalçın gönüllü olarak Hekimhan örgütlenmesine katılmış, toplu sözleşme taslaklarını hazırlamış ve grev aşamasında da Hekimhan *Grevi, Kayısı Çiçeği ve Faşizm* başlıklı bir kitap yazmıştı. Bu kitap nedeniyle komünizm propagandası, hakaret ve sövme suçlarından yargılanan Yalçın; 480 gün süren grevden de sorumlu tutuldu ama mahkeme safahatı beraatla sonuçlandı... Aynı dönemin İşletmeler Bakanı Prof. Yusuf Kenan Bulutoğlu, sorunu çözmek için tarafları çağırmış; sendika temsilcisi olarak Çetin Uygur ve ben toplantıya katılmıştık. Çetin'in izahından sonra, Bakan işveren Sadullah Bilgin'e söz vermişti. Ne diyeceğini beklediğimiz işveren, çantasından bir kitap çıkartarak "... bana hakaret eden, solcu sendika ile masaya oturmam..." deyip toplantıyı terk etmişti. Evet, o kitap Yalçın'ın kitabıydı...

1980 sonrasında ise aranmalar, hapisaneler, yurtdışına çıkışlar, ilticalar, şehir değiştirenler ve yıllarca göremediğimiz dostlarımız, arkadaşlarımız... 2005'te toplanan TMMOB Maden MO Genel Kurulu, yıllarca uzak kalan dostların buluşmasına vesile olmuştu, orada Yalçın'la yeniden karşılaşmıştık. İmzalı *İçimizdeki Kara Delik* kitabını getir-

mişti. Daha sonra okuduğum bu kitapta neler yoktu ki: Vivaldi, Gomidas, Romera, Bimen Şen, Kazancı Bedih, Kemanî Sarkis Efendi ya da bir film veya rejisör... Yayıncı, bu kitap için "... hiçbir tanıma girmeyen türde yazılar..." diyordu. Bence çok güçlü bir hikâyecinin başlangıç yazılarıydı bunlar. Düşündüm: Çok farklı yetenekleri olan Yalçın Çilingir, sadece ve sadece yazmak dışında hiçbir işle uğraşmasaydı keşke...

Yazımı merhumun kendisinden bir alıntı ile bitiriyorum. Yalçın'ın –şair, türkü derlemecisi, güftekâr, bestekâr ve icracı Gomidas Vartabet'i konu eden– 1 Ağustos 2014 tarihli *Adalı* dergisinde yayınlanan yazısında alıntılanan “Kayısı Ağacına Ağıt” başlıklı manzum eseri, mütercim Ardaşes Margosyan'ın Türkçesi ile aşağıya aktarıldığı gibidir:

Kayısı ağacı, bar tutma vay
Dallarını karma vay
Gezindikçe içinde
Acılarımı karma vay

Verin ha, geri verin, dağlar yel aldı
Yüreğimin sevincini sel aldı
Gitsin de gelmesin artık bu yıl gibisi
Kara dert boynuma kaldı.

Ahmet ATAK

YALÇIN'LI ANILARIM

Yalçın'la arkadaşlığımız 1968/Kasım'da yapılan ve 15 günde tamamlanan İstanbul-Ankara yürüyüşünde başladı. 1970 yıllarında Zonguldak Kozlu'da beş altı arkadaş beraber işe başladık. Kesinlikle en zeki ve çalışkan olan o idi. Her gün ocağa inerdik. Biz saat 1.5 - 2'de çıkardık ocaktan. O ise 3.5 - 4 gibi çıkardı. Bazı gecelerde ocağa indiğini biliyorum. Bir gün sordum, "Sen niye 4'te çıkıyorsun," diye. "Benim pano biraz kritik," diye yanıtladı. Meğer Kozlu'da ilk defa 4 m yükseklikte bir üretim panosu hazırlamış. Tabii çok riskli olduğu için herhangi bir sıkıntı olmasın diye geç çıkıyormuş.

Bir müddet sonra Üzülmaz'de bir mühendis arkadaşımız ocakta göçükte kaldı. Hastanede savcı ifadesini alırken, "Sen 657'ye tabi bir kişisin, ne işin var ocakta," diyor. Tabii biz arkadaşlarla sohbet ederken, "O zaman biz de ofiste kalalım veya bizi de sigortalı statüsüne geçirsinler," dedik ve ocağa inmemeye başladık. Tabii müessesede işler karıştı. Velhasıl bizi işten attılar. O zaman biz de Ankara'ya geldik. Arkadaşlığımız hep devam etti. Çok zeki, aydın ve devrimciydi.

"Ula oğlum hele bir bak" (onun sözleriydi...)

Hep hatırlanması dileğiyle.

Abdullah SADIKOĞLU

OŞİN ÇİLİNGİR'E VE KAYIP YANLARIMIZA REQUIEM

Yazmak lazım Yalçın Abi. Yazmak “**filim icabı**”.

“**Kuşdili**” profesörü.

Tanıdığım en iyi hoca olsan da öğretemedin gitti o dili hiç
Bizde kazmalık, keşke bütün çocuklar senin tedrisattan geçse
(diğer hocalar bari gücenmese)

Cigara aynı cigara, işte kamel işte devesi, illa paketin yumu-
Őađı, var bir keramet belli ki.

Nasıl efkarlanılır acı acı bir geometri sorusuna,

Yahut nasıl gözlerden yaş gele gele gülünür, “Őarlo” izler gi-
bi bir üçgene.

“Nasıl”ı koy bir yana, senden başka “kimle” yapılır bunlar bir
daha?

Hiç kimseyle Yalçın Abi. Bak “**hiç**” gene.

Dur senden bir de intikam aŐırayım.

Polemiğinde “**sayın**” dediydin de babama ne ağır geldiydin.

KuŐtan hafif Sayın Yalçın Abi. “**Pa! Savor naye**”

Kuşdili ayının “**bilinç akıŐı**”na yazılıyorum

Bitti mi Şimdi esleri seslerinden figan müziğin

Tam hangi anında alkıŐlamak gerektiğini bilemediğin

Koy verelim alkıŐı gitsin Yalçın Abi.

Al sana en “**rafine**”sinden, kuburdan bir asit caz

İki soru tırmalıyor herkes gibi benim de beynimi

Bir; “memleket neresi” iki; “onun da neresi”

Kimsenin başka bir Şey merak ettiği yok vallahi

Dzo sen Diyarbakır'ın hiçinden misin?

Bir Ermeni başka neresinden olur ki bir yerin
Hep hiçinden gelmişiz, taa hiçine gideriz
Adı lazım Yalçın Abi. Adı, filim icabı...
Bir hırka bir de çilingir sofrası
Sen soyunmak istiyordun tabii, sen utangaç
Herkesin kimliğini iliklediği şu cehennem soğuşunda bir hiç-
lik giyip içimize
Bendeğirmenlerine karşı zafer kazandık mı hiç
Kazandık Yalçın Abi, kazandık bir hiç
Estetik peşinde koştururken ürkütüp kaçırdığın
Hakikat kuşunu yazmıştın da bir kere ders niyetine
Hepimiz onun bunun çocuğuyuz da Yalçın Abi
Sanki bir tek sensin piç
(Kurusundan Yalçın Abi, kurusundan. Pa!)

Al işte üzerine kürek kürek kelime boşaltıyorum
Dolmuyor Yalçın Abi dolmuyor bu hiç
Eni boyu kaç karış bir yoda sandalı
Mümkün olan başka bir dünyanın naniği
Nenni de Yalçın Abi, nenni
İki ayna arasında gide gele yorgun düşün ışığı
Göz kapaklarının arkasında dinlenen o kara maddenin
Nenni de Yalçın Abi, nenni de sonsuz nurunu iç
Bak bir şey buldum: nurda atalet
Yok mu senin şu icatların, bu imiş yeni âdet
Ne kadar anlaşılmazsa o kadar sevilir şiir diyiler
Benden söylemesi, “**beş dakika**”ya kalkı bu şiir
“**bindiz, bindiz, binmediz...**” hiç
Bizim en sevdiğimiz hangisiydi peki
“**e eşittir em ce kare**” tabii
Hadi çözümleyelim bu şiiri Yalçın Abi
İyi de kimle, bak gene hiç

Başımız sağ olsun, dostlar çözümlerin
Anlaşılmıyor ışık hızının mutlaklığı
O kelime orada olmamış hiç
Bunların hepsi senin sözlerinden süzme yoğurt
Atıyorum kelimeleri üzerine kürek kürek
Âlem şair görsün, ne âlemdesin
    Kusuyorum kusuyorum da dolmuyor bu hiç
Solucan delikleri geldi ne alakaysa
Einstein'dan girip Sri Maharaj'dan çıktığımız
Hayyam'dan girip “x”i “sıfır” bulduğumuz
Hadi göynünce gez dolaş şimdi
    Mümkün olan başka dünyaların naniği gibiydin zati
Gibiydiniz yani
Sen ve diğer adamlar hayatıma giren
Sözlerimizde şeylik arayacak şimdi froydlar
“Her işte bir şey vardır” malum
“Bu işte bir şeylik var” Yalçın Abi
Onlardan korkan onlar gibi olsun
Dışçılara işlerini nasıl yapmaları gerektiğini öğretip kaçırtan
biz
Psikologların da bir gün elbet derslerini vereceğiz
    Sorma abi sorma kaç kayme bayıldık
Hani göynünce dolaşıyordun dehlizlerinde
Dünya dışında da zeki varlıklar varmış diyiler
    (Sanki içinde varmış kimin)
Rastlarsan söyleyeceğin şey de belli
    “hişt conı conı...” neydi gerisi
Dünya içi zeki varlıklar dedik ya hani
Çok sevdiklerimiz de olmadı değil
Bir yığın meseleyle girilip, çıkılan bir ince çizgi gibi imbiğinden
O handa dinlenmeyi ne çok severdik.

Bir de sokak çocuklarını camdan dikizlerken
Her iğne deliğinden her ipliği geçiren bir çift çocuk gözünün
mahcup yanını
Gönül bu abi, tavşanlar dağlara
Kimi nimet cana, kimi toprağa
Şarabın bir kısmı tanrılara, ama ziyan etmeyelim çok
da fazla
“**Sandalcı**”ya ayırdığın payı da unutma
“**Karamazof kardeşler**”i saymıyorum hiç
Biri gitti orada, ikisi burada bak gene üç
Hepiniz bir gün yaşlanıp bir guguk kuşu otelinde
Ohel oynayacak değildiniz ya
Ben niye heves ettiysem sizi izlemeye
Nan yoksa orda mıydık zaten
Alakuşu, janı, tomosu, ardaşı, avedisi
Hocası, talebesi, imansız, papazı dizi dizi
Der hisus! asgayin hivantanots yeminnen
Gobelyanı, seropyanı, ayvazı
Daha bilemediğimiz yanlısı, yansız veyahut da yanyanı
Sayamadım artları sıra çalan çanları
Oluk oluk okul, gidiyorlar sıra sıra boncuk gibi
Şimdi bunların hepsi gogıl, pa!
Kanlı zaferinden sonra sırtan komutanların
Dünyasında olmaz olsun yerimiz ki hiç olmadı
Gene kazandık Yalçın Abi, kazandık bir hiç.
Kılıç artıklığımız kesmemiş ki bir de kurşun artığıсын
Şakağını yalayıp geçen, amerikan tıraşı
Hem “**övmek cinayettir**” madem
Bir gün tutup birini neden översin
Bir İsa kaldıydı haşa “**xent**” benzetilmedik
Ki ben ikisine de gıcığım malum anamdan sebep, pa!

Yakışmıyor Yalçın Abi, yakışmıyor hiç.
Peşrevi dindirip sadede geleyim
Sonra bitsin şu neme hacet mola
Koyulayım gene o “**yürüdükçe uzayan yol**”a
Küçülte küçülte adımlarını, vardın sonunda limit sifıra
Koşmak lazım Yalçın Abi. Koşmak, film icabı...
İçinden kuşdiliyle sayıklayınca hayatı
Anlamayınca zannediyorlar şiir icabı...
Seninle üzerinde çalıştığımız proje malum
Ermeni hazine haritaları ile ilgili
Hani paravan yaptık atlas işini
En sonunda vazgeçtik bıraktık gerçi
(yapsak amma para kaldırırdık)
Millet hazinelerin peşine düşmüş sen hazinecilerin
Anca senin aklına gelir hinliğin böylesi
Neyse abi diyeceğim o ki
Tüm çalışmalarımızı sureti kalmayacak şekilde hiç
(top yolunda varsa elinin kalıbı nah çeken, o hariç)
Gömdüm senin takayla çaktırmadan kimseye
Ne Ayla Abla'ya ne de canın Gülçe'ye
Tabii şimdi ben bunları yazınca
Sen yine vezir parmağını hazır kıta tut
Neme lazım çıkar bir iki akıllı dadanır istirahatgahına
Bunlar solucanlarla alemdeyken de rahat komaz adamı
Bilmem tabii, görünce hazinenin büyüğünü anlarlar mı
kıymet bilmek lazım Yalçın Abi. Kıymet bilmek film
icabı.
Ne beklersin diyorum kendime bu âlemde hâlâ hicabı
İçinde saklı oluyor çoğu zaman sorunun cevabı
Güme gitti bir daha sorayım
Memleket nereydi abi, hiçinden mi?

Not: Vasiyetini de merak etme unutmam hiç
“İlk agosunu çıkardığında kızın, aç bir büyük beni hatırla iç”
Ölmez sağ kalırsam tabii, yalnız o değil her içtiğimde seni
İçmek lazım Yalçın Abi, içmek dinin icabı.

Arat DİNK

BİR YALÇIN ADAM...

Siz bakmayın onun öyle ufak tefek görüldüğüne... Yalçın'ın dağlar kadardır boyu... Yüreği de bir o kadar büyüktür. İçine çokça dünyayı sığdıracak ve her birine ayrı ayrı duyarlılık gösterecek kadar.

Hastalığı pek elvermemesine rağmen yamaçtaki evinden onca yokuşu inip, gelen geçen araçların kaldırdığı tozun altında yol kenarında bizi beklemesi ve yine o yokuşu tırmanması sadece evi rahat bulmamızı sağlamak içindi.

Sonra “Sen bu konularla ilgilisin, buradan çıktığında köyün mezarlığına mutlaka bak,” dedi. Dedi ama yine kendi de geldi bizimle. Oradaki eski zaman mezarlarının ta İspanya'ya uzanan hikâyesini de bir güzel anlattı. Böylece Emecik'in tarihçesine ilişkin fikir sahibi olmamızı sağladı hemen...

Eşi Ayla'yı okul yıllarından tanıyor olmama rağmen onunla yüz yüze ilk tanışmamız, 1998'de Yücel Yaman ile birlikte geldiğinde oldu. Kâğıthane İlçe Rehberi yaptıracaktık. Arkasında sokak haritalarının da olduğu bu rehberi, İstanbul'da en iyi İki Nokta'nın hazırlayacağını düşünüyorduk. Yücel Bey'in ilginç felsefi dalışlar yaptığı cümlelerinin eşliğinde konuştuk, anlaştık. Kitabın, görüşmede daha sessiz duran ama aslında beni gözlemleyen, Yalçın Bey tarafından hazırlanacağını söyledi Yücel Yaman. Onunla irtibatta olmamı ve bilgileri, dokümanları ona göndermemi istedi. Böylece başlayan diyalogda bizi hiç yormadan dört başı mamur bir kitap çıktı ortaya. Birlikte çalıştığımız *Kâğıthane Rehberi* Yalçın Çilingir'in hazırla-

dığı formatta 2015'e kadar tam yedi baskı yaptı. İlk baskıda adı olmamasına rağmen (kendileri koymamıştı) 2003, 2006, 2008, 2011, 2012 ve 2015 baskılarına adını biz koyduk. 2021, kitabın güncellenmiş sekizinci baskısının (yine imzasıyla) hazırlandığı yıl oldu.

Yani Yalçın Ağabey'in bir de *Kâğıthane Rehberi* isimli kitabı (13x20 cm ebatlı, 160 sayfa, son baskılar Türkçe-İngilizce) vardır. İki Nokta yıllarında bunun gibi çok sayıda ilçe ve il kitabı aslında Yalçın Çilingir'e aittir. Yalçın Ağabey'in biyografisini yazanlar o İki Nokta ürünlerine de bakmalı ve Yücel Yaman ile konuşmalıdır bence.

O, "Biletimiz İstanbul'a kesildi" diyen Mıgırđıç Margosyan, "Diyarbakir ahalisinin en yanık sesli kavalları, en gür sesli zurnaları ve en iyi dilli duduklarını ben yaparım. Dağlar, hâlâ benim verdiğim perdelerle inler," diyen Dikran Nişan, yani namıdiğer "Bilurçi Nişo Usta", bestelerinin birinde "*Derdimi Kimlere Desem*" diyen Samuel Hagop Uluçyan, yani namıdiğer Sami Hazinses ve İstanbul'un Kurtuluş semtinde kuşaklar boyu çocukların kırtasiyecisi olan, kapısından selam verilmeden geçilmeyen 52 yıllık ünlü esnafı Hayaser Beşiktaşlıyan, yani namıdiğer Hayri Ağabey ile aynı topraktan geliyor. Diyarbakır'ın Hançepek Mahallesi'nden, yani namıdiğer *Gâvur Mahallesi*'nden...

Bu bereketli toprağın verdiği değerli filizlerden biriydi Oşin Çilingir ya da Çiringel. Anılarınızda ister Yalçın ister Oşin diye yer etmiş olsun, bilge bir isimden bahsediyoruz. Toplumsal duyarlılıklar ile evrilen yaşamında Yalçın'dan Abdürrezzak'a, Cihan Ateş'ten Oşin Çilingir/Çiringel'e kadar kullandığı isimlerin hepsi önemli işlerin imzasıdır. Hepsi de yüreğe atılmıştır.

Eserlerinden birine, "İçimizdeki Kara Delik" ismini vermesi de âdeta yaşamının her evresinde adım adım kendini bulma

mücadelesine naziredir bana göre...

Hançeppek'ten İstanbul'a, Ankara'dan Büyükada'ya gezindiği her coğrafyada iz bırakan bu güzel adam şimdi Pangaltı Latin Katolik Mezarlığı'nda aile üyeleriyle koyun koyuna yatıyor. İstanbul'un ve ülkenin tarihine önemli imzalar atmış çok sayıda değerli isimle birlikte aynı mezarlıkta...

O sonsuz uykusundayken bu dünyaya bıraktığı iz, bir dönemi aydınlatmaya daima devam edecek.

Hüseyin IRMAK

YALÇIN, OŞIN, ABDÜRREZZAK

Yalçın Çilingir arkadaşım, dostumdu, yoldaşımdı. O, toplumsal savaşta –sözle ve yazıyla anlatılmayacak kadar– önemli ve çok özel bir kişilikti. **Rastlantı sonucu tanıdım, Yalçın’ı...**

Yalçın’ı, İ. Ü. Hukuk Fakültesi’nde öğrenciyken –merhum Hasan Yalçın’ın ve merhum Taner Çakır’ın başkanlıkları dönemindeki İTÜ ile İTÜTO talebe birliklerince örgütlenen ve Kasım 1967’nin 7’sinde Harem İskelesi’nden E5’e revan olup, 21’inde de Kurtuluş Meydanı’na erişebilen– “Özel Yüksek Okulları Protesto” **uzun yürüyüşü öncesinde tertiplenen toplantılarda tanıdım.** Arkadaşlığımız, Uzun Yürüyüş’e da-

ir basın açıklamalarını içeren bildirileri bana da vermesiyle başladı. Altıncı Filo’yu protesto eylemleri, hak arama yürüyüşleri, izinli izinsiz mitingler ve “açık oturum” etkinliklerindeki buluşmalarımızla pekişen arkadaşılığımızdan sonra, Yalçın 1969’da İTÜ Maden Fakültesi’nden mezun oldu ve doğup büyüdüğü Zonguldak/ Kozlu’da, Kartiye Mühendisi olarak

1971’de göreve başladığı günden itibaren, gerek işyeri olan EKİ/Kozlu-İhsaniye Bölümü’nde, gerekse de oturduğu Kozlu Kılıç Mahallesi lojmanlarında kurduğu ilişkilerle, hep saygı duyulan bir madenci ve sevilen bir dost olarak anıldı. Yalçın’ın aktif madencilik ömrü maalesef çok kısa sürdü ve 1972 güzünde –1965-69 Dönemi TİP Denizli Milletvekili olan kayınbabası Muzaffer KARAN’a yazdığı mektupların, Zonguldak Emniyeti’nce delil addedilmesi yüzünden– 1402 sayılı yasa marifetiyle Selimiye Kışlası’nda konuk edildi. Aynı süreçte, ben de yasak kitap bulundurmaktan Afyon Batı Menzil Komutanlığı Kışlası’nda konaklamıştım...

12 Mart karanlığının biraz ağarmasının ardından, Ankara/1975’te, Yalçın ile tekrar buluştuk; eski ortak yolumuz –apayrı bir kulvar olan– **efsanevi DiSK/Yeraltı Maden-İş’te** ilerliyordu artık... Bahçelievler son durakta, anılan sendikaların Genel Başkanı olan Çetin Uygur ile birlikte kaldığımız bir apartman dairesinde, çok zor ve sıkıntılı günler geçirdik. Fakat 1978’de vaki Bahçelievler Katliamı’nın verdiği tedirginlik, sendikamızın örgütlendiği işyerlerinde sürdürülen “kesintisiz” eğitim karşısında işverenlerin takındığı olumsuz tavır ve karanlık güçleri de üzerimize salarak düzenledikleri saldırılar, rakip sendikaların rekabet uğruna yürüttüğü karşı propaganda ve sendika içerisindeki muhalifler karşısında; **hiçbiri-miz asla paniğe kapılmadık, yılmadık**. Üstelik yakınımızda, yanımızda, yöremizde, zor günlerin ilacı olan Yalçın vardı ve kasvetli havayı dağıtmak için ya farklı bir konuda tartışma açar ya da kısa bir öykü veya fıkra anlatırdı. Yorgun düştüğümüz günlerde de, TMMOB Başkanı merhum Teoman Abi’nin evinde soluklanırdık, Aylin yengenin ikramlarıyla midemiz bayram ederdi.

Konutumuzun akşamlarında turuncu renkli, tek kanallı,

küçük ekranlı, siyah-beyaz TV cihazını izleme anlarımız tenneffüs saatlerimizdi. Çetin Abi kek yapar, Yalçın çay demler, ben de servis yapardım. Günlük çalışmaları değerlendirdikten sonra, sohbet gündemine alınan Zonguldak ve özellikle **Kozlu**, üçümüzün yaşamında da yeri olan coğrafyalardı. Sohbet gündemimiz; Çetin Abi'nin babası ve benim de Atatürk İlkokulu'nda öğretmenim olan merhum Mustafa UYGUR'un çalışma tarzı ve Yalçın'ın İhsaniye'deki mühendisliği gibi özel konular ile **Kozlu'daki** yeraltı ve yerüstü, daimi ve gruplu toplantıları olan –düz hesap– on bin madencinin varlığı gibi genel konulardı.

Yukarıda anılan genel konu; TMMOB 21. Dönem MYK üyesi olan Yalçın'ın önerisi ve merhum Teoman ÖZTÜRK'ün de desteğiyle, 1977'de TMMOB/Mimarlar Odası Zonguldak Şubesi'nce de gündeme alındı. Anılan şube eliyle aynı konu hakkında Zonguldak'ta düzenlenen ve açık oturum ile sempozyum karışımı olan bir etkinlikte; Çetin Abi, Yalçın ile beni de görevlendirdi. Bu etkinlikte, Yalçın'ın sendika adına sunduğu “Zonguldak Havzasındaki İş Kazalarının Nedenlerine Tarihsel Bir Yaklaşım” başlıklı tebliğinin sonuç bölümündeki:

“.... İş kazalarının nedeni, son çözümlemede sınıfsaldır. Bu gerçeğin tebliğ boyunca yeterince kanıtlandığı kanısındayız. Bundan sonra akla gelen soru şudur: Çözüm nerededir? Çözüm ‘neden’in kendisindedir.”

ifadeleri de, toplantının siyasal mesajı oldu... Toplantı bitince Zonguldak'tan Kozlu'ya geçerek İncirharmanı, İhsaniye ve “17 Pavyonları” mevkileri ile Yalçın'ın 1973 öncesinde oturduğu Kılıç Lojmanları adlı yöreyi gezdikten sonra, ailemin yaşadığı eve de uğradık. Annemin asma yaprağına sardığı çam fıstığı, kuş üzümü, nane, yenibahar katkılı zeytinyağlı dolma ile yenibahar, tarçın, mahlep, karanfil, çörek otu ve damla sakızı kat-

kılı çöreği çok beğendiğini belirten Yalçın bana: “... Raif, annenin yemekleri annemin yemeklerine benziyor, sizinkiler ile bizimkiler arasında bir yakınlık var mı?...” sorusunu sorduktan sonra, vaftiz adının “*Oşin*” olduğunu söyledi.

Hekimhan Örgütlenmesi, Abdürrezzak ve Cihan Ateş

Mehmet TEKİN, Ali DEMİRALP, Ali İhsan PEKDAŞ adlı Malatyalı arkadaşlar ile birlikte başlattığımız örgütlenme girişimleri yanında, sendika sorumlusu olarak yürüttüğüm eğitim çalışmaları sürerken, münkir(!), münafik(!) ve müzevir(!) türü bilimum karşı devrimcilerin saldırıları üzerine, İrfan DEMİRKOL ile Hekimhan'a gelen Yalçın bana

“Raif, beni etrafa Abdürrezzak olarak tanı” dedi; ben de kendisini kimi kişilere bu adla tanıttım. Bilenler bilir, meraklısı olan da araştırmadan, soruşturmadan kabul etsin Abdürrezzak'ı...

Ben, Abdürrezzak ve İrfan; Hekimhan kent merkezi ile örgütlü olduğumuz Deveci, Karakuz ve Bicir köylerindeki demir ocaklarında, merhum Yavuz ÖZKAN'ın ünlü “Maden” filmi eşliğinde söyleşiyorduk. Bu esnada, Abdürrezzak'ın katılanlarla kurduğu diyaloglardaki “sıcaklık ve yakınlık” yanında, kendine yönelen soruları “sabırla”, “içtenlikle” ve “soruların anlayacağı bir dille yanıtlaması” benim için eğitsel değeri olan çok önemli anlardı.

Hekimhan'daki sendika binasında dosyaladığım “Eğitim Notları”, “Çevre İncelemesi” gibi çalışmalarımı okuyup beğenen Abdürrezzak; bana “Grev Güncesi ve Ziyaretçi Anı Def-

teri” de tutmamı salık vererek Hekimhan’ı yazacağını söyledi. 1978’de, “Yeraltı Maden-İş” yayını olarak genel okuyucu piyasasına sunulan *Hekimhan Grevi, Kayısı Çiçeği ve Faşizm Yalçın’ın Hekimhan’daki gözlem ve araştırmalarına dayanarak kaleme aldığı bir kitaptır*. Hekimhan epizodu sonrasında, 2,5 yıl yatalak hasta olduğum için, Cihan ATEŞ’in *Demokrat* gazetesindeki köşe yazılarını okuyamadım. Ama –doğrudan veya dolaylı– bir biçimde birbirimizle haberleşiyorduk.

Yalçın, 13.04.2002’de –*Agos* gazetesindeki köşe yazılarından oluşan ve ARAS Yayıncılık eliyle yayınlanan– *İçimizdeki Kara Delik* isimli kitabını “Can Dostum Raif’e” imzasıyla bana göndermişti. Anılan kitabın bulunduğu kargodan, ayrıca, ilk ve orta öğretim çağındaki öğrenciler için Yalçın’ın hazırladığı “Konuşan Atlas - Türkiye” başlıklı bir yayın ile köylerdeki madenci çocuklarına dağıtılmak üzere gönderdiği dört büyük koli dolusu kitap, defter, dosya, kalem, silgi ve kuru-sulu boyalar da çıktı.

2002 Zonguldak İl Yıllığı’nın basımı için İstanbul’a gittiğimde; Yalçın ile Bakırköy’deki Beyaz Adam Kitabevi’nde buluşarak kendisine teşekkür ettim ve gönderdiği kırtasiye malzemelerinin –Devrek ve Gökçebey Köyleri Yardımlaşma Derneği Başkanı olan– merhum Murat AYANOĞLU aracılığıyla, madenci çocuklarına dağıtıldığını anlattım. Ayrıca İl Turizm Müdürü olarak 1998’de terk edilen Çaydamar **Ocağı’nın “Yaşayan Madencilik Müzesi” olarak değerlendirilmesini konu eden bir proje hazırladığımı**; proje metnini ilgili kurumlara gönderdiğimi ve Zonguldak Taşkömürü Havzası’ndaki endüstriyel amaçlı kullanımların endüstri mirası olarak tescili için çalıştığımı da aktardım. En nihayetinde, herhangi bir **20 Temmuz’da “Yeraltı Maden-İş Günü” adlı bir toplantı tertibini önerdiğimde; sesi titreyerek gözleri dolu-dolu bana sarıl-**

dı!... Bu anın, son buluşmamız olacağı aklımın ucundan bile geçmezdi.

Bir süre sonra Yalçın'ın rahatsız olduğunu öğrendim, telefonla sağlık dileklerimi bildirdim; ama bir türlü yanına gidemedim sevgili *ahparigimin...*

Raif TOKEL

İÇİMİZDEKİ AYDINLIK

Sessiz ama sakin olmayan bir yolculuk... İlk gençliğinin heyecanıyla fark etmese de ağır ağır içine çöküyor insanın yabancı. “Dışladığım ruhum”, “ruhumla olan didişmeler” diyor Oşin. Gençlik ideallerinden bir kopuştan söz etmiyordu. Bu köhne dünyanın tahayyülünü karartmaktan başka bir işe yaramayacağını bilincindeydi. Ancak bir şeyler de eksik kalıyordu. Hayatının son döneminde “insan”, “insanlık halleri” ve hümanizma temel meşgalesi oldu. Giydirilmiş, doğuştan gelen ve egemenlik içeren kimliklerden arınmanın gereğinden söz ediyordu.

Dikranagerd, Tıbrevank, maden mühendisleri (okul, sendika ve meslek odası), siyaset, Agos derken; farklı gibi gözükken çevrelerde aynı dostluk, sıcaklık ve alçakgönüllülükle anılan bir insan için, bu yolculukta bir dönemeç değil kulvar değişimi söz konusuydu.

Onun bilançosunda, döneminin Tıbrevank’ında öğrencile-

ri derinden etkilemiş iki hocasının büyük emeği olduğunu hep hatırlamış ve anmış. Birisi, herhalde onun edebiyat zevkini, şiire olan ilgisini mayalandırmış olan Sabri Altınel; diğeri ise –fen hocası olmakla birlikte– gündelik hayatıyla öğrencilerinde derin bir sevgi yaratmış olan Baron Vahan. İki de afrası tafrası olmayan, alabildiğine emektar ve alçakgönüllü ve muhterem insanlardı.

İçimizdeki Kara Delik

Agos'un yazı kadrosuna Hrant Dink, iki ahpariğini katmıştı. En kıdemlisi –*ANT* dergisinin yazı işleri müdürlüğü gerekçesiyle– 12 Mart sonrasını hapiste geçiren Ohannes Yaşar Uçar, diğeri de 12 Mart'ta Selimiye'de bulunmuş, 1980 öncesinin *Demokrat* gazetesinin Cihan Ateş'i, yani Oşin Çilin-

gir. İki bir ara eküri olmuşlardı. İki de yaşadıklarını yazmadı. *Agos* hem ikisinin de kendilerini ifade etmelerine, hem de muhabbet etmelerine vesile oldu. Kayıt düşünmemiş olmasına hayıflanmamak mümkün değil. Yine de bu vesileyle Oşin'den geriye bir kitap ağırlığında yazılar kaldı. Bir cenaze töreni vesilesiyle, ölüm hakkında yazdıklarından, Cumartesi Anneleri'ne; Gomidas'tan, sık sık üzerinde durduğu vicdan kavramına; su gibi akan bir yolculuk *İçimizdeki Kara Delik*. Nefret, hırs, intikam gibi duygulara inat; prangaya vurulmuş insanın kurtuluşunu tartışan yazılar...

2013'te *Adalı* dergisine artık bir Büyükadalı olarak, bir başka Adalı'nın, İdris Küçükömer'in anısına bir yazı yazdı: "Sezgisel Bilginin Ustası." Küçükömer'in sözünü ettiği entelektüel aşka göndermede bulunarak, şiirsel bir cümleyle yazıyı sonlandırdı: "Bu aşk İdris Küçükömer'e özgüdür."

Oşin de kendine özgü bir yol tuttu. Pandemiye rağmen mezarı başındakilerin renkliliği ona saygının bir ifadesiydi.

Masis KÜRKÇÜGİL

“İÇİMİZDEKİ KARA DELİK” VE OŞİN

Aramızdan ayrılışının hemen ertesinde eşimle birlikte Oşin için birkaç satır karalamıştık. Eşim 12 Eylül'ün kara günlerinde yollarının kesiştiği o günlere uzanmış, birkaç anısını dile getirmiş ve bu anılar 15 Ocak 2021 tarihinde *Agos* gazetesinde yayımlanmıştı. Oşin'i yakından tanıyan rahmetli anam dün bir bugün iki derdi. Gözle kaş arasında bize veda ettiği tarihten bugüne bir sene geçmiş.

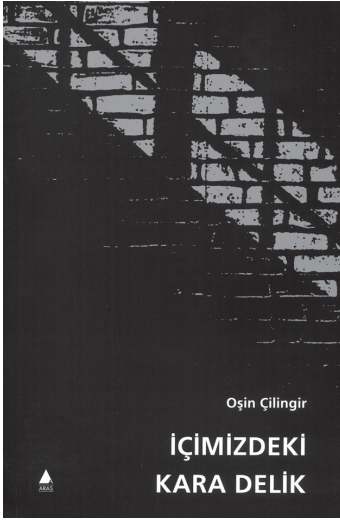
Arkadaşlar iki satır daha yazar mısın dediklerinde tereddüt etmedim. Farklı bir pencereden bakıp iki satır daha yazmaya çalışacağım.

“Nasıl Bilirdiniz?”

Nasıl bildiğimi ben değil, Oşin (Yalçın) Çilingir'in Aras Yayıncılık tarafından *İçimizdeki Kara Delik* başlığıyla okurlara kazandırılan eserinin tanıtım yazısından okumanın yeterli olduğunu düşünüyorum.

“İçimizdeki Kara Delik, yazarın, yaşam, ölüm, kader, vicdan ve inanç gibi insanlığı her dönem meşgul eden temel konularda yaptığı içe yolculukları dile getiren yazıları içeriyor. Oşin Çilingir, kendi deyimiyle “hiçbir türe girmeyen” bu yazılarında, özellikle tasavvufun dili olan ‘kuşdili’nin sırrını aralıyor, insanı insan yapan değerleri sorguluyor. “Kendi yüreğinde sürgünler”in, “Tanrı’nın ötesindeki Tanrı” ve “insanı aşan insan kavramı”nı arayanların, bir yağmur damlasında yaşamı, bir yürek sızısında hiçliği duyumsayanların satır aralarında

usulca teferrüce çıktığı eserinde Çilingir ruhuyla didişiyor. Kitabın sayfalarında Can Yücel ve Lekeci Tatyos, Sri Maharaj ve Yogananda, Sabahattin Ali ve Nazım Hikmet, Gomidas ve Vivaldi, Feridüddin Attar ve Yunus Emre, Nusret Fateh Ali Han ve Kazancı Bedih, Hallac-ı Mansur ve Şeyh Bedreddin, Saroyan ve Sait Faik, Van Gogh ve serseri ressam Ohannes, Kurusawa ve Angelopoulos, Sabri Altınal ve Hilmi Yavuz, Brecht ve Camus, Hesse ve Nietzsche, Musa, İsa ve Muhammed Peygamberler hep birlikte insanlığın dünü, bugünü ve yarını üzerine hasbıhal ediyorlar”.

Oşin'i yukarıdaki satırlarda ifade edildiği gibi derinlikli anlatmak, anlamak, bilmek olanaklı değil. Yaşamı, politik ve sosyal faaliyetleri, mücadelesi ve dostlukları bu tanıtım yazısının satır aralarında gizli. İnsanlar, ben de dahil, sık sık onun politik faaliyetlerine vurgu yaparız. Halbuki o politik faaliyetlerinin ötesinde zenginlik taşıyan biri. Onun zenginliğini aynı sofrada oturarak, aynı havayı soluyarak, has-

bıhal ederek anlamak mümkündür. Ben bu şansa sahip oldum. *İçimizdeki Kara Delik* Agos gazetesi köşesinde yer alan makalelerinin bir özeti sayılır. Aynı tarihlerde ben de Agos gazetesinde yazıyordum. Yazılarını sindirerek okur, karşılaştığımız her hafta "Okudun mu, ne diyorsun?" dediğini şimdi bile hatırlıyorum. Yazdıkları ile ilgili tartışmalarımız da olurdu, her seferinde masadan zenginleşerek ayrılırdım. Onun Dev Yol'cu benim ise TKP'li olduğum bir sır değildi. Ancak Oşin ile

doğrudan siyaseti ilgilendiren çok az sohbetimiz oldu. Sanki aramızda zımni bir anlaşma oluşmuştu. İkimizin de genç olduğu tarihlerde, 12 Eylül öncesi kıyısından da olsa konuştuğumuz pek çok politik konu, sanki zaman içinde sönümlenmişti. Ne o ne de ben güncel siyasetin labirentleri arasına sıkışıp kalmadık.

Bir dost sofrasında arkadaşımızın el büyüklüğündeki hatıra defterine “Hisus (Hazreti İsa) benim kara gün dostumdur” yazmış ve altına Ermenice imzasını atmıştı. Önce soğuk bir rüzgâr esmiş, ne demek istediğini ancak onunla gece yaralarına kadar devam eden sohbetlerde anlamak mümkün olmuştu.

Kral Oşin'den, Çilingir Oşin'e

Konuşmuşluğumuz olduğu için sizlere iki satırla da olsa Oşin adının nereden geldiğini de yazmak isterim. İhtimal ki babası anası, nesilden nesile, sözlü olarak aktarılan ve kendilerine ulaşan Ermeni tarihinin önemli şahsiyetlerinden birinin adını vermeyi uygun görmüşlerdi. 1915 öncesi bir gelenektir. Aileler çocuklarına ya babalarının, analarının, sevdiklerinin ya da Ermeni tarihinde yer alan önemli şahsiyetlerden birinin adını verirlerdi. Ne yazık ki devlet akli bu geleneğin yaşamasına izin vermedi. Oşin adının yazılımlında bir imla hatası yok.

Oşin adı Ermeni tarihinin farklı dönemlerinde pek çok kez karşımıza çıkar. En önemlisi Kilikya Ermeni Krallığı'na 1308-1320 tarihleri arasında hükümdarlık yapan ve 1. Oşin olarak adlandırılan kraldır. Kendi adına tedavülde olan gümüş ve altın para bastırılmış, dönemdeki dini anlaşmazlıkları, çatışmaları durdurmuş ve yaşadığı sınırları koruyarak, dikkate değer imar faaliyetlerinde bulunmuştu. Ermeni tarihinde sadece 1. Oşin değil, daha sonraki tarihlerde de aynı adı taşıyan

pek çok önemli sanatçı, hükümdar olduğunu belirtmekle yetinirim. Hrant Dink ve Sarkis Seropyan ile aynı sayfaları paylaşan Oşin'in bu bilgilerden mahrum olduğunu düşünemiyorum. Ermeniler arasında "Demirci/Çilingir" soyadı çok yaygındır. Özellikle Anadolu'da Ermeniler arasında yaygın bir meslek olan Çilingir/Demircilik pek çok Ermeni'ye soyadı olmuş ve Diyarbakırlı Ermeniler arasında da çok yaygın olarak kullanılmıştır.

Tanıtım yazısında adı geçen "serseri ressam Ohannes" ifadesinden yola çıkarak iki cümle daha yazmak isterim.

Oşinlerin sınıfı, Tıbrevank tarihinde yetenekleriyle iz bırakan sınıflardan biriydi. Her biri Anadolu'nun dört bir köşesinden, yoksulluk içinde yaşarken, yolları İstanbul'a düşmüş ve bir Ruhban Okulu'nda, ki ben satır arasında "Ermenilerin İmam Hatip Okulu diyorum", altı sene yatılı okumuşlar, kimliklerimiz bu yıllarda oluşmaya başlamıştı. Ben de bu okuldan mezun oldum. Büyük abim ortaokul ve liseyi Oşin'le aynı sınıfta okudu. Din, ahlak, felsefe, ortak yaşam, paylaşım, hak, adalet, barış kavramlarıyla o yıllarda tanıştık. Serseri Ohannes de Oşin'in sınıf arkadaşlarından biri, ünlü ressam Ohannes Topyolu abimizdi. Belli bir tarihten sonra pek çok arkadaşımız gibi yurtdışına göçmüş ve bir ressam olarak ünlenmişti. *İçimizdeki Kara Delik* kitabının kapağını o tasarlamıştı. Yan yana geldiklerinde yaptıkları sohbele doyum olmazdı. Her ikisinin de mizah anlayışı üst seviyede idi. Tabu tanımazlardı.

Dolmabahçe'den aşağı, Altıncı Filo askerlerini kovalayan gençler arasında yer almışlar, yeraltı yerüstü zenginliklerimiz ve sorunları konusunda raporlar hazırlamışlar ve iktidarların dikkatlerini çekmişlerdi.

Oşin ile yollarımız TMMOB’de kesişti. Aynı yönetim kurullarında görev almadık, ancak pek çok TMMOB kongresinin kürsüsünden aynı mikrofonu paylaştık. Oşin o kürsüden her tür ayrımcılığa, milliyetçiliğe karşı çıktı. Yunanistan ile it dalaşları nedeniyle Yunan halkına palikarya diyerek aşağılayanlara o kürsüden gereken cevapları verdi.

Oşin’e Saygı

Onu yakından tanıyan pek çok kalem arkadaşı, onun politik kimliği yanında edebiyat, felsefe alanındaki yeteneklerini, zenginliğini bizlerle paylaşıyor. Sırada, onun Ohannes Yaşar Uçar ve bir grup arkadaşının seneler boyu yan yana gelip yaptıkları felsefe, özellikle tasavvuf konusundaki çalışmalarının gün yüzüne çıkarılması, derlenip toparlanması var. İçeriği belki çoğumuza yabancı gelecek, bazılarının metafizik yaklaşımlar olarak değerlendireceği bir külliyat olduğunu söylemek abartı olmayacaktır. Pek çok konu Nadire Mater’in bahsettiği “derin sohbetler”de yer almış olsa gerek. Düşüncelerini yazıya döküp oluşturdukları bir internet sitesi üzerinden de paylaşımları tartışmaya açtılar. Uzun süre aramızda bu makaleler zincirini basılı yayına dönüştürme fikri tartışıldı. Ne yazık ki Yaşar Uçar da aramızdan erken ayrıldı ve o çalışma yarım kaldı. Nazar Büyüm’ün satır aralarında Yalçın’ın bu yanına da göndermelerde bulunması sebepsiz değildir.

Oşin Diyarbakır doğumluydu. Ben ona hep “Keko” derdim. Emeklerin, dostluğun için teşekkürler Keko.

Zakarya MILDANOĞLU

OŞİN ÇİLİNGİR İLE KARŞILAŞMALAR

Aynı liseden mezun olmamızdan dolayı OŞin ilingir'i gıyaben tanıyor olmakla birlikte, kendisiyle ilk karŐılaŐmam *Demokrat* gazetesinde gerçekleŐti, 12 Eylöl 1980 askeri darbesinden birkaç ay önceydi. *Demokrat*'ta cumartesi günleri Emre Senan koordinatörlüğünde bir mizah sayfası yayımlanıyordu. PerŐembe günleri toplanıyor, sayfayı bağlıyorduk. İnterneti geçtik, o vakitler faks bile yoktu. izimlerimizi orijinal haliyle elden teslim ediyorduk. İŞte, bu haftalık olağan ziyaretlerimizden birinde Yalçın ilingir'in beni görmek istediğini söylediler. Doğrusu o güne kadar Yalçın ilingir'in ve Cihan Ateş müstear adıyla makaleler kaleme alanın OŞin Ağabey olduğunu bilmiyordum. Bunu o gün tanıştığımızda öğrenecektim. Bu ilk karŐılaŐmamızda yanında eşi Ayla da vardı, onunla da tanışmıŐ oldum. Ayaküstü fakat uzun boylu ve samimi bir sohbeta daldığımızı hatırlıyorum. Gazetenin kapatılmasına da yol açan 12 Eylöl darbesinden bir gün önce karikatür bırakmak için gazeteye uğradığımda kendisiyle karşılaşmıştım. Bu, onunla gazetedeki son görüşmemiz oldu.

Yıllar sonra tekrar karŐılaŐmamız ise Aras Yayıncılık'ta olacaktı. Gerçi, o sıralar ben 1996'dan itibaren *Agos*'ta yayımlanan makalelerinden takip ediyordum OŞin Ağabey'i. Felsefi yönü ağır basan bu yazılarda gayet berrak, bir o kadar da muzip ve derinlikli analizlerle insani meseleleri yorumluyordu. İnsan sıcaklığını hep hissettirerek barıŐı, vicdanı, sağduyuyu yücelten bir duruŐ sergiliyordu.

2001 yılında yayınlanan karikatür albümüm *Karakutu'nun* basım öncesi çalışmaları için bulunduğum Aras Yayıncılık'ta karşılaştık bu kez. Oşin Ağabey o sıralar *İçimizdeki Kara Delik* kitabının hazırlıklarını yapıyor olmalıydı. O gün bana albümümün önsözünü okuyup beğendiğini söylerken sadece bir sözcüğün düzeltilmesi gerektiğini hatırlattı. Yazının sonlarında geçen "Fark edilmeyi ve çözülmeyi bekleyen bir karakutu gibi. / Hayatın karakutusu..." ibaresindeki "çözülmeyi" kelimesini ben "çözömlenmeyi" biçiminde kaleme almıştım. Haklıydı, karakutu çözümlenmez, çözüldü. Onun dikkatine ve dili kullanmaktaki hassasiyetine bir kez daha hayran kalmıştım.

Ardından 2009 yılında, yaz tatili için gittiğimiz Datça'da kesişti yollarımız bu kez. 1 Eylül günü ailecek yolumuz Dünya Barış Günü etkinliklerinin yapıldığı alana düştüğünde Oşin Ağabey ve eşi Ayla'ya rastlamamız hoş bir sürpriz olmuştu. Ertesi gün Emecik Köyü'ndeki yazlık evlerine misafir olduk. Komşularıyla birlikte aynı masa etrafında güzel bir sohbet ortamında keyifli birkaç saat geçirdik. O tarihten sonra İstanbul'da, Büyükada'da ve Kınalıada'da daha sık görüşür olduk. Bu görüşmeler sırasında, sadelikten güç alan ve yüksek etki bırakan, bilgece konuşma tarzıyla bulunduğu ortamın seviyesini her zaman yükseltir ve kendi yürek aydınlığıyla bizleri de aydınlatırdı.

Düşleri, ümitleri olan, kültürel birikimiyle örnek alınacak bir insandı. Yapıcı ve tatlı sohbetleri anılarımızda yaşayacak. Onu hep özleyeceğiz.

OŞIN ÇİLİNGİR'E SAYGI

Bir insan yaşadı - özgürlük fikriyle
İndiğinde ruhunun yeraltı madenlerine
Őevkle ulaŐtı kendi cevherine
IŐıltısı saklı içinde

Bir insan yaşadı - bilgeliğiyle
Atı gönül kapılarının kilitlerini bir bir
O ilingir maharetiyle
İnceliği saklı içinde

Bir insan yaşadı - taze ümitle
Hırçın denizlerle boy lŐmeye
Bir oŐinograf titizliğiyle
İtenliği saklı içinde

Bir güzel insan yaşadı - soluğu yettiğince
Ve saçtı cömertçe öz iŐıĐını insan kardeŐlerine
Sessizce gerken dünyamızdan
Düşleri saklı içinde

Ohannes ŞAŞKAL

17 Ocak 2021, Agos

YALÇIN ÇİLINGİR'E DAİR

“Hayat” isimli albümün değişik sayfalarında Yalçın Çilingir ile farklı zamanlara ait farklı fotoğraflarımız var. Yaklaşık 45 yıla yayılan enstantaneler...

Sanırım ilki, 1970'lerin ortalarına ait. Ben ODTÜ'de öğreniyim, Kızılay Karanfil Sokak'taki Tüm İktisatçılar Birliği (TİB), dönemin ekonomi-politik okulu gibi. Yalçın'ın bir ayağı bir sokak ötemizdeki Maden Mühendisleri Odası'nda, bir ayağı da Sıhhiye'deki Yeraltı Maden-İş'de.

Yeraltı Maden İş bağımsız, devrimci bir sendika, henüz DİSK çatısı altında değil, ama devrimci sendikacılık bu pratik ile büyük ilgi ve takdir topluyor. Başkan Çetin Uygur, özellikle Amasya Suluova'daki Yeni Çeltekte madenindeki örgütlenme, toplu sözleşme, grev süreciyle biliniyor. İşveren işbirlikçisi gruplarla çatışıyor, hatta yaralanıyor ama sonunda işçilerle birlikte başarıya ulaşıyor. Aşağıdan yukarıya, işyeri komiteleri biçimindeki örgütlenmede, yarı köylü maden işçileri, sendikadan çok şey öğreniyorlar. Grev 23 günün sonunda işçilerin tüm taleplerini karşılaması ile sonuçlanıyor. Bütün bu mücadelenin içinde Yalçın, özellikle işverenlerle sürdürülen pazarlık sürecinde masada.

Yeraltı Maden İş, ilerleyen zamanlarda farklı bir sendikacı-

lık mücadelesi ile ayrıştı, kendisinden söz ettirdi. DİSK üyeliği önündeki engelleri de aştı. Bu pratiğin Çetin Uygur'u, Yalçın Çilingir'i, beni de sendikaya yönlendirdi. TİB'deki uğraşımın yanında sendikaya gidiyor ve görev alıyordum. Örgütlenme, daha çok da eğitim görevi veriyorlardı. Artvin Damar'daki bakır madenleri önemli bir pratik olmuştu benim için. Yalçın'ın toplu müzakereciliğini de kısmen bana kaydırmışlardı. Yalçın, hem odada hem sendikada çok çalışkan, üretken. Bizim TİB ile yakın mesaisi var. Buluşmalarımızda çok üretken tartışmalar yapıyoruz. Çok da güler yüzlü ve esprili bir yoldaş. Aramızda 10 yaş var ve ben daha tıfılım, ama çok arkadaşça davranıyor. Şivesinden Doğulu olduğunu anlıyorum, Diyarbakır lıyım deyince, bir Vanlı olarak daha yakın hissediyorum. Yalçın'ın Ermeni kimliğini ben ancak 1980'li yıllarda öğrendim. 1980 öncesi, sınıfsal duruşlar her şeyin önünde.

Yalçın, Sendika'nın Malatya Hekimhan'da Bilfer Madencilik Şirketi'ne ait işyerinde örgütlenme ve eğitim faaliyeti içinde. Gözlemlerini *Hekimhan Grevi Kayısı Çiçeği ve Faşizm* adlı kitapta topladı. Yayınlatmadan önce okumamı istedi. Okudum. Eleştirilerimi ilettim, dinledi ve kimi düzeltmeler yaptı. Kitabın başlığı çok uzun, dedimse de onu dinlemedi. Çok yönlü okuyan ve kendini donatan biriydi. İyi bir maden mühendisiydi, ekonomi politığe özellikle ilgiliydi ama edebiyatı ayrı seviyordu.

1980 başlarında Türkiye'de devrimci mücadele yükseldikçe, bu mücadeleyi devlet terörü ve sivil işbirlikçilerle bastırma, yıldırma gayreti de ağır biçimde sürüyordu. Daha geniş kitlelere erişim, örgütlenme ve direnişi örgütlenme amacıyla günlük bir gazeteye de ihtiyaç duyulmuştu ve İstanbul'da adı *Demokrat* olacak gazeteyi kurmak, hayata geçirmek üzere sorumluluk verilenler arasında Yalçın da vardı. Ankara'dan İstanbul'a geri dönüş demekti bu Yalçın için.

Benim *Demokrat*'a Ankara'dan katkıda bulunmam istenmişti. Ama Yeraltı Maden İş'indeki sorumluluklarımla bu katkıyı yapmalıydım. Kıt imkânlarla, zor şartlarda yapılan bir gazetecilik faaliyetiydi. 1980 yılının mayıs ayında İstanbul'a taşınmam istendi. *Demokrat*'ta tam süre mesaiye ihtiyaç olduğu söylenmişti. Hiç bilmediğim, o zamanlar pek kaotik bulduğum İstanbul'a belli endişelerle geldiğimde hayatımı kolaylaştıran, şevkimi artıranların başında Yalçın geliyordu. O bitmek bilmeyen enerjisi, güler yüzü ve ışıltısıyla İstanbul'da *Demokrat*'a odaklandım. *Yılmaz Doğan* müstear adıyla köşe yazıyordum. O zamanlar gerçek imzamızla yazmıyorduk. Bu, bir tür kendini koruma gerekçesine dayandırılıyordu. Yalçın da *Demokrat* yayın hayatına geçtiğinden beri *Cihan Ateş* imzasıyla yazıyordu ve kaleminden kan damlıyordu âdeta, çok vurucu, şiirsel cümlelerle örüyordu köşesini. Aynı imzayla, benzer kulvarlarda koştuğumuz *Cumhur Aytulun* da yazıyordu ama Yalçın'ın yazdığı *Cihan Ateş* yazıları hemen fark ediliyordu.

12 Eylül'ün yolda olduğu belliydi, önleyemedik. Darbenin ilk icraatlarından biri *Demokrat*'ı kapatmak oldu. Yalçın ile uzun süre görüşemedik. Herkes faşist darbeden sakınmaya bakıyordu. Ancak birkaç yıl sonra birbirimizi bulabildik. Eşi Ayla ve kızı Gülçe'nin de olduğu buluşmalardan birinde İstinye'deki evimizde yaptığı çiğköftenin tadını unutamam. Elindeki bir fotoğraf makinesi ile çektiği benim, eşim Ülkü'nün ve o sıralar 10 yaşlarında olan oğlum Nehir'in fotoğrafları aile albümümüzdeki en güzel karelerdir. Yücel Yaman

ile birlikte yaptığı harita işleri, Beyaz Adam mesaisi hep Yalçın'a yakışan ciddiyette ve incelikte kaliteli işlerdi. Sonrasında hastalığı musallat oldu Yalçın'a, daha az görüşebildik. En son Büyükkada'daki evine konuk olduk. Sanırım bu, son görüşmemizdi.

Hayat galerimizde sevdiğimiz, ayrı yere koyduğumuz insanlar olur. Hatırladıkça gülümsemeyle, sevgiyle, incelikle andığımız.

Yalçın, öyle biriydi benim için ve hep öyle kalacak.

Mustafa SÖNMEZ

GÜLE GÜLE OŞİN YALÇIN ÇİLİNGİR

İstanbul Pangaltı'ndaki Latin Katolik mezarlığındayız. Çok üzgünüz. Sarılamıyoruz. Dokunmak yok. Yaklaşmak da yok. Sanki konuşmak da olamıyor bütün bu yasaklarla. Arada gü-lüyoruz, Yalçın'la ne çok gülerdik diyerek. Yalçın da bir yazı-sıyla katılıyor bize: "Berber koltuğundan kalkarken Candan Erçetin de şarkısını noktalıyordu: *'Elbette bugün ağlıyorsam yarın güleceğim / Elbette önce çekip gidip sonra döneceğim.'*"

Oşin Yalçın Çilingiri'ni uğurluyoruz. Ayla ve Gülçe'yle Agostan, Aras'tan, Maden Mühendisleri Odası'ndan, Tıbre-vank'tan, *Demokrat*'tan arkadaşları hep birlikteyiz. Diyarba-kır'da büyüdüğü Hançepek'ten arkadaşının kızları da vardı mesela.

İlkokulu bitirince İstanbul'a göçüyor. Yalçın Surp Haç Tıbbank Ermeni Lisesi'ni, İstanbul Teknik Üniversitesi Maden Fakültesi'ni bitiriyor.

Yetmiş beş yılına mühendislik, meslek odalarında yöneticilik, Devrimci Yeraltı Maden-İş Sendikası'nda madencilerin örgütlenmesi, teknik elemanların hak mücadeleleri, Demokrat ve Agos gazetelerinin kuruluşları, kitap redaksiyonları, yazılar, şiirsel nesirler, filmlere ve kitaplara gönüllü danışmanlıklar, en önemlisi hayatı dert eden kocaman muhalifliğini ve tabii ki Ayla'yı ve can kızı Gülçe'yi sığırdı.

Lusin Dink'in yönettiği *Saroyan Ülkesi* belgesel ekibinin de içindeydi. Büyükkadalı olarak *Adalı* dergisine de yazıyordu ara ara. *Agos*'taki yazılarını Aras Yayınları *İçimizdeki Kara Delik* adıyla bir araya getirdi. Keşke, *Demokrat*'taki Cihan Ateş yazıları da kitaplaşsa.

Mayıs 2020'de 75. doğum gününü kutlayacaktık. Pandemi geldi. *Agos*, 75. yaşta Nazar Büyüm, Nadire Mater, Jaklin Çelik, Karin Karakaşlı'nın Oşin Yalçın Çilingir yazılarıyla kutladı. Oşin üç çeyreklik oldu (ama hâlâ benden genç. Yalçın... Abdürrezzak... Oşin... Şiiri durur yüreğinde, yüreğinin tam ortasında... Şeytan tırnağı ustası).

Yalçın... Abdürrezzak... Oşin...

İETT otobüsündeyim. Bir anda onu gördüm, beni gördü mü görmedi mi anlayamıyorum. Gözümü kaçırıyorum, selamlaşamadığımız günlerdeyiz.

Yıldız parkındayız, tırmanıyoruz kadınlı erkekli, 1982 olmalı. Hangimiz kaçak hangimiz değil, bilemiyoruz. Çiğdem, üç dört yaşında, kurbağa Kermit'le çok mutlu, hediyeyi getirenin ismini bağırırmaya bayıldı: "Abdürrezaaak , Abdürrezaaaaak!" Arananlar listesinde Abdürrezzak yoktur diyerekten gülüşü-

yoruz. “Bu nasıl isim?” Cevap vermiyoruz. Çiğdem’in de böyle sorular sorulmayacağını öğrenmesi gecikmiyor. Çocuklarımıza, galiba önce yalan söylemeyi öğrettik o yıllarda.

Cunta kapattığında *Demokrat* gazetesi bir yaşını kutlayamamıştı. Hâlâ, *Demokrat* deyince ilk akla gelen Cihan Ateş’tir bence. Tam da adı ve soyadı gibi yazılar yazıyordu; “Cihan Ateş ne yazmış”, “Cihan Ateş diyor ki...” muhabbetlerimiz aklımızda.

Selam veremediğim de, Abdürrezzak da, Cihan Ateş de canım arkadaşım Yalçın aslında. Kırk yılı çoktan aştı dostluğumuz. Birbirimizi aramışız, aramamışız hiç mühim değil, her seferinde kaldığımız yerden devamla susmaksızın konuşmayı başarmışız. Siyaseten birbirimizi pek şaşırtmamışız. Daha ne olsun!

Agos’ta Oşin Çilingir’i okuyorum, üslupla bir tanışıklık var gibi, bir başka Cihan Ateş mi? Evet, yanılmıyorum.

İlk nasıl, nerede tanıştık? Muhtemelen Yeraltı Maden-İş’te. Yalçın maden mühendisi, bizim evin ikinci elemanı Tayfun da maden mühendisi. Devrimci Yolcu’yuz. Madencilerin Yeraltı Maden-İş’te örgütlenmesi efsane o günlerde. Çetin Uygur’la Yalçın aynı evdeler. Evleri kurşunlanıyor, ölümden dönüyorlar.

Yalçın elinde oranj taşınabilir televizyonuyla bizim eve geldi. Bir Yalçın’ın gelmesine seviniyoruz, bir de saldırıdan yaralanmadan kurtulan televizyona. Yıl 1977, bizim evde TV yok.

Yalçın her akşam salonda koltuk minderlerinden yatağını yapıyor, lambalardan birini yanına alıyor, yatağın etrafını çalışma masasına çeviriyor. Akşam nüfusunun en az on olduğu evde herkes gittikten sonra –giderlerse tabii– biz derin sohbetlere dalıyoruz. Edebiyattan sinemaya, gündelik hayata kadar her şeyi konuştuğumuz uzun gecelerde Yalçın’ın Oşin

hali diye bir konu yok, bilmiyoruz. Kimse kimseye “nesin” diye sormuyor ki! Hepimiz devrimciyiz. O kadar. Hayata, dünyaya karşı bitmez tükenmez sandığımız merak ve heyecanımızın sınırları da varmış besbelli. Sadece Devrimci Yolcu'luk bile yetiyormuş diyesim geliyor.

Oşin'leyste darbe sonrasında tanışıyoruz. Bakırköy'de, Be-yaz Adam'la ve tabii ki Hrant'la. İnsan kaç arkadaşının doğ-duğu evi, ilkokulunu, okuma yazma öğrendiği sınıfı bilir? Me-sela ben ilkokulumu ziyaret etmeyi aklımdan bile geçirmemiş-ken, Oşin'in gitmek istemesinin bir yerleri arkaya bakmadan terk etmek zorunda kalmakla ilgisi yok mu?

Diyarbakır'dayız. Oşin'in Savaş Mahallesi Şeftali sokakta-ki evine gidiyoruz 2002'de. Kapıyı açan evin gelini Trabzonlu. Aile köyleri boşaltılanlardan. Kalabalık bir grubuz, rehberimiz Şeyhmus Diken. Geline “Bu ev arkadaşımızın doğduğu ev, bi bakmak istiyoruz,” deyip cevap beklemeden adımımızı atı-yoruz.

Gelin dehşetle bize bakıyor. Belki de evi geri almaya geldiğimizi düşünüyor. Ocağa çayı da koydu bu arada. Yalçın bahçedeki havuzun peşinde. Havuz falan kalmamış. Nerede, nerede? Gelin ne bilsin! Her zamanki gibi, meraklı, ince ince her şeyi gözlüyor, soruyor, hiçbir şeyi es geçmiyor. Tabii ki inatçı da. Öyle ki, ertesi gün İstanbul'a dönünce, ilk işi Diyarbakır'daki okulun müdürünü arayıp diplomasını istemek! Sanıyorum müdür de gönderiyor.

Yalçın'la Ada'da da beraberiz, daha yakın olabilmek için yazları dört gözle bekliyoruz. Birlikte denize giriyor, saatlerce kumsalda laflıyoruz, üzülüyor, öfkeleniyor, gülüyoruz. Minik dedikodular da yapıyoruz. Çok eğleniyoruz birlikte. Eski günlerde dostluklarda "geliştirici mi" gibi laflarımız vardı, söylerken gülerdik de. Yalçın bu standarda da uygun, hakikaten geliştirici. Muzip hali insanı bir şey söylemese de güldürebiliyor. Sohbetlerimize sık sık dahil olan Yoldaş Pançuni'yi de anmadan geçemeyeceğim.

Ve tabii, canım arkadaşım Ayla. Yalçın'ın bana, ki kendisine de, en büyük armağanı Ayla. Bu 75'i Ada'da kutlar da kutlarız artık; Yalçın'a Yalçın'a diye kalkan kadehlerimiz eşliğinde.

Yalçın'la birlikte kadeh kaldıramadık. Artık pandemideydik. Kendimizi birbirimizden sakındık. 13 yıldır bütün inadı ve yaşam sevinciyle mücadele ettiği hastalık da artık yenilemeyecek gibiydi.

Güle güle Oşin Yalçın Çilingir!

Çok özleyeceğiz çok.

Nadire MATER

Bianet yazılarından alınmıştır.

KIRK YIL SONRA OŞİN ÇİRİNGEL'LE DİYARBAKIR

OŞin ilingir'i tanır mısınız desem. Yanıtınızın beni tatmin etmeyeceğini adım gibi biliyorum. Nereden tanıyacaksınız ki? 1957'de Süleyman Nazif İlkokulu'nu bitirir bitirmez Diyarbakir'den ayrılmıŐ. 1965'lerde bir günlüğüne liseden bir grup arkadaşı ile kentine geliŐini saymazsak, neredeyse eli yıldır İstanbul'u mesken tutmuŐ kadim Şehir Diyarbakirli bir beni adem OŞin...

OŞin'i ben haftalık *Agos* gazetesindeki yazılarından tanıdım. Her hafta okuyordum da hemŐehirim olduğundan bi haberdim. Taa ki "Dedem" başlıklı yazısını okuyuncaya kadar. Anladım ki, DiyarbakirliymiŐ, hem de Liceli, dedesi Lice'nin Ermenilerinden. Bir başka hemŐehirim hem de mahallemim, Mıgırdiç Margosyan'ın "Gavur Mahallesi"nde de anlattığı Zango (Jamgo) Agop. Surp Giragos Kilisesi'nin an alıncısı, işte o dede. "Kafle zamanı" (apar topar mecburi g zamanı) nce Diyarbakir'e, ardından İstanbul'a daha sonra da New York, Amerika'ya g. Kısacık insan "mr hayatında"  güçtür Ermeni kilisesinin zangocu varbed (stad) Agop dedenin kısmetine düŐen.

İŞte 1945 doğumlu OŞin'in gündelik hayatla ilk tanışıklığı dedesinin yemenici dükkanında baŐlar. Dkkana gelen Kürt müŐterilere bir taraftan yemeni diken dede, diğer yandan da bir köşede yemeniler için ip mumlayan OŞin'in adeta bir oyun mizanseniyile yetimliğini acındırmakta. OŞin'e bahŐiŐ kopar-

maktadır. Küçük Oşin'in canına minnet. Diyarbakir'in kavurucu yaz sıcaklığında dondurma paraları çıkarken, nüktedan dede Agop da çiraklık ücreti vermekten kurtulur.

Kuşkusuz daha başka hikayeleri de var Oşin ve dedesinin. Ama biz asıl yıllar sonrasının memleket ziyaretine gelelim.

Festivale Olmadı, Sanat Merkezi'ne

2002 Mayıs'ında düzenlenen Diyarbakır 2. Kültür ve Sanat Festivali'nin Diyarbakırlı şair ve yazarlar buluşması programına davetliydi, Oşin Çilingir. Çok uğraşmıştım gelmesi için. Ama son anda telefon açıp bir yurt dışı seyahatini gerekçe göstererek gelmemişti. Nereden bilebilirdim ki yıllar, yıllar önce ayrı düşülen kentle yüzleşme korkusuymuş gelmeyişi Oşin'in, iflah olmazdı artık. Bu davetin üzerinden birkaç ay geçmeden bu kez Diyarbakır Sanat Merkezi'nin açılışı nedeniyle gelecekti Oşin memleketi Diyarbakir'e. Günlerce uyuyamamak kaygısı adına bu gelişi göze alacaktı. Ve bunun en belirgin tanıklığı da ancak akşam karanlığında Diyarbakır'a incek uçakta yanında oturan sinemacı dostu Sabahattin Çetin'e sorduğu soruda gizliydi. "Yarın ne kadar sürer Sabahattin." Yanıt ironikti; iki gün sonra bir seanslığına Diyarbakır'da oynayacak Yunanlı yönetmen Theo Angelopoulos'un filminin ismiydi adeta: "Sonsuzluk ve Bir Gün".

Ve gelmişti işte şehrine, Diyarbakir'e. Hemen de aramıştı beni. Programı yapıp bir grup dostla düştük Diyarbakir küçelerine Oşin'le... Oşin de biliyordu ki, bu şehir çok eskiydi ve gizemliydi. Atılan her adım binlerce yıllık surların gölgesi altında kalıyordu. Bilgeydi bu kadim şehir ve suskun kalmayı yeğlemişti, kalu beladan beri. Bunu en iyi bilenlerden biri de Oşin'di

tabii ki. Zamanın binlerce yıla yaydığı kalın derisinden sadece duyumsayabilenlere sızan seslerin fısıldak beğçisiydi belki de bu surlar bu ebedi şehir. Ama Oşin, hemen yanındaki “bizler”e karşın sanki yapayalnızdı bu koca şehirde. Çocuklar arasında tek olmayı yaşıyordu. Geçmişte yaşananların sorumlularını arıyordu daracık sokaklarda. Biliyordu belki de geçmiş yaşanan o anın içinde miydi ne? Zaten onunkisi de gelip geçici bir konukluktan öteye geçmeyecek gibiydi. Ama bu birkaç günlük konukluk, ayrılığın hüzünbaz acısından başka ne yükleyebilirdi ki Oşin’e... Kırk yıl önce çocuk belleğiyle derli toplu bıraktığı kentinin hüzün yüklü perişanlığı ne de çok hırpalamıştı Oşin’i. Teselli de kentinin bekçiliği adına bana düşmüştü. Zaman bu perişanlığı toparlayabilir miydi acep? Umudunu yitirmek istemiyordu Oşin. Ama acıyı da an be an yaşıyordu işte. Her tanıklık bir başka acıyı beraberinde getiriyordu. İlk önce Sur içinin tam da orta yerindeki görkemli yapı eski Mar Toma Katedrali, 1400 yıldan bu yana İslam aleminin beşinci Haremi Şerifi olarak anılan Ulucami’de hüzün yaşandı. Yapı olanca görkemiyle yerinde duruyordu da! Camiyle eski belediye binasının önünde tarihi meydandaki asırlık çınar ağaçları ve havuz nereye gitmişti. Anlattım Oşin’e, “kentleşme” adına yer altı çarşısı yapmaya kurban edilmişti, kimliksizlerce.

Sonra Balıkçılarbaşı civarındaki evine doğru yürüdük. Kırk yıl sonra Savaş Mahallesi, Şeftali Sokak dört numaradaki evini eliyle koymuş gibi yerinde bulmuştuk. Kapının Şakşakosunu çaldık. Acaba içeri girmemize izin verirler miydi? Ne de olsa gündüzdü, muhtemelen evin erkekleri evde yoktu. Eski Diyarbekir evlerinin ahşap kapılarında zil olmazdı, halen de yok. Demirden yapıma genellikle kuş kafasına benzer, usta ellerden çıkma, iki demirin birbirine çarpması sonucu ses ve-

ren şakşakoydu çaldığımız. İşte çalınan o şakşakonun sesi ne evin kadını kapıyı açarak yanıt vermişti. Durumu anlatınca anlayışla karşılayıp eşi evde olmadığı halde eve buyur etti. Evden içeriye adımımızı atınca bir başka heyecan yaşandı. Yıkılmamıştı. Ev yerli yerinde duruyordu da. Epeyce değişikliğe uğramıştı. Dört yıl önce Mardin'in Nusaybin ilçesinden göç eden bir aileydi evin yeni sakinleri. Evin geçmişi ile ilgili hiçbir bilgileri yoktu. Dört yaşındaki oğulları Gökhan bu evde doğmuştu. Dört yıl önce Oşin'in eski evinde doğan Gökhan'la kırk yıl önce evini ve kentini bırakıp giden Oşin'in beraberliği görülmeye değerdi. Bir fotoğraf karesinde kalıcılaştırılmıyordu.

Sordum duygularını Oşin'e: "Kurşunu yemiş ama acısının, yarasının henüz farkına varmamış biri gibiyim" demişti. Eski evin eski yapısı kaybolmuştu ama gizlediği öyküler, Oşin'in ağzından bir bir ortaya çıkıyordu. "En çok şu evvanda süt beyaz kedilerim Sümbül ve Tekirle oynadığım anlar şu an anımsadıklarım." Evden çıkarken bir de kapıda hatıra fotoğrafı olmalıydı. Bu arada karşı küçe çıkmazdaki (çıkamaz so-

kak) yine bir Ermeni meyhaneci Bro'nun evini de hiç değilse dışardan göstermeyi unutmamıştı. Ne de olsa komşu hatırına sayılmalı. Hani muhabbetle içilen bir acı kahvenin kırk yıllık anısı aşkına. Sonra hemen bitişikte bir ön sokaktaki Surp Giragos Ermeni Kilisesi'ne doğru yönümüzü çevirdik.

Sokağın başındaki tabelaydı bu kez en çok ilgiyi çeken. "Savaş Mahallesi, Göçmen Sokak". Ama tabelanın bazı harfleri düşmüştü. Sanki birileri Oşin'in geleceğini bilerek kasten mi yapmışlardı, ne! Geriye "Sa Ma, Göç" yazısı kalmıştı. Bu duygularla girdik kiliseye. Karşımızda son mohikan Anton dayı, Antranik Zor. Yarının ne kadar süreceğinin yanıtı olan sonsuzluk ve bir gün kadar sözü belki de kilisenin bahçesinde Oşin'in Anton'la yaptığı Ermenice sohbetinde ifadesini buluyordu. "Ana dilimi konuştuğum nadir anlarda mutlu olabildim" diyordu zangoç Agop'un torunu, Hanna'nın oğlu Oşin Çilingir. Kendi toprağında, kendi kentinde, bahçesinde koşturduğu kendi kilisesinde ve kendi cemaatinden hem babasını hem de dedesini tanıyan Anton'la kendi dilini konuşmaktı sonsuzluk ve bir günün, ya da o anın ifadesi. Sonra yeniden surlara, Oşin'in okuluna doğru yürümeye koyulduk. Oşin'in bakışlarında öylesine bir ifade gizliydi ki her şeyi anlatmaya yetiyordu. Bu şehirde yaşamak gizli bir cennette yaşamaya benziyordu, demeye getiriyordu. Dehşetli bir çekiciliği vardı bu şehrin. Belki de bunca yıl uzak kalışın sırrını bu nedende aramak gerekti. Ve yürürken sanki bütün şehir, sokaklar ona bakıyor, onu izliyor gibi sürekli etrafına bakınıyordu Oşin. Ama bunun ne önemi vardı, Diyarbekir küçeleri o denli dardı ki, Oşin'in gözyaşları fark edilmiyordu bile. Nihayet okuluna, Süleyman Nazif İlkokulu'na vardık. Okuduğu sınıfları birlikte gezdik. Ama o da ne? Sınıfının penceresinden her baktığında gördüğü bahçe-

deki havuz yoktu. Sordu. Yanıtladı okulun bekçisi. Evet havuz vardı. Bazalt taştan, güzel bir havuzdu. Ama içi toprakla dolur olup sonra da betonla kapatılmıştı. Ne hazindi. Kaybedilen değerlerde hüznü vardı. Ama ortamı yumuşatmak da bunca yılın dostu Nadire Mater'e düşmüştü: "Ne şanssız adamsın Oşin be, çocukluk havuzlarının hiçbirini yerinde bulamadın."

Ve yıllar sonra geldiği şehirden ayrılırken, surların içindeki eski zarif kentte, bugün kentin dokusu düşünülmeden yükselen dışı sıvasız, kimliksiz çok katlı yoksul binalar, "birbirine dayanmış yaşlı insanların kışın ürkütücü acımasızlığına karşın arada bir gözükken güneşle ısınmaya çalıştığı" görüntüyü dü belleğinde kalan.

Şeymus DİKEN

Radikal 2 yazılarından alınmıştır.

UĞURLAR OLSUN

1957 yılı eylül ayında başlayan birlikteliğimiz, kesintilere uğrasa da sevgili kardeşim Yalçın'ın "sonsuz"da yerini aldığı 2021 ocak ayına dek sürdü.

2012-2013 yılında Kadıköy'e taşındıktan sonra daha çok birlikte olduk, Moda'daki çay bahçesinde. Büyükkada'daki evlerinde unutulmaz-anlatılmaz saatler yaşadık kardeşimle.

Yatılı okulda ilk ders gününde sıra arkadaşım oldu sevgili Yalçın. Onun okul numarası 116 benimki 117. 1959 ağustos ortalarında başlayan hastalığım, eylül sonuna dek sürdüğünden, bir yıl okula ara verdim.

1960-61 yıllarında Yalçın lise 1’de bense orta 3’teydim artık. Okulun ilk günlerinde doğru eski sınıf arkadaşlarımın yanına giderdim. Ben Yalçın’ın o günlerdeki davranışını hiç unutamadım. Sevgiyle bakan gülen gözleri, içten dostça yaklaşımı, çocuk anılarımın en unutulmaz film şeritlerindedir. Son karşılaşmalarımızda rahatsızlığın getirdiği görüntüsü ardından ben hep o günlerdeki bilge çocuk Yalçın-Oşin’i görür ve sevgili eşi Ayla’ya da söylerdim.

Sonsuza uğurlamış olduğumuz o güzel kardeşimin şair diye yüreklendirmesine dayanıp onun için yazdığım dizeleri paylaşıyorum.

SÖYLEŞİ 1

Kurak iklimlerin
En güzel
Meyve ağacıydın
Dosttan öte
Gönül koyandın
Aşevindeki garsonun
En iyi arkadaşı
Adadaki bisiklet tamircisi
Kürt gencin
Dert ortağıydın
Yeri geldiğinde

Sen bir başkaydın
Can arkadaşım
Her karşılaştığımızda
-Ne haber şair!
Derken
Beni mutluluğa uçurandın

SÖYLEŞİ 2

İçgüdüsel dokunuşlar
Sende şekillenirdi
Mavi mintan - gömlek
Sende başka dururdu
En soğuk günlerde bile
İnce montla gezerdin

Tinsel yaraların iz
bıraktığı
duygularımın kimsenin
umurunda olmadığı
saatlerde
dertleşmek için
seni arardım sınıfında

Çünkü sen
Gülüşü yürek serinleten
Sevgiyi bi' güzel yoğurup
Etrafına sunan saçandın

Sen bir başkaydın
Can arkadaşım.

Kalabalıktaki Yalnızlık

Ruhunun derinliklerine in
Yakala sen olmayı
Dur içinde zamanın
Kayıp giderken
Bir şeyler yaşamından

Yok olmanın
Son durağında
Yalnızlığın uç vermişken
Çaresizce tutunursun
Havada uçuşan
İnsan seslerine

Kimsecikler görmeden
Kanayan anılarda birikir
Gözyaşların

Sonsuz “yitik”lere
Götürür seni
Yıllar yorgunu
Bitik duyguların

Garabet Yaşar YANIK

İŞİLTİLİ VE HEYECANLI

Oşin Çilingir'le ne zaman tanıştığımızı hatırlamıyorum. Doğrusu, aşağı yukarı bir tarih var ama zihnim o anımsanan tarihi görmezden geliyor bir şekilde. Hani bazen olur ya, bir karşılaşma anında o kişiyle bir aşinalık peyda olur karşılıklı. Bellek, bir ortaklığın üzerinden bu düşünceye zemin hazırlar ve o tanışma anının etrafında daha sonra kalabalık yaratacak yapıları yok eder. Böyle bir şey olsa gerek...

Oşin Çilingir benim için hem yazı yolculuğumda hem doğduğumuz şehrin bizi birleştiren, kimliğimizi pekiştiren hafızanın güzergâhında nadide bir yere sahiptir. Onunla tanışıklığımızın mekânı öncelikle bizim ortak geçmişimiz, doğduğumuz yer olan Diyarbakır'dır. Bunu belirtmek durumundayım.

Şehrin ortaklığından dem vururken ucuza kaçan bir yerellikten bahsetmiyorum. Malum, yerellik de görecelidir. Onu pazarlanabilir bir kimlik bataklığı haline getirmediğimiz sürece bahsetmekte bir beis yoktur. Bizler gibi bir yaraya doğmuş insanlar için memleket bu yüzden önemlidir. O yaradan uzayan göbek bağımızın dolandığı yerden keseriz sözümüzü. Bu nedenle Oşin Abi'yle tanışıklığımızın tarihli ve tarifli bir mekâna ihtiyacı yoktur. Onunla olan dostluğumuz da biri eskimiş ikincisi şimdiye ait iki zaman arasındaki belirsiz çizgiye kurulmuş yaralı bir hikâyenin parçasıdır. Hikâyedeki yara izi sese ve söze gereksinim duymadan dillendir.

Oşin Çilingir dört başı mamur bir kültür insanıdır. Bütün birikimine, donanımına rağmen son derece mütevazıdır. Kim-seden desteğini esirgemez, neyin olması/olmaması gerektiği konusunda kimseyi ikna etmeye çalışmaz ama akıl danıştığı-
nızda sunduğu önerilerden biriyle mutlaka aklınızı çeler. Yani insanları oyalamak yerine ufuklarını açar. Onun yazdıklarıyla ilgili tüm önerilerini mutlaka ciddiye almışımdır. Eşi Ayla Çilingir'in desteğini ve bilgi birikimini de anmadan geçmek olmaz. Hatta Ayla'yı anlatmak için ayrıca yazmak gerekir. Borcum olsun. Oşin Çilingir'e dönecek olursak kıskanılmaya değer keskin ve diri bir zekâya sahiptir. Mütevazılığı ve bilgi birikimi ile karşısındakinin her türlü süfli arzuya duyduğu iştahı güzelce söndürür. Kalemimi dokundurduğu her şeyi dönüştürür, zenginleştirir. Lezzetli sohbetler edersiniz onunla. Durmaksızın sorular sorar; yaşama, yaşamın kaynağına, kimliklere, varoluşumuza ve gündelik hayatlarımıza ilişkin iyi formüle edilmiş, basit görünen, sarsıcı sorular duyarsınız ondan. Ama amatörlükten de vazgeçmez. Malum, kaç yaşımıza gelirse gelelim dünya bizden yaşlıdır. Muzip gülümser ve ağız dolusu güler. Çok okur, izler ve en önemlisi, dinler... Konuş-

tuğunda ise anlattığı o her ne ise bir bulut gibi ortalıkta gezinirken izlersiniz onu. Hüznüyle birlikte çocuksu heyecanı yüzüne yansır. Heyecanlı ve ışıltılıdır Oşin Abi, ilham verir. Yardımseverdir ve paylaşır. Tanıyabileceğiniz en ince ruhlu insanlardan biridir. Meraklıdır ve başta da değindim, birçoğumuz gibi o da şehrini kaybedenlerdendir. Ama şiiri durur yüreğinde, yüreğinin tam ortasında. Şehir mi şiir mi diye sorsanız, muhtemelen ikisinin ortası diye cevap verir, çünkü kendisi de tam oradan, işaret ettiği yerden ses verir.

Şimdi bütün bunları yazarken, onu özlediğimi fark ettim. İyi ki doğmuşsun ve iyi ki tanımışım seni Oşin Abi, 75'inci yaşın kutlu olsun.

Jaklin ÇELİK

15 Mayıs 2020, Agos

“YUVAMIZDAN BİR GÜVERCİN DAHA UÇTU”

Müslüman bir ailenin evinden kaçmış, Samatya’da bir Ermeni ailenin evine gelin gelmişim. Kaynanam, görümcem, kayınbiraderlerim ve eşim aynı evde yaşayan küçük bir kolonyidiler. Bir sokak üstte yuva kurduk. İkimiz de gençtik. Başta kaynanam Gülbeyaz anne, hepsi bana kol kanat gerdi. Kol kanat gerenler sadece aileden olanlar değildi. Tibrevank adında bir okuldan mezun olanlar evin daimî müdavimleriydi; ardından ise mahalledeki Sivas, Yozgat kılıç artıklarının çocukları geliyordu. Sarkis Çerkezyan ise baş koruyucumuz idi, gözü hep üzerimde oldu, Zakarya’nın yokluğunda, kimse görmesin diye sabahın köründe gelip penceremi tamir etmişti.

Yeni oluşan bu koloninin misafirleri hiç eksik olmazdı. Gecenin bir yarısında ya da sabaha karşı zil çalar ya kıvrılacak ya da sığınacak bir yer arayan biri içeri girerdi. O evin böyle bir geçmişi vardı. Ben de kısa sürede alıştım.

Çok zaman geçmedi, koloniden bir kişi eksildi. Eşim Zakarya –tanıştığımız ilk günden beri kısaca Zakar diye çağırırız– 12 Eylül’de tutuklandı ve dört yıla yakın cezaevinde kaldı. Genç bir gelin ve iki kayınbirader Dr. Tercan ve Boğos aynı evi paylaşmaya devam ettik. Yemeğimizi bir sokak aşağıdaki evde yaşayan ve kolimacılık yapan kaynanam Gülbeyaz annem, görümcem Yayla’nın evinde yer, yatmak için bu eve gelirdik. Özellikle Zakar ve Tercan abinin Tıbrevanklı sınıf arkadaşları da karınlarını bu evde doyurur bize öyle gelirlerdi.

Bugün dönüp geriye baktığımda kırk seneden fazla bir zaman geçmiş.

Sevgili Oşin’i kaybetmişiz. Çoğumuz, yaşıtımız gibi ona Oşin demeye alışmıştık. Zakar bu haberi verdiğinde içim cız etti. Aklim onunla karşılaştığım, onu tanıdığım ilk güne ve tanıklarına gitti.

Oşin İle Tanışma

Zakar’ın tutuklandığı ve hapishane ziyaretlerinin rutine bindiği günlerdi. Ancak siyasi operasyonlar tüm acımasızlığı ile devam ediyordu. Her gün bir tanidik gözaltına alınıyor, bazıları işkenceden geçiriliyor, kimi de katlediliyordu. Siyasi bir görüşe sahiptim, ideallerim vardı, pek çok şeyi göze almıştım. Dikkatliydim, tedirgindim ama o kadar da cesaretliydim.

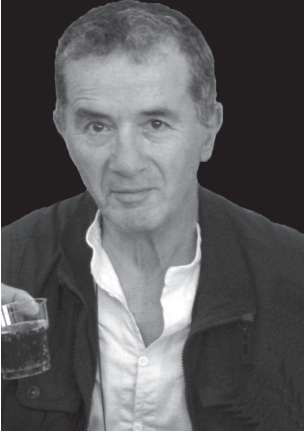
Bir akşam işten dönmüş, akşam yemeği hazırlığı için aşağı eve gitmiştim. Mama ve kuyrik dikiş makinası başında mesaiye devam ediyorlardı. Tercan abi yanında adının Oşin olduğunu söylediği bir arkadaşı ile kapıdan içeri girdi. Belli ki evdekiler en azından onu ismiyle tanıyorlardı, o nedenle bir şaşkınlık yaşamadılar. Sonradan öğrendim ki Zakar ve Tercan abinin Tıbrevanklı sınıf arkadaşları bu eve hiç yabancı değillerdi, onlar da bu evin çocuklarıydı. “Misafirimiz var, bize de

yemek var mı?” diye arkadaşını işaret etti. Kafamı salladım, “Var,” dedim.

Yemekten sonra Tercan abiyile mutfakta baş başa kaldığımız bir an Oşin’in birkaç gün bizde kalıp kalamayacağını sordu. Aynı şeyleri biz de yaşamıştık. Onu Tercan abi getirdiğine göre demek ki zor durumdaydı, düşünmeye bile gerek yoktu, bir haftaya yakın bizde kaldı. Sabahlara kadar hep birlikte sohbet ettik, o ıssız günlerde akşamlarım birden zenginleşti.

Yıllar Sonra Karşılaşma

Aradan yıllar geçti, Oşin ile bir toplantıda karşılaştık. Gülmseyerek yanıma geldi. “Beni hatırladın mı?” dedi. “Eh, tanımır gibiyim,” dedim. “Hani benim saçımı taramıştın hatırladın mı?” dedi. Gülmeye başladık.

Bizde kaldığı bir sabah evden çıkarken Yayla kuyrig ona kardeşi gibi seslenerek, “Bu halin ne Oşin, ya tıraş ol ya saçlarını tara, sokağa çıkacaksın,” dedi. Saç sakal birbirine karışmıştı. Koşar adım arka odaya giderek taraklarımdan birini alıp geldim ve çok doğal bir şekilde uzanıp saçını taradım. Mama ve kuyrig donmuş, şaşkın şaşkın bana bakıyorlardı. Kısa bir sessizlikten sonra Yayla abla “Senin kalbin çok temiz,” dedi. Ben de Oşin de mahcup, birbirimize bakındık, Tercan’la çıkıp gittiler. Ardından bana kızacaklar mı diye beklerken mama, “Kızım sen bizi çok mu seviyorsun?” dedi. Elbette çok seviyordum, onları tanıdıkça, onlarla paylaştıkça daha da çok sevdim.

Pandemi günlerindeyiz, her gün Yayla ablayı arıyor ve önemli haberleri ona aktarıyoruz. “Bu sabah Oşin’i kaybetmişiz abla,” dediğimde “O da mı gitti?” diyerek acındı. “Sen onun saçını taramıştın hatırlıyorsun değil mi?” dedi. Düşündüm de yuvamızdan tüyelerine, kanatlarına dokunduğum, taradığım bir güvercin daha uçtu.

Jale MİLDANOĞLU

SELAM OLSUN

Ben onu 12 Mart sonrası günlerde tanıdım.

Darbe sonrası Kızıldere, işkenceler, uzun cezaevi günlerinin ardından 1974 yılında tahliye olduktan sonra bir süre memleketimde, Anamur'da kalmıştım. Bir süre sonra Ankara'dan arkadaşlar Hukuk Fakültesi son sınıfında kalan dersleri tamamlayarak okulu bitirme hakkı tanındığını haber verince Ankara'ya döndüm. O sıralar, sık sık bir araya geldiğimiz THKP-C davasından Ülkü, Muzaffer, Feyyaz gibi arkadaşlarla birlikteyken tanıştım Yalçın'la.

Omuzlarımızda, yaşanan büyük acıların ve hayal kırıklıklarının ağırlığıyla, hayata ve mücadeleye yeniden tutunma, yeni yol arayışları içindeydik. Sonradan, o zaman birlikte olduğumuz arkadaşlardan birçoğu farklı yolları seçti. Yalçın'la dostluğumuz ve yolculuğumuz ise Yeraltı Maden İş ve Devrimci Yol çevresinden başlayarak bir ömür boyu devam etti...

Her zaman neşeli ve zeki görünümü arkasında hayata ve olaylara karşı bilgece bir devrimci yaklaşımı vardı. Bu yüzden bir gazete çıkarmaya karar verdiğimizde İstanbul'a göndermek için aklımıza ilk gelenlerden biri oldu. O dönemin olağanüstü koşulları altında 12 Eylül'e kadar yayınını başarıyla sürdüren *Demokrat* gazetesine değer katanlar arasında önde gelenlerden biri oldu.

12 Eylül dönemi sonrasında 1992 yılında İstanbul'a gelişimde de ilk aradığım arkadaşlarımdan biriydi.

Selam olsun!

Tayfun'un da yardımıyla Hrant'ın Bakırköy'deki Beyaz Adam Kitabevi'nde yeniden buluştuk. Aramızdaki dostluk ve sevgi, hayatının sonuna kadar devam etti.

Bugünden geriye dönüp baktığımızda neredeyse yarım yüzyıla yakın bir zaman geçmiş. Aradan geçen zaman içinde birlikte mücadeleye başladığımız arkadaşların birçoğu başka yollara gitmiş. Yalçın zorluklar içinde geçen bütün hayatı boyunca sağa sola savrulmadan, eğilip bükülmeden onurlu devrimci duruşunu sürdürmeyi başardı.

Ne mutlu ona ve hayatını paylaştığı ailesi, sevdikleri ve dostlarına.

Oğuzhan MÜFTÜOĞLU

CİHAN ATEŞ'İN SIRRI

Türkiye toplumunun tarihsel bir dönüm sürecinde Yalçın'ı tanıdım. Onunla birlikte çalıştık. Arkadaş olduk, yoldaş olduk. Başka arkadaşlarla birlikte omuz omuza, sırt sırta, el ele verip o günün şartlarında birlikte “âdeta imkânsız başarıldık”. *Demokrat* gazetesinde, en başından 12 Eylül 1980 sabahı İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı'ndan gelen bir subayın verdiği sarı bir zarfla “ikinci bir emre kadar” yayınının durdurulduğu ana kadar hep birlikte olduk. Uzaktan birbirimizi tanımakla birlikte yan yana gelmemiş, hiç konuşmamıştık. O günlerde Yalçın Türkiye'nin halen en önemli sivil toplum kuruluşlarından TMMOB'nin başkan yardımcılarında biriydi. Ben ise Sıkıyönetimin Ankara'da ilk kapattığı kuruluş olan TİB'in başkanlığını yapıyordum. TBMM'de boşalan bazı illeri kapsayan ara seçimler sonrasıydı. Bu seçimlerde taraftarı olduğum politik çevre boykot siyaseti izlemişti. Ben de boykota çağrı çalışmalarını sırasında gözaltına alınmış, birkaç hafta Mamak'ta gözaltında kaldıktan sonra serbest bırakılmıştım. Kısa bir dinlenme döneminin ardından devrimci mücadelenin yepyeni bir alanında çalışmaya başlayacaktım. Bunun verdiği heyecan içindedim. Bir ekim akşamı günlük *Demokrat* gazetesini çıkarmak üzere dört kişi, Ankara'dan İstanbul'a aynı kompartımanda buluşarak yola çıktık: Ben Ahmet Cumhur Aytulun, Yalçın Çilingir, İbrahim Sevimli (TÖBDER YK üyesi) ve yazar Dursun Akçam (eski TÖS Genel Sekreteri). İlk kez bu kompartımanda buluştuk, birbirimizi tanıdık ve yaklaşık bir yıl süren önemli bir

yolculuğa birlikte çıktık. Kompartımana ilk Dursun Akçam gelmiş ve köşesine oturmuştu. İkinci gelen bendim. Ben o sıralar Mamak'tan yeni bırakıldığım için saçlarım 3 numara kesilmiş haliyle, bir gecekondu mahallesi lise öğrencisini andırıyordum. Dursun Akçam en başta dış görünüşüme bakarak benim yanlış kompartımana girdiğimi düşünerek oraya yerleşmeme karşı çıkmıştı, ama 5-10 dakikalık bir diyalogdan sonra ODTÜ son sınıf öğrencisi ve oğlu Taner Akçam'ın arkadaşı olduğumu ve hele de İngilizceye ek olarak Galatasaray Lisesi mezunu olmam nedeniyle Fransızca bildiğimi öğrenince rahatlayarak kompartımana yerleşmemi kabullenmişti. Kompartımana gelen üçüncü kişi Yalçın Çilingir'di. Geç kaldım endişesiyle telaşla kompartımana girmişti. Üstündeki beyaz buruşuk pardösüyü çıkarıp katlaması ve bizlere kendini tanıtarak tek tek ellerimizi sıkması bana o zamanların sevilen dizi kahramanı Komiser Kolombo'yu hatırlatmıştı. Birden birkaç gündür bütün bilinmezlikleriyle gerilimini yaşadığım bu yeni devrimci görev yerine gitme yolculuğu, bütün ürkütücülüğünden arınarak sevdiğim ve yaşamım boyunca unutamayacağım sevilen bir film haline dönüşmüştü. Kompartımana son olarak İbrahim Sevimli geldi. Ütülü pantolonu, koyu renk takım elbisesi, düzenli saç bıyık tıraşı, sakin konuşması ile sosyalist bir militandan ziyade yeni mezun bir öğretim müfettişini andırıyordu. Ve o gece Ankara Garı'ndan İstanbul Haydarpaşa Garı'na yaklaşık 10 saat süren yolculuk boyunca hiç uyumadık. Türkiye'deki siyasal gelişmeler, Türkiye solu, demokrasi mücadelesi, bu mücadelede basının yeri ve sol günlük basın üzerine yoğun ve çok yönlü tartıştık. Sabah Çağaloğlu'na İstanbul'daki arkadaşlarla *Demokrat*'i çıkaracağımız binaya geldiğimizde sanki hiç yorulmamıştık ve çıkaracağımız gazete konusunda çok daha fazla fikir sahibiydik. İşte Yalçın Çilingir bu fırtınalı günlerde kendime en yakın hissettiğim insan olmuştu.

Gazetenin yayın politikasını ve içeriğini belirleyen yazı kurulu üyeliğinin dışında bu üç kişi gazetenin en üst karar ve denetim organını oluşturuyorlardı. Tümüyle 80 yılının hızlı gelişmelerine ayak uydurabilen ve gelişmelere göre gazetede başka arkadaşlarla da bir araya gelen, bürokratik olmayan bir işleyiş söz konusuydu. Yalçın mizacı, esnekliği, herkesle empati yapabilen uzlaşmacı/birleştirici karakteri, entelektüel birikimiyle bu işleyişin başat katalizatörüydü. Bu üç kişi yayın kurulu üyeliklerini farklı bölümleri aralarında paylaşarak ve kendilerine bağlı bölümlerdeki arkadaşlarla birebir birlikte çalışarak yerine getiriyorlardı. Olayların son derece hızlı geliştiği 80'ler Türkiye'sinde gazetenin en önemli sayfalarından biri, önceleri tek sayfa başlayan sonra 2 sayfayı dolduran toplumsal mücadele ve protesto faaliyetleri (yasal ve korsan mitingler), işgaller, faşist saldırılar ve aktif direniş eylemlerini içeren faşizme karşı direniş ve mücadele sayfalarıydı. Çoğu üniversite öğrencisi genç bir arkadaş ekibinin çalışmalarını, faşizme karşı en geniş sol cephe perspektifi ile başarılı bir biçimde yönlendiriyordu. Hiç kimse bu sayfalarda dar grupçuluk yapıldığını söyleyemez. Bence bu grup içinde yer alan Marmara İletişim Fakültesi'nin başarılı öğrencilerinden Recai Ünal arkadaşımızın faşist infaz örgütü TİT tarafından kaçırılıp öldürülmesi sıradan bir rastlantı değildir.

Yalçın gazetede çevresine her zaman pozitif enerji saçan biriydi. Duygu yüklü bir insandı ama en sorunlu anlarda duygulardan uzak bir tarafsızlık ve mantıklı bir yaklaşımla karar verir ve davranırdı. Ben o son derece stresli günlerde ve koşullarda onun kaşlarını çattığını ve asık suratla gezdiğini görmedim. Sürekli gülümseyen suratıyla yüreğindeki engin sevgiyi dışarıya aktarır ve bazen o ünlü kahkahalarıyla moral aşıları. İnsanları, herkesi severdi ve bundan dolayı da genelde herkes

tarafından sevilirdi. Çalışma arkadaşları üzerindeki otoritesi sevgiye, bilgi birikimine, tevazuuna, insana ve emeğe saygı duyan yaklaşımına dayanırdı. Bütün bu özellikleriyle gazetede kendimi en yakın hissettiğim kişiydi. Ona bir defa bile olsun kızdığımı ve kırıldığımı hiç hatırlamıyorum. Bu nedenle onunla son derece uyumlu ve zevk aldığım bir çalışma ortamında oldum. Hatta gazetede bazen birbirimizin ruh ikizi gibi hissettiğimiz/davrandığımız çalışmalarımız oldu. O zamanın merak edilen bir sırrını burada açıklayayım. Gazetede sürekli ya da arada sırada yazan birçok yazar ve aydın oldu. Ben, Yalçın ve gazetede Yavuz olarak hitap ettiğimiz İbrahim Sevimli bazen ayrı ayrı bazen birlikte, bazen imzalı bazen imzasız yazılar kaleme alıyorduk. Ama bunları hep bir mahlas ile yayınlıyorduk. Gazetenin sevilen yazarlarından biri herkesin merak ettiği Cihan Ateş'ti. Ben kendi ad ve soyadımın baş harflerinden esinlenerek bu adı yaratmıştım. Cihan Ateş yazılarını bazen ben, bazen Yalçın kaleme alıyordu. Cihan Ateş kösesinde en başında bir fotoğrafin yer aldığı tüm yazıları Yalçın kaleme almıştı. Bu Türk basınında Yalçın'ın getirdiği bir yenilikti. Onun dışında da bunu kullanan olmadı. Bütün bu yazılar son derece duygu yüklü, bazen galeyana getiren, çoğu kez de okuru eylemliliğe sevk eden yazılardı. Benim kaleme aldıklarım da soğukkanlılık ve mantık, hatta kurtulmaya çalıştığım bir didaktizm daha ağır basıyordu. Düzenli bir köşe yazısını iki farklı insanın kaleme alması Babiali'de bir ilkti ve tek oldu. Ama bu durum gerek aramızda gerekse okurla ilişkilerde hiç sorun olmadı.

Yalçın'a bağlı bulunan diğer bir bölüm kültür-sanat sayfalarıydı. Çok yoğun olduğu günlerde ben de bu sayfaya ilişkin kendisine yardımcı oluyordum. Özellikle muhafazakâr kesimlerin sansür ve boykot uyguladığı devrimci aydın/yazar ve sanatçıların çalışmalarına öncelik ve genç isimlerin tanıtımına

ağırlık verdi. Tabu konu tanımadı, birbirinden çok farklı görüşlere yer vermeye özen gösterdi. Gazetenin ağır topları olan Aslan Başer Kafaoğlu, Dursun Akçam, Emil Galip Sandalcı, Can Yücel gibi dönemin ünlü kalemleriyle sağlam dostluklar geliştirdi, onların kendilerini *Demokrat* ailesinin mensupları hissetmesinde önemli rol oynadı. Gazetenin kapatıldığı günlerde Emil Galip Sandalcı'nın şu sözleri çok anlamlıdır: “Ben meslek yaşamımda bir dizi gazetede, dergide çalıştım. Hemen hemen hepsinde patron ya da yöneticilerle kavga ederek ayrıldım. İlk kez burada böyle olmadı. Egemenler de işte buna izin vermediler.” Bu ortamın yaratılmasında Yalçın'ın bütün bu kişilerle kurduğu derin insani ilişkiler ve dostluklar belirleyici olmuştur. Fatsa operasyonunun hemen sonrasında Can Yücel'in elinden yazısını alması ve onu kırmadan yazının basılmaması konusundaki ikna çabası söz konusu yazının kendisi kadar beni etkilemiştir. O gün Can Yücel aşırı alkollü bir şekilde gazeteye gelmiş, “Bu yazıyı mutlaka basma sözü verin yoksa vermem,” diyerek bizlerle âdeta pazarlığa girmişti. Gazetenin Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı bölgesinde dağıtılma yaşağının yaşandığı ve her an kapatılma tehdidinin hissettirildiği günlerdi. Yalçın, Can Yücel'i yazısını yüksek sesle okumaya ikna etti. Yazı akrostiş tarzında yukardan aşağıya yazılmış tek bir cümleden oluşuyordu. Yazı İstiklal Marşı'nın ilk dizesiydi ve gözaltındaki Fikri Sönmez'e sesleniyordu: “Korkma Sönmez! Bu şafaklarda yüzen / AL sancak!” Can Yücel'in kıvrak zekâsı ve dil ustalığı ile Türk milliyetçiliğinin ünlü çağırısı, sosyalizmin ilelebet dalgalanacak kızıl bayrağına dönüşmüştü. Yalçın, Can Yücel ile kurduğu empatik iletişim ile bu sürprizi sezmiş, ona barikatlardaki komün eylemcisi mutluluğunu yaşatarak yazıyı elinden almıştı. O günlerde böyle bir yazıyı basmak gazetenin kapatılması ve yazarlarının saldırı hedefi olması sonu-

cunu doğuracağından yazı basılmadı. Ama önce Can Yücel, ardından Can Yücel ve Yalçın birlikte, ardından odada bulunan herkes birlikte bu dizeyi coşku ile seslendirdik. Bir yönüyle 12 Eylül darbesinin ön provası olan, bu küçük Karadeniz kasabasına yapılan ordu operasyonu karşısında Can Yücel'in bu çarpıcı seslenişi hepimizin direniş ruhunu kamçılıyordu.

Gazetede düzenli köşe yazarlarının dışında, dönemin en geniş aydın kesimlerinin yazı yazmalarını sağlama konusunda özel bir çaba içindeydik. Bu görev ve bütün bu kişilerle ilişki benim görev alanımdaydı. Oldukça sorunlu ve kolay olmayan bir alandı. Bu görevimde en büyük desteği Yalçın'dan gördüm. Kıvrak zekâsı ve esprili yaklaşımıyla en sorunlu durumların aşılmasını sağlıyordu. Yaz günlerinin domates karpuz zeytin peynire dayalı kolektif öğle yemekleri ya da nöbet gecelerimizde koltuk ya da masa üzerinde bir iki saat uyumada Yalçın hep çalışma arkadaşlarıyla birlikteydi. *Demokrat*'ın en güzel yönü, tüm hiyerarşik ilişkileri aşan yoldaşça dostlukların suladığı bu kolektif yaratıcılık ortamıydı. Devrimci hareketin farklı alanları içinde yönetici kadroların en uyumlu çalıştığı önde giden birimlerinden biriydi. Ve Yalçın yönetici ekip içinde birleştirici kişiliğiyle bu atmosferin egemen olmasını sağlayan en önemli unsurlardan biriydi. En zorlu ve çeşitli imkansızlıklar, yoksunluklar ve engellemelerin yaşandığı günlerde bile gazetede, Attila İlhan'ın "Grev Oylaması" adlı şiirinde dile getirdiği, haklı olduğuna inanç ve ko-

mıyla en sorunlu durumların aşılmasını sağlıyordu. Yaz günlerinin domates karpuz zeytin peynire dayalı kolektif öğle yemekleri ya da nöbet gecelerimizde koltuk ya da masa üzerinde bir iki saat uyumada Yalçın hep çalışma arkadaşlarıyla birlikteydi. *Demokrat*'ın en güzel yönü, tüm hiyerarşik ilişkileri aşan yoldaşça dostlukların suladığı bu kolektif yaratıcılık ortamıydı. Devrimci hareketin farklı alanları içinde yönetici kadroların en uyumlu çalıştığı önde giden birimlerinden biriydi. Ve Yalçın yönetici ekip içinde birleştirici kişiliğiyle bu atmosferin egemen olmasını sağlayan en önemli unsurlardan biriydi. En zorlu ve çeşitli imkansızlıklar, yoksunluklar ve engellemelerin yaşandığı günlerde bile gazetede, Attila İlhan'ın "Grev Oylaması" adlı şiirinde dile getirdiği, haklı olduğuna inanç ve ko-

lektif dayanışmaya dayalı büyük başarılarda görülen şenlikli bir özgüven havası egemendi: “yıldız alacasında çoktular çok basıyorlardı yere / saklı gülüşmeleriyle utangaç birer çocuk-tular .. /.. bin başlı on bin ayaklı sanki bir devdiler / grev oylamasında bir ağızdan grev dediler.”

Yalçın’ın kıvrak zekâsının somutlaştığı en çarpıcı durum *Demokrat*’ın 11 Eylül’de hazırlanan 12 Eylül tarihli nüshasıdır. Öğle saatleriydi, gazetenin Anadolu baskısına gidecek nüshası tamamlanmıştı. *Birikim* dergisi yöneticilerinden gelen bir haber üzerine, hazırlanan gazete matbaaya gönderilmedi. Aylardır beklenen darbe nihayet 12 Eylül Cumartesi sabaha karşı yapılacaktı. Bu, gazetenin kapatılmasına yol açacak yalan bir haber de olabilirdi. Bir saat içinde yepyeni bir birinci sayfa hazırlandı: Ana fikir Yalçın’dan gelmişti. Güya El Salvador’da olan bir darbe manşete çıkarılmıştı. Büyük bir enerjiyle kolektif yaratıcılığımızı sergilediğimiz yeni bir gazete hazırladık. Hayali El Salvador darbesi haber ve yorumlarıyla gündemdeki 12 Eylül darbesi siyasal olarak teşhir ediliyor ve El Salvador’daki direniş güçlerinin ağızından, halk güçleri askeri darbeye karşı direnişe çağrılıyordu. Baskıya bu gazete gönderildi. Zannederseniz bu son nüshanın örnekleri sadece Milli Kütüphane’de mevcuttur. O andan itibaren bizler için zaman durmuş, gerçek ile sanal dünyanın birbirine geçtiği bir evre başlamıştı. Öleceğini önceden bilen birinin ölüm sonrası yaşaması gibi bir durumdu bu.

Yalçın enternasyonal sorunlara da çok duyarlıydı. Darbe öncesi haftalarda gazetede işlenen önemli bir konu da sosyalist Polonya’daki politik gelişmelerdi. Sosyalist bir ülkede yaygın bir sendikal muhalefet oluşmuş ve rejim kendini korumak için askeri darbe yapmıştı. Benim gazetede kullandığım ikinci bir mahlas Yılmaz Doğan’dı. Aslan Başer Kafaoglu’nun haf-

tada beş gün yazdığı köşesinde, haftada bir bazen de iki kez Yılmaz Doğan imzasıyla dünya ve özellikle Türkiye'deki ekonomik gelişmeler üzerine yazılar yazıyordum. Eylül ayı başında o köşede "Polonya Dersleri" başlıklı bir yazı dizisi yazmıştım. Türkiye'de devrimci sendikacılığın efsanevi isimlerinden Yeraltı Maden-İş Başkanı Çetin Uygur, Yalçın'ı arayarak 12 Eylül'de katılacağı bir açık oturuma hazırlanmak üzere bizimle tartışmak istediğini iletmişti. İşte 11 Eylül akşamı, tarihin garip cilvesi, Polonya'daki askeri darbe ve sonrası gelişmeleri tartışmak üzere Çetin Uygur'la buluşmuştuk. Yalçın ve Çetin Uygur arasındaki üniversite yıllarına dayalı arkadaşlık, Yeraltı Maden-İş saflarında ortak mücadele yoldaşlığına dönüşmüştü. Akşam üstü gazetede buluşup birlikte gazetenin idari bölümünde çalışan Elektrik Mühendisleri Odası kökenli Orhan Örucü arkadaşımızın evine gittik. Eve giderken caddelerde son günlerdekinden daha yoğun bir askeri hareketlilik gözledik. Arabanın camlarından caddelerdeki tanklara baktık, darağacında idam sehpasına ilerleyen, düşünce ve inançlarından ödün vermemiş bir idam mahkumunun karışık duyguları içindeydim. Gecenin geç saatlerine kadar Polonya ekseninde sosyalizmin sorunları üzerine tartıştık. Sonra uyuduk. Aradan bir saat geçmemişti Orhan arkadaşımız hepimizi uyandırdı. Radyoda Genelkurmay Başkanı Orgeneral Kenan Evren darbe bildirisini okuyordu. Bildirinin bitiminde Hasan Mutlucan'ın davudi sesinden seferberlik türküleri odayı kapladı. Nihayet beklenen son gelmiş, askeri darbe urganı toplumun boynuna geçirilmişti.

Gazetede pek hoşlanmadığım, bürokratik protokol görevleri, yönetici üçlü içinde genelde bana yüklenirdi. Oysa Yalçın yaşı, yaşam tecrübesi, bilgi birikimi ile bu görevleri benden daha başarılı yerine getirebilirdi. Ben her defasında bu görüşü-

mü dile getirirdim ama Yalçın her zaman bu görevi “sen hem GSL hem ODTÜ mezunusun, Fransızca ve İngilizce biliyorsun, sosyal bilimler eğitimi görmüşsün,” diyerek sürekli benim önerime karşı çıkıp bu görevleri bana yıkıyordu. Nedense Yavuz da (İbrahim Sevimli) onun bu tutumuna hep destek veriyordu. Yalçın gazeteyi bu tür protokol ortamlarında temsil etme konusunda kendini hep geri planda tutuyordu. Onun bu tutumunun nedenini yıllar sonra öğrendim. Yalçın Ermeni bir vatanşımız olduğu için hiçbir zaman dile getirmedığı ve gazetedede çok az kişinin bildiği bu özelliğinin gazeteye karşı çevreler tarafından kullanılacağı endişesiyle kendini sürekli geri planda tutmuştu. Bu ülkede bir azınlık mensubu olarak sergilenen bu fedakâr tutum onun büyüklüğünün kanıtıydı ama bu bence onunla aynı ortamda olan biz çoğunluk toplumu aydınları ve mücadele arkadaşlarının bir ayıbıydı da.

O hepimizi çok sevmiş biz hepimiz de onu çok sevmiştik. İyi ki var oldun Oşin Çilingir, iyi ki bizim arkadaşımız oldun. Sana şimdi ağız dolusu “Kardeşim Oşin” diye sesleniyorum. İyi ki ruh ikizim oldun KARDEŞİM Oşin!” Bu iki halkın çocukları, ruhlarını ve bilinçlerini zorla işgal eden nefret ve kin duygularından kurtulup Hâbil-Kabil misali kavga etmek yerine, kardeşliğin yaratıcı birlikteliğiyle bu topraklarda eşsiz uygarlıklar ve ölümsüz eserler yarattılar.

Şair Turgut Uyar’ın “İyimser Bir Sonuç’a” şiirindeki ifadeyle, “Ben bir gün giderim ki neyim kalır / Eksik bıraktığım her şeyim kalır.” Huzur içinde uyu KARDEŞİM OŞİN! AHPARİĞ YALÇIN! İşte bizlerden gelecek kuşaklara kalan en değerli miras budur KARDEŞİM/RUH İKİZİM OŞİN!

Cumhur AYTULUN

OŞİN 3 ÇEYREKLİK OLDU AMA HÂLÂ BENDEN GENÇ

Merhaba OŞin, değerli kardeşim.
Merhaba, gűnaydın, tűnaydın, iyi akŐamlar,
Gűnűn hangi saatindeysen, merhaba...

Seninle ilgili dűŐűndűklerimi, dolayısıyla sűyleyeceklerimi
sana sűylemek hem zor hem doęru olmaz.
İtiyadın değil amma, bakarsın kubarır, ŐiŐinirsin.
Onun için űűncű kiŐilere sűylűyorum,
istersen sen de duy.

OŞin ilingir Tıbrevank'ta benden bir sınıf sonra idi.
Kısa boylu, zayıf yapılı, biraz muzip ama hep Şen, akıllı
gűzleriyle sakin tabiatlı bir genç idi. Hep űyle kaldı.

Bildiğini iyi bilmek, iyi bildiğini doğru bilmek gibi
bir bela saplantısı vardı. Bu hep vardı.
Hayatını bu eksen űstűne inŐa etti.

Őiirse konu, mutlaka hisseder, dahası sezer ve anlardı.
Tiyatro, műzik, felsefe... bunlarda da durum aynıdır.

Dűnyada kurulu olduęu sűylenen dűzene baŐkaldırıŐı,
műcadelesi, hayata, hayatın kendisine yaklaŐımı, bűtűn
bunlar, hep bu bildiğini iyi bilme, hissettiğini tam hissetme,
dűŐűncesini ve inancını eyleme dűnűŐtűrme
tutkusu űstűne kuruludur.

Bu nedenledir ki onu,
yıllar sonra, 80'lere doğru bir gece, Yavuz Özkan'la
gittiğiniz bir Cihangir apartman dairesinde
devrimci heyecanlar ortasında bulursunuz.
Onun içindir ki, okulunuzun 50. Kuruluş
Yıldönümü'nde, Anglikan rahip Father Harding'e
damıtılmış teoloji soruları yöneltirken görürsünüz.

Oşin'i şahsen tanımak ferahlık taşıyan
bir bahtiyarlıktır. Ne yazık ki bu bahtiyarlığa ben
kısmen ulaştım, gerektiği, gönlümün istediği kadar değil.
Ben bambaşka işlerle meşgulken Oşin başka uğraşlar
içindeydi, ama dostlarından hiç uzaklaşmadı. Örneğin sevgili
arkadaşımız Yaşar Uçar'la daha sık, daha yakın görüştü.
Ortak çalışmaları oldu.
Şimdi bakınca geriye, eksilir, kıskanırım.

Kitabına bir bakın, yazılarını okuyun.
O yazılardaki derin vukuf, içten hissiyat,
süzülmüş birikim, söylemek istediklerimi
daha iyi anlatır.

Çok yaşa Oşin, bin yaşa!
Üç çeyrek yetmez, dalyayı görelim!
Dünyanın Oşin'lere ihtiyacı var!

Oşin'in Ardından

Oşin'in ardından ne yazılır?

Bir ağıt, bir mersiye mi? Hayır.

Oşin'in ardından ruh yücelmesiyle yazılacak olan, onun, onu tanımış olmanın kutsanması, onun bize verdiği umut ve iyimserliğin, örnek olduğu insanlığın tanınması, teslim edilmesidir.

Oşin'in ardından yalın ve sade bir şükran yazılır.

Teşekkür ederiz Oşin, varlığın, var olduğun için.

Nazar BÜYÜM

15 Mayıs 2020, *Agos*

Adı gibi bilge, soyadı gibi çözüm insanı.
Akın Dirik